

PETAJATE LEHT

Digita enam ei saa

„Digi on jõudnud kooli mitte enam võimalusena, vaid ka kohustusena,” kirjutab haridus- ja teadusministeeriumi e-teenuste osakonna asejuhataja **Kristel Rillo. Lk 4**

**PÕHIKOOLI LÕPETAMINE:
TASEMETÖÖD VÕI LÕPUEKSAMID?**

HTM kavatseb muuta põhikoolis matemaatika ning eesti ja inglise keele lõpueksami kohustuslikuks, seejuures on plaanis kaotada valikeksamid. Mida arvavad sellest koolijuhid? **Lk 2-3**

LAPSENA TELEVISIOONIS

Filmi- ja rahvamees **Artur Talvik** meenutab, kuidas ta teletöötajate lapsena pääses vabalt telemaja valvelauast läbi ja oli diktorilaua all, kui ema laua taga teadustas. „Sellest ajast õppisin väga selgelt ära, kuidas käituda, kui kaamera käib või mikrofoni on sees,” nendib ta. **Lk 23**

TÄNA ÕPETAJATE LEHES**MUUSEUMI-
HARIDUS****Lk 7-18**

Tallinna reaalkooli õpilased tutvumas „kõige tavalisemate” taimedega, mida leidub iga tavalise maamaja ümbruses. FOTO: RAIVO JUURAK

Teadusnädal Reaali hariduskvartalis

7.-11. SEPTEMBRINI TOIMUS TALLINNA REAALKOOLI JA TALLINNA KESKLINNA PÕHIKOOLI TEADUSNÄDAL, MILLE LÕPETAB TÄNA KELL 11.30 ALGAV EESTI TEADUSAGENTUURI JA SIHTASUTUSE INNOVE RAHVUSVAHELINE REAAL- JA LOODUSHARIDUSE KONVERENTS. KONVERENTSI AVAB HARIDUS- JA TEADUSMINISTER JÜRGEN LIGI.

Teadusnädal korraldati reaal- ja loodusainete reklaamimiseks, kuid ka lihtsalt õpilastele looduse lähemale toomiseks. Näiteks sai reaalkooli aulas oma silmaga vaadata ja käega katsuda 40 täiesti tavalist taime, mida Eestis ühe tavalise maamaja ümbrusest võib leida. Õpilased

käisid neid taimi vaatamas isegi klasside kaupa ja selgus, et „täiesti tavaliste” taimede vahel polegi alati nii kerge vahet teha. Näiteks mustikas ja sinikas on ikkagi väga sarnased, pihlaka tunneb igaüks ära, aga paakspuu ja kontpuu lähevad segi. Üks noorema klassi õpilane küsis aga õpetajalt, kas lodjad ehitatakse lodjapuust. Mõnest

taimest tehti nutitelefoni ka ülesvõtteid, et selle nimi paremini meelde jääks.

Teadusnädala puhul olid koridorides väljas ka maailma reaal- ja loodusainete suurkujusid tutvustavad stendid nii reaalkooli peahoones kui ka Kesklinna põhikoolis. Reaalkooli neljandal korrusel sai tutvuda väljapanekuga „Sajandi jagu reaal- ja loodusteaduslikke kooliraamatuid”. Vanade matemaatikaõpikute juures olid väiksed lipikud sealt valitud ülesannetega. Nendeski polnud lihtsat midagi. Kui peremees laseb sulasel osta kolm arssinat ja kaks verssokit kangast ja pool puuda vilja, siis on vaja nutitelefoni välja võtta ja mõõtühikute teisendamisse süveneda.

Õpetajad aga toonitasid, et midagi põhimõtteliselt uut tsaariaegsetes õpikutes pole, sest juba tollal rõhutati, et keemia peab ennekõike lapse „tähelepanemist edendama” ja „huvi tekitama”. Ajalooliste füüsika õppevahenditega sai teadusnädalal tutvuda kooli kodulehel. Teadusnädalal oli ka gümnasistidel aktiivne roll – nad propageerisid 1.–4. kl õpilastele reaal- ja loodusteadust ning tutvustasid neile silmapaistvaid teadlasi.

Täna algava reaal- ja loodushariduse rahvusvahelise konverentsi üks osa on reaalkooli karismaatilise ja pühendunud koolijuhil Gunnar Polma mälestusõhtu.

RAIVO JUURAK

Alkoholiteemaline veebileht noortele

2013/14. õppeaastal tehtud uuring näitab, et meie 11–15-aastaste õpilaste hulgas on suurenenud nende osakaal, kes pole kunagi alkoholi tarvitanud (2006. aastal 28%, 2014. aastal 55%). Samas on ikkagi juba 11-aastaselt alkoholi proovinud 39% poistest ja 24% tüdrukutest. Uuringus osalenud 41 riigi hulgas oli Eesti end varakult purju joonud õpilaste osakaalu poolest 2006. aastal esikohal, 2010. aastal viiendal.

Et aidata vähendada noorte alkoholitarvitamist, lõi tervise arengu instituut noortele suunatud veebilehe noored.alkoinfo.ee. Veebis on noortel võimalik mängida ja teha teste, mis aitavad arendada sotsiaalseid oskusi ning kummutavad alkoholiga seotud vääruskumusi. Näiteks saab noor läbi mängida olukordi, milles tal tuleb pakutakse alkoholi või kus tema eakaaslased tarvitavad alkoholi ja kus noor peab otsustama, kuidas ta sellisel juhul käituks ehk kuidas alkoholist keelduda. Lisaks sisaldab veebileht infot alkoholi mõjust, alkoholi ja teiste uimastite koostisest, sõltuvuse kujunemisest ning tarvitamisega kaasnevatest riskidest. Veebileht annab nõu, kuidas raskuste, viha, ärevuse ja stressiga ilma alkoholita toime tulla, mida teha, kui ema-isa või sõber joob, ning kust vajadusel abi leida.

Veebileht on abiks nii õpetajatele, lastevanematele kui ka teistele laste ja noortega tegelevatele spetsialistidele.

KARIN STREIMANN

tervise arengu instituudi laste ja noorte tervise vanemspetsialist

T.E.I.P. ootab terviseprojektide taotlusi

7. oktoobrini saab esitada ideid konkursile „Tervist edendava idee projekt” ehk T.E.I.P. Oodatud on 12–19-aastaste noorte uued ideed, kuidas muuta koolikaaslaste, vanemate või kogukonna käitumist ja hoiakuid tervislikumaks ning kool või koduümbrus meeldivamaks paigaks. Idee peavad noored hiljem kas ise või koos koostööpartneritega ellu viima. Projekte hinnatakse kahes vanuserühmas: nooremad kui 8. klass (k.a) ja vanemad kui 9. klass (k.a).

Projekt võib keskenduda vaimse tervise edendamisele, stressi vähendamisele, spordile ja liikumisele, toitumisele, alkoholi, tubaka või narkootikumide tarvitamise ennetamisele jms. Kuus parimat projekti saavad igaüks kuni 640 eurot. Lisaks saavad parimate projektide meeskonnad auhinna.

Projektitaotlus saata aadressil www.terviseinfo.ee/konkursid/TEIP. Samast leiab varasemate aastate võidutööd. Eelmisel aastal esitati samale konkursile 51 tööd.

MARIS JAKOBSON

TAI avalike suhete nõunik

Sõnavabadus, sõnavastutus

KARL KELLO
Õpetajate Leht

Kuuldes räägitavat võõravahast ja vihakõnast Eesti ühiskonnas, tekib küsimus, kas meil pole isegi kõige kõrgemal tasemel satunud anonüümsete kommenteerijate väga marginaalse osa mõjuvälja. Nende mõnesaja internetitrolli ohvriks, kes moonutavad ühiskondlikku arvamust.

Meie president ütleb, et Eestit viib edasi elav ja tsiviliseeritud arutelu: „Mis muide tähendab, et ka arvamusevabaduse äärealadelt purskuval kurjusel on vabas demokraatias oma võimalus” – ja see on normaalne seni, kuni jääme oma aadete ja põhivääruste juurde; kuni nimetame ka matslikkust ja vihkamist just selleks, mida need ongi: „Mis tähendab iga kodaniku ja loomeinimese julgust öelda välja oma arvamuse. Ilma hirmuta, et see vallandab organiseeritud kurjuse vastulöögi. Mitte oodata ja loota, et valitsus midagi teeb” (Toomas Hendrik Ilves iseseisvuse taastamise 24. aastapäeval 20.08.2015 presidendil roosiaias).

Mis tähendab, et ka kurjusel on vabas demokraatias oma võimalus? Kurjusele ei pea antama võimalust. Isegi „vabas demokraatias” mitte. Kurjus jäägu sinna, kus on tema koht. Mis toimub? Siinkirjutaja on ilmselgelt midagi olulist demokraatia arengus maha maganud. Kurjus ei ole niisugune asi, et on teda natuke ja natuke ei ole ka. Kurjus on kurjus. Kurjusele tuleb konkreetselt vastu astuda. Ei piisa, et jääme oma aadete ja põhivääruste juurde; et nimetame matslikkust ja vihkamist nende õigete nimedega; et iga kodanik ütleb julgelt välja oma arvamuse (ja kuidas võiks niisugune asi üldse välja näha?). Võrgus levitatav organiseeritud kurjus peaks otsapidi vägagi kuuluma küberturvalisuse valdkonda.

President kutsub oma rahvast üles mitte lootma valitsuse peale. Tõepoolest, valitsus pole ses asjas eriti midagi ette võtnud. Kui valitsus ei märka adekvaatselt reageerida, võiks ju president kui küberturvalisuse asjatundja anda teatud vihjeid, mis suunas ühes e-riigis tegutseda. Väidetavalt on sõimukommentaatorite arv marginaalne, räägitakse muidosa protsendist, aga nende häälekus on ebaproportsionaalselt suur. Tekstoloogilise

analüüsiga saaks kindlaks teha, kes neid pahatahtlikke vihakõnetekste kirjutavad. Eristada vihakommenteerijad, suunates nad sujuvalt sinna paika oma arvamus avaldama, kus nende koht – kus nende auditorium vastab nende osakaalule ühiskonnas – igatahes mitte avalikele foorumitele. See asi vajab teadlaste/ekspertide lähenemist. Tänapäeva tehnoloogia peaks olema võimeline neid vihakõnepidajaid automaatselt eristama/eraldama, et ei pääseks nad tribüünile mürgitama avalikku meediaruumi. Selle töö võiks jätta masinate hooleks. Las näevad ka veidi vaeva, et otsida endale uusi väljundeid. Kõiki võimalusi ei pea kandikul kätte saama. Ilmselt leitakse siinkohal põhjust viia jutt sõnavabaduse ja tsensuuri peale. Ühiskonnas kehtivad siiski teatud aktsepteeritavad ühiskondlikud reeglid, mida pole mõttekas eirata. Mitte sõnavabadusetuse ega tsensuuriga pole siinpuhul tegu, vaid lihtsalt veidikese vastutusega ühiskonna hea käekäigu eest.

Anonüümsus väidetakse olevat üks kõige olulisemaid väärtusi, et Eesti inimene julgeks üldse oma arvamust avaldada. Ei ole nii. Mäletan hästi, mis ütles omal ajal Juhan Peegel: kui inimesel on niipalju julgust, et avalikult (tollal trükisõnas) üles astuda, siis julgegu ta sellele ka oma nimi alla panna. Ja see tõdemus kehtis ometi totalitaarses ühiskonnas. Keda kuradit peaks Eesti inimene siis nüüd kartma? Ja kui ta on nii häbelik inimene, et oma arvamust ei usalda, mis ta siis kommenteerima üldse tikub? Väga tähtis oleval, et anonüümsus väärtusena säiliks. Ent – kas anonüümsus on ikka suur väärtus? Kui selle varjus annab kurja teha, siis vahest aitaks edasi küsimus: kas anonüümsus on voorus? No ei ole.

ANONÜÜMSUS VÄIDETAKSE OLEVAT ÜKS KÕIGE OLULISEMAID VÄÄRTUSI, ET EESTI INIMENE JULGEKS ÜLDSE OMA ARVAMUST AVALDADA. EI OLE NII.

Sõnavabadus tähendab ühtlasi vastutust oma sõna eest. Anonüümsus – see on vabadus ilma vastutusega. Vastutuse haju(ta)mine on tänapäeva ühiskonnas tendentsiks kujunenud. Mida teha? Asi lihtne. Nagu on ka vihjatud: Ära loe anonüümseid kommentaare. Ära levita anonüümseid kommentaare. Ära kommenteeri anonüümseid. Sinnapoole see asi kaldubki. Kommentaaride lugejate arv väheneb. Siinpuhul on tõesti nii, et ega olegi väga kahju, kui lugejate arv väheneb.

Vastutuse valdkonda oma sõna eest võiksid kuuluda ju ka nn ekspertnõuanded, sh haridus-teadusvaldkonna permanentse reformimise alased. Oleme jõudnud nii kaugele, et omaaegset kuulsat eesti keele ja kirjanduse instituuti ootab ees omaaegse kuulsa ajalooinstituudi kurblik saatus. Ometi kestsid ja arenesid need eesti rahvuskultuuri ja rahvusteaduste alustalad läbi pika vene aja.

Põhikooli lõpetamine: tasemetööd, lõpueksamid või valikuvõimalus?

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM ON TEATANUD KAVATSUSEST MUUTA PÕHIKOO LIS MATEMAATIKA NING EESTI JA INGLISE KEELE LÕPUEKSAM KOHUSTUSLIKUKS. SEEJUURES ON PLAANIS KAOTADA VALIKEKSAMID. ALLJÄRGNEVALT ANNAB KAVANDATAVALE MUUDATUSELE OMA HINNANGU LOO KESKKOOLI MATEMAATIKAÕPETAJA ALLAR VEELMAA. OMA ARUSAAMU SELGITAVAD KA KOOLIJUHID JT.

ALLAR VEELMAA
Loo keskkooli matemaatikaõpetaja

Põhikooli lõpueksameid võib ees oodata reform – selline oli 31. juulil Postimehes ilmunud artikli pealkiri. Põhikooli lõpetamise-ga olevat vaja kindlasti midagi ette võtta. Nõus, aga kas peab alustama just kolmest kohustuslikust eksamist. Põhikooli murekohad on ju mujal. Mõned näited.

KOLM EKSAMIT PROBLEEME EI LAHENDA

Järeleksamid. Õigem oleks öelda nõrkade lõpueksamite kiirkorras ümbertegemine. Kas sellest saab seoses kolme kohustusliku eksamiga ajalugu? Juba aastaid kukub põhikooli matemaatikaeksamil 16–26 protsenti õpilastest läbi, kusjuures mõnes koolis ei saa ükski õpilane seda tehtud. Siis teevad läbikukkunud õpilased paari päeva pärast õpetaja koostatud järeleksami. Ja sünnib ime – suur hulk totaalset põrunud õpilasi näitab järeleksamil üllatavalt häid tulemusi. Kas kolme kohustusliku eksami puhul see traditsioon kaob või laieneb matemaatikalt ka näiteks võõrkeele peale?

Hinnete väljavenitamine. Viimastel aastatel on 22 või 23 punkti väärt töö venitatud tihti 25 punktini, et saaks õpilasele kolme välja kirjutada. On ka selliseid eksamitöid, kus parandajad on mõelnud välja igasuguseid nippe, et õpilasele vajalik arv lisapunkte saada ja eksamitöö rahuldavaks tunnistada. Kolme kohustusliku eksami sisseadmine seda probleemi ei kõrvalda.

Kas elektrooniline lõpueksam lõpetaks hinnete väljavenitamise? Ilmselt küll, kuid loodetavasti pole paljud matemaatikaõpetajad nõus, kui matemaatikaeksami asemele tuleb mingi testi-laadne töö. Subjektiivsusest hindamisel saame lahti, kuid matemaatikaoskuse asemel hakkame kontrollima lihtsalt kunstrehkendamise oskust. Mul ei ole selle vastu midagi, kui põhivara kontrollitaks arvu-ti abil. Samas tõsisemad ülesanded, mille puhul eeldame, et laps oskab oma lahendust ka põhjendada, lahendatakse ikkagi paberil, pliiatsi ja kalkulaatori abil ja seda hindab õpetaja. Kui kunagi jõuame maailma viie rikkama riigi hulka ning muretseme igale lapsele digitaalvli ja sellise tarkvara, mis võimaldab kergesti kasutada kõiki matemaatika erisümboleid ja muudab kõne tekstiks, siis võime juba ka elektroonilistele eksamitele mõelda.

Gümnaasiumide vastuvõtukatsed. Kas gümnaasiumid hakkavad vastuvõtukatsete asemel õpilasi vastu võtma põhikooli kolme kohustusliku lõpueksami hinde järgi? Teiste sõnadega – kas põhikooli lõpueksamitest saavad ühtlasi gümnaasiumi sisseastumiseksamid? Põhimõtteliselt poleks selles ju midagi halba, kuid tekib küsimus, kas gümnaasiumid tõesti jäävad juuni keskpaigani põhikooli kolme kohustusliku eksami tulemusi ootama? Julgen kahelda. Arvan ka seda, et süvaõppega gümnaasiumid ei loobu nagunii oma spetsiifikat arvestavatest vastuvõtukatsetest, sest põhikooli kolme lõpueksami põhjal on võimatu öelda, kas noor peaks valima näiteks muusikaklassi või matemaatika süvaõppe. Seega ei lahenda kolm kohustuslikku eksamit ka vastuvõtukatsete probleemi. (Vastuvõtukatsed ma täielikult siiski ei välista, sest kui koolimajja mahub ainult kolm klastit õpilasi, kuid soovijaid on üle tuhande, peab kuidagi valiku tegema.)

KAHJU, MIDA TOOB VALIKEKSAMI KADUMINE

Seoses kolme kohustusliku eksamiga kaob põhikooli lõpust valikeksamite tegemise võimalus. Põhjenduseks öeldakse, et valikeksamite puhul on tekkinud alati väga väikesed valimid ja nende põhjal ei saavat tervikpilti sellest, mis seisus antud õppeaine õppimine ja õpetamine riigis on. Nii ei andvat valikeksamid piisavalt infot

ALLAR VEELMAA:
MITU ÕPPEKAVAMUUDATUST ON VIIMASE KAHEKÜMNE AASTA JOOKSUL TEHTUD JUST PÕHIKOO LI LÕPUEKSAMITE TULEMUSTE PÕHJAL?

õppekava korrigeerimiseks, õppekirjanduse muutmiseks ning õpetajate täiendkoolituse planeerimiseks. Nii võib see ju ollagi, aga kui valikeksamidki enam ei ole, siis mille põhjal saab üldse väita, et näiteks füüsika ja bioloogia õppimise ja õpetamisega on kõik korras, kuid näiteks ajaloo ja vana midagi tõsist ette võtta?

See pole tõsine jutt, et valikeksamite põhjal ei teki esinduslikku valimit. Meil on ju täpselt teada, kui palju mingit eksamit valitakse, ja pole mingi probleem tekitada kõikne valim, kui eksami sooritajaid on liiga vähe. Kuna eksamitulemused kantakse EHS-esse, siis pole ka andmete statistiline töötlemine haridusministeeriumi allasutustes probleem.

Samas tahaks haridusametnikelt küsida, mitu õppekavamuudatust on viimase kahekümne aasta jooksul tehtud just põhikooli seniste lõpueksamite tulemuste põhjal. Kuidas ja kellele on antud soovitusi põhikooli lõpueksamite tulemuste põhjal õppekirjanduses täienduste ja paranduste tegemiseks; kuidas on lõpueksamite tulemuste põhjal muutunud õpetajate täiendkoolitus?

Lõpuks tähendab valikeksamite loobumine ka seda, et edaspidi on koolis ainult kolm riiklikult olulist õppeainet (emakeel, matemaatika ja inglise keel) ning ülejäänud ainetest vastu ei tunne enam keegi huvi. Kas me tõesti tahame, et matemaatika- ja emakeeleõpetaja ning võõrfiloloogid tööleks luubi all, aga muudes õppeainetes võib teha, mida hing ihaldab?

KAS LÕPUEKSAMEID ON ÜLDSE VAJA?

Teades, kui palju probleeme ja sehkendamist põhikooli lõpueksamid on endaga kaasa toonud, tekib küsimus, kas meil on põhikooli lõpus eksameid üldse vaja. Seda meelt olen ma kindlasti, et üleminek kolmele kohustuslikule eksamile ja valikuvariantide välistamine on repressiivne samm, mis ei kaota petuskeemidega järeleksameid, ebaobjektiivset hindamist, selekteerivaid vastuvõtukatsed ega muid probleeme. Siit ka küsimus: miks me ei võiks põhikooli lõpueksamitest hoopiski loobuda? Kui mõni nüüd ütleb, et ilma eksamiteta ei ole kohe mitte kuidagi võimalik, siis võiks vaadata Soome poole. Sealses põhikoolis lõpueksameid ei ole ja pole kuulnud, et soome noorte haridusel midagi viga oleks. Kui lõpueksamitest täieliku loobumise mõte tundub algul mõnele liiga ketserlik, siis saab lauale panna päris mitu eksa-

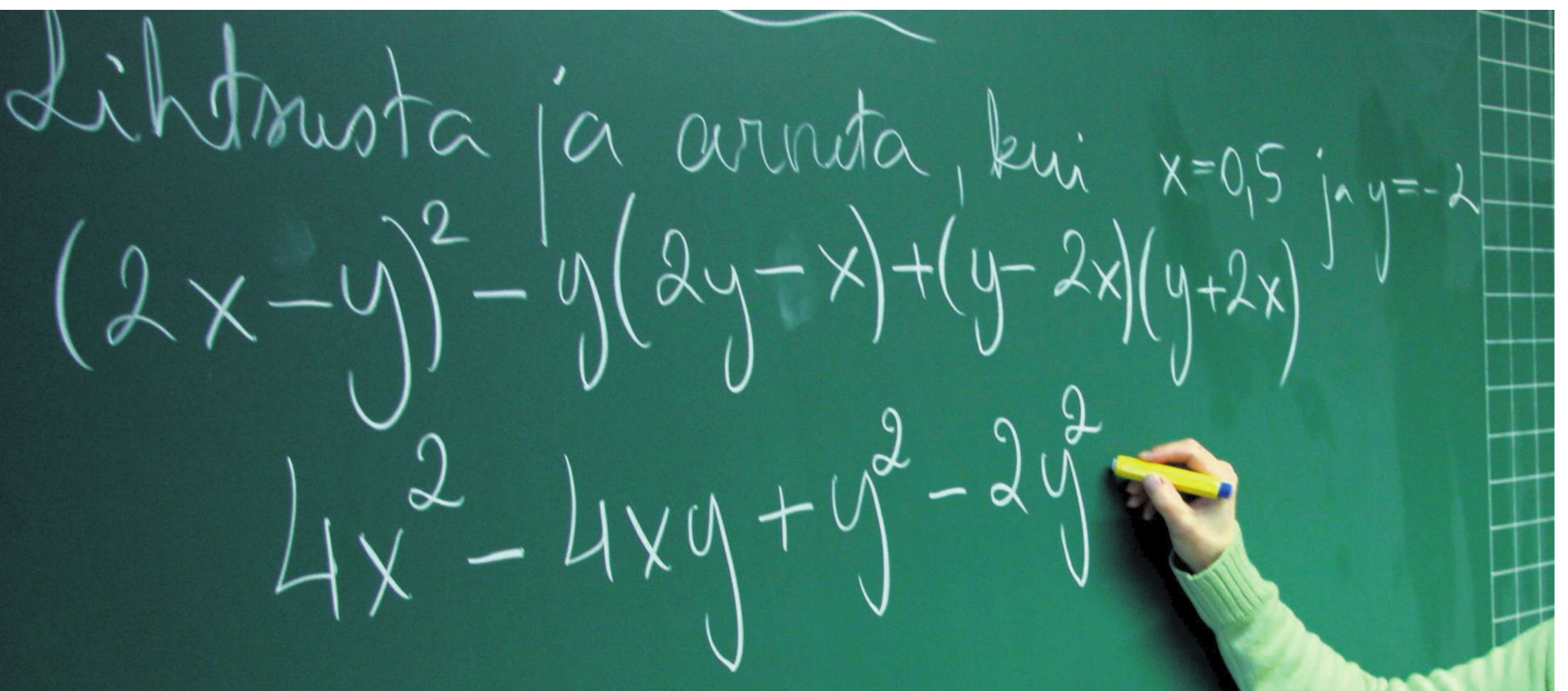

FOTO: RAIVO JUURAK

meid asendavat n-õ vahevarianti, mis kõik on kaalumist väärt.

KOLME VIIMASE AASTA HINDED

Näiteks saab asendada lõpueksamid põhikooli kolme viimase klassi aastahinnatega. Need näitavad väga hästi, kas tegemist on motiveeritud õppijaga. Kui õpilase aastahinded on põhikooli kolmes viimases klassis stabiilselt head või muutuvad aina paremaks, siis võib eeldada, et ta saab hakkama ka gümnaasiumis ja kutsekoolis.

Nüüd võidakse öelda, et kui põhikoolis lõpueksamite hindeid välja venitatakse, miks ei või siis juhtuda, et põhikooli aastahindeidki hakatakse panema nii, et kõik näeks paberil kena välja. Jah, gümnaasiumisse ongi tulnud noori, kellel on tunnistusel viied, kuid kelle tegelikud teadmised ja oskused vastavad pigem kolmele. See näitab, et mõni laps on saanud põhikoolis häid hindeid pigem tubliduse ja püüdlikkuse kui teadmiste ja oskuste eest. Asi võib olla ka selles, et mõni õpetaja on lapse peretuttav, et lapse isa on näiteks remontinud õpetaja autot jne. Kuid kas sellised juhtumid pole siiski pigem erand kui reegel?

Õpilaste ülehindamise vastu aitaks aga see, kui õpilane saaks kooli lõpetada igal juhul – ka siis, kui tema kolme viimase klassi aastahinnetest on osa (või kõik?) puudulikud. Gümnaasiumi riigieksami hinded (või punktid) kantakse tunnistusele just sellistena, nagu need on – ühest punktist piisab, seda ei ole vaja venitada üle 20, ammuigi mitte üle 50 punkti. Kui see süsteem gümnaasiumisse töötab, siis miks ei peaks see toimima ka põhikoolis? Igatahes kaob ära tõsine vajadus õpilastele nende tegelikest teadmistest ja oskustest paremaid hindeid panna.

EKSAMI ASEMELE TASEMETÖÖD?

Teine võimalus on asendada lõpueksamid tasemetöödega. Näiteks ühekandana klassi lõpus võib neid korraldada terve hulga juba aprillikuus pihta hakates. Tasemetöödega saab ju riiki samuti kätte kogu vajaliku teabe, mis teda nii väga huvitab. Tasemetööl on mitu eelist – esiteks ei ole ta eksam ja teiseks ei hinnata teda nagu kontrolltööd. Lõputunnistusele saab kirjutada hinde asemel väga lihtsalt, et õpilane saavutas tasemetööga tulemuse, mis on näiteks 45% maksimumist. Põhikooli lõpetamist nii tagasihoidlik tulemus ei takistaks, gümnaasiumisse pääsemine võib aga muutuda küsitavaks. Mõistlik laps püüab siis paremini õppida, et gümnaasiumisse ikka ka saaks.

KÜSIMUS JA VASTUS

Mida arvate põhikooli kolmest kohustuslikust lõpueksamist?

ALE SPRENK
Varstu gümnaasiumi direktor

Kahjuks on nii, et sõnades saame järjest vabamaks, kuid kohustuslike tegevuste nimistu koolis aina pikeneb. Minu arvates ei ole kõigi kolme lõpueksami kohustuslikuks muutmise mõistlik, kui põhikooli lõpueksamid üldse mõistlikud on.

IRINA ANTONJUK
Haabersti vene gümnaasiumi direktor

Küsisin meie kooli kolmelt õpetajalt, mida nemad asjast arvavad.

Õpetaja M: „Põhikooli lõpueksamid peavad olema, sest kui õpilane teab, et ees on eksam, õpib ta hoolikamalt. Teiseks on eksam õpilasele väike samm täiskasvanuks saamiseks. Kolmandaks saab riikliku eksami põhjal võrrelda õpilaste ja koolide taset. Matemaatikaeksam ei peaks siiski kohustuslik olema, sest isegi mõni väga tubli õpilane ei saa sellega hästi hakkama. Võib-olla peaks siin olema valikuvõimalus. Eesti keel võõrkeelena ja inglise keel peaksid aga põhikoolis kindlasti eksamiga lõppema.”

Õpetaja D: „Eesti keel peaks olema vene koolis riigieksam, kuid matemaatika ja inglise keel vaid koolieksamid, sest need on üpris rasked ained ja paljud õpilased ei suuda neid eksamil piisavalt hästi sooritada.”

Õpetaja I: „Soomest me eeskujul võtta ei saa, sest seal on nii palju abiõpetajaid, et iga nõrgem õpilane on luubi all. Lisaks toetavad Soome õpetajat sotsiaalpedagoogid ja teised tugispetsialistid ning lapsevanemale, kelle laps ei õpi, määratakse

se trahve jms. Meil Eestis on eksam see, millega saab õpilast mingil määral motiveerida ja ka distsiplineerida.”

AARE KÜLAOTS
Paikuse põhikooli direktor

Õpilane võiks lõpetada põhikooli portfoolioga, milles on kõik oluline tema üheksa aasta jooksul tehtust. Ta saaks minna sellega nii gümnaasiumi kui ka kutsekooli ukse taha ja näidata, mida ja kuidas on koolis teinud. Portfoolios võib olla nii kohustuslikke kui ka vabatahtlikke asju, nii koolis kui ka väljaspool tehtut, näiteks ainetestide tulemused, aga ka spordisaavutused, esinemised kunstinäitustel, laulukooriga kontsertidel jm. Selline materjal iseloomustaks õpilast palju paremini kui kolm eksamihinnet. Portfoolio oleks muidugi internetis, kus ta on kõigile, kellele vaja, kergesti kättesaadav.

AHTO ORAV
Audentese erakooli juhatuse esimees

Põhikooli lõpueksamid ei ole olnud vajalikud, sest kogu info õpilase arengu, eelduste ja võimaluste kohta on kooli tasemetööde, koondhinnete jms näol olemas. Seepärast tehaksegi gümnaasiumi sisseastumiskatseid juba märtsis, ammu enne põhikooli lõpueksameid.

Põhikooliõpetaja haridustee ei peaks sõltuma meie liiga faktikesksetest eksamitest. Noored arenevad erineva kiirusega ja mõni avaneb alles gümnaasiumi lõpuks. Kui nivelleerime kõik põhikooli lõpuks ühetaoliselt raamidesse, siis võivad kaotsi

minna mõned väga head arhitektid, IT-juhid, ärimehed, poliitikud jt.

Kohustuslike lõpueksamite asemel võiks olla midagi muud, mis toob õpilase iseseisva panuse, loovuse ja teadmised esile. Praegune loovtöö põhikoolis ja uurimistöö gümnaasiumis seda rolli täidavad, aga ma ei välistaks ka mingit muud põhikooli lõputööd, kus õpilane saab ennast komplekselt avada nii iseenda kui ka hindajate jaoks.

SIRJE SILD
Nõo reaalgümnaasiumi matemaatikaõpetaja

Põhikooli lõpueksamid võiksid ikka jääda, sest nad panevad õpitud materjali kompaktselt üle vaatama ja õpitut omavahel siduma. Hinnata võiks 100 punktiga. Järeleksami tegemise vajadus kaoks, kui kooli saaks lõpetada ka ühe punktiga. Põhikooli lõpus võiks olla neli eksamit. See käiks nii, et ministeerium teatab igal kevadel, mis aine eksam sellel aastal neljandana tuleb sooritada. Nii saab teatava vaheajaga kontrollida kõigi ainetest taset.

KASPAR KAUGIYA
Tallinna Kopli ametikooli direktor

Kolme kohustusliku lõpueksami-ga tahetakse rõhutada matemaatika olulisust ja see ongi oluline, sealhulgas kutsekooliõpilasele. Näiteks kinnisvarahoolituse erialal peab õpilane oskama pindala ja ruumala arvutada, et õige kogus värvi osta, torumees peab oskama arvutada, missuguse läbimõõduga ja mitu meetrit toru vaja on, jne. Igal töömees peab saama

hakkama kulude ja tulude kokkuleõõmisega, arukalt majandamisega.

Samas on mul kahju valikeksamite kadumisest. Kas põhikool ei muutu sellega veel gümnaasiumikeskemaks, ehkki riik toonitab, et hoopis kutsekooli on vaja minna. Kes tahab kutsekoolis näiteks sepa õppida, sellele ei ole kunstiõpetuse valikeksam sugugi vähem tähtis kui matemaatika. Tulevasele elektrikule või mehhatroonikule tuleb kasuks füüsika ja tulevasele kokale keemia valikeksam.

AIME NIIDAS
Tallinna ühisgümnaasiumi õppealajuhataja

Probleemiks kujuneb kohustuslik matemaatika lõpueksam, sest selles aines on olnud kõige rohkem läbikukkumisi ja järeleksameid ning õpetajate süüdistamist järeleksamil rahuldava hinde liiga kergelt väljapanemises. Tegelikult pole liiga kergelt hinnatud, sest tihti lähevad riiklikku lõpueksamit tegema õpilased, kes on õppinud keskmisest tunduvalt lihtsama individuaalse õppekava järgi. Lapsevanema toetusel valib selline õpilane ikkagi riigieksami – järsku on see sel aastal kergem ja laps teeb selle ära, ehkki aineõpetaja seda ei usu. Kui selgub, et eksam ei õnnestunud, teeb õpilane koolieksami, mis vastab tema individuaalsele õppekavale. Täiesti loomulik, kui õpilane saab sellega hakkama.

Kas ei võiks olla kaks võimalust: algul kõigile soovijatele riiklik lõpueksam, pärast seda aga tasemetöö neile, kes on õppinud individuaalse õppekava järgi, kes on kukkunud riigieksamil läbi jt? Tasemetöö tegijatel läheks lõputunnistusele hinde asemel punktiarv. Õpilane lõpetaks põhikooli mis tahes punktisummaga. Kutsekool näeks nii kohe, misugune õpilane vajab nendegi juures individuaalset õppekava. Lõpeksid ka alusetud süüdistused liiga kerges hindamises.

KEELEKASTE

Priit Põhjala

Maapealsed
paradiisid

Eestlased on ristiusuleige rahvas, see on üldteada. Kirikutes ulub tuul, piiblid tolmuvad ja armulauavein on liisunud. Pastor tõmbab tukukotti sandikopikaist tühjendades kurvalt ninaga.

Seevastu õilmitseb usk kõikvõimalikesse kahtlastesse salateadustesse, näiteks astroloogiasse, hiromantiassa ja numeroloogiasse. Raamaturiuleid täidavad uurimused ja õpetused energiavampiiride tõrjest, pendlikõigutamisest ning selgeltnägemisest, -kuulmisest ja -haistmisest. Õnnetu ja loll on see, kes ei näe aurasid ega oska tõlgendada tarokikaarte.

Veel üks usk, mida eestlane harvalt järgib, on konsumerism – tarbimiskultuur. Kui varem käidi pühapäeviti perega kirikus, siis nüüd sõidetakse kaubanduskeskustesse, et teha algavaks nädalaks mõned vajalikud ja hulk mittevajalikke sisseoste. Poodide eelistamine kirikutele on mõistetav, sest kui kirikus jutlustatava taevase paradiisi väravad avanevad ainult neile, kes on esiteks vagad ja teiseks surnud, siis kaubanduskeskusest saab igaüks kohemaid vähese raha eest õndsust osta. Saab sealihha ja saab kanalihha ja saab nappe kehakatteid ümber pringi liha, ilma et oleks vaja enne oma liha suretada.

Maapealsetel paradiisidel, kus kiirtoitu, kiirmoodi ja kiirõndsust pakutakse, on sageli sirgjooneliselt asjakohased nimed: Aiaparadiis, Autoparadiis, Diivaniparadiis, Madratsiparadiis, Ukseparadiis, Vaibaparadiis, Kasutatud Riiete Paradiis, Pesuparadiis, Peoparadiis, Reisiparadiis ja Teise Paradiis, kui piirduda ainult mõne näitega. Pindala ei ole muuseas määrav, paradiisiks võivad kvalifitseeruda nii kahe tuhande ruutmeetri suurune kaubahall kui ka kahe ruutmeetri suurune kiosk. Umbes nagu Tuuli Vellingu laulus: „Kuus ruutmeetrit põrandapinda, aga sildil seisab „Pesumaailm“. Tea, kuidas nad tal nime andsid – et paneks äkki „maailm“ või „paradiis“?”

Vahel nimetatakse taevast õnne-maad, paradiisiaeda Eedeniks. Ka see nimi sobib hästi siitilma ettevõtetele, mis lubavad kohest pääsemist ilma tülikate toiminguteta, mida nõuaksid kristlikud dogmad. Meil on, tarbimisjumalale tänu, Eedeni puhkemaja ning külalismaja Villa

Eeden, Eedeni Kinnisvara ja Eedeni pesupood, ilusalong Eedeni Aed, aga ka näiteks ingliskeelsed Eden Travel ja Eden Springs. Omasarnaste tipus troonib Tartu kaubanduskeskus Eeden – „Terve pere paradiis!“, nagu kuulutab keskuse tunnuslause, olgugi et vähemasti suurallahindluste aegu meenutab see poodlejad tungil koht pigem põrgu eeskoda.

Muide, filoloog Inna Saaret soovitas ka kõiki neid paradiise ja Eedeneid hukka mõistes juba ammu, et kaubanduses võiksid olla ka põrgud, näiteks Tselluliidi Põrgu. Ja tööpoolest, mõnele spordi- või terviseasutusele sobiks selline nimi oivaliselt. Paar põrgut meil õnneks juba on ka, tänu taevale selle vahelduse eest. Tuntuim neist on küllap Põrgu-nimeline restoran Tallinna vanalinnas, millest „seninägematu valik vaadiõllesid ja lugematul arvul nende pudeldatud õdesid-vendi, hõrgud à la carte road ja pühalik õhustik“ teevad „lausa maapealse paradiisi“, nagu lubatakse restorani kodulehel. Näete nüüd, jälle see paradiis, isegi Põrgus ei ole sellest pääsu.

Et konsumeerijate vool nendesse maapealsetesse paradiisidesse ei lakkaks, selle eest on seatud hooldatavaid litaaniaid ja mantraid – reklaamlauseid ja müügilubadusi – ümberpaaritud preestrid – reklaami- ja müügimehed. Mõnes maailma paigas, näiteks Filipiinidel ja USA-s, on meeleheitelised aetud teistlikud preestrid tõeliste misjonäridena nende konsumerismikuulutajate pärusmaale tunginud – pühapäevaseid jumalateenistusi peetakse kaubanduskeskustes, et tarbimishullud kõigevägevama armust päris ilma ei jääks.

Sõnal „paradiis“ on vähemalt kolm tähendust. Kõigepealt, ristiusu terminoloogias: esimese inimpaari pilvitu elupaik ja koht, kuhu pääsevad valitute hinged. Teiseks: mis tahes paik, mis on millegi, näiteks looduse või majanduse poolest vaimustav. Kolmandaks: muretu ja õnnelik olukord. Neid tähendusi silmas pidades ei ole selles, et nõnda paljud ajutist rahuldust pakkuvad kaubandusettevõtted on nimetatud „paradiisideks“, midagi valesiti. Vähemasti semantiliselt mitte. Eetilisel ja esteetiliselt ehk küll.

ÜLDPÄDEVUSED 9

Digita enam ei saa

KRISTEL RILLO
haridus- ja teadusministeeriumi
e-teenuste osakonna asejuhataja

Digi on jõudnud kooli mitte enam võimalusena, vaid ka kohustusena. Juba kaks aastat tagasi sai digipädevusest kaheksas üldpädevus riiklikes õppekavades. Kogu õppimist ei tule ega tohigi virtuaalmaailma kolida – piisab digi sihipärasest ja nutikast kasutamisest õigel ajal ning õiges kohas.

Digipädevus on suutlikkus kasutada uuenevat tehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes. Digipädevus koosneb viiest valdkonnast: info, suhtlus, sisuloome, turvalisus ja probleemilahendusoskus.

INFOTÖÖTLUSOSKUS

Tänapäeva inforikas maailmas on vajamineva teabe kiire otsimine ja töötlemine kahtlemata üks põhioskusi, mida peavad valdama kõik inimesed, olenemata elukutsest. Oluline on oskus tehnoloogiliste vahendite abil infot leida ja säilitada ning selle asjakohasust ja usaldusväärsust hinnata.

Õpetaja ülesanne on suunata õpilast esiteks teabevajadust ära tundma ja seejärel sobivat teabeotsingumeetodit valida. Sealjuures on oluline osata orienteeruda nii internetiavarustes kui ka otsida infot teistelt digitaalselt kandjaltelt.

Andes õpilastele ülesandeks õpetööks vajalikku infot digivahendite abil otsida, leida, talletada, korrastada ja analüüsida, arenevad muuhulgas ka õpioskused. Seega saab digipädevust arendades toetada õppija edukat hakkamasaamist igal pool.

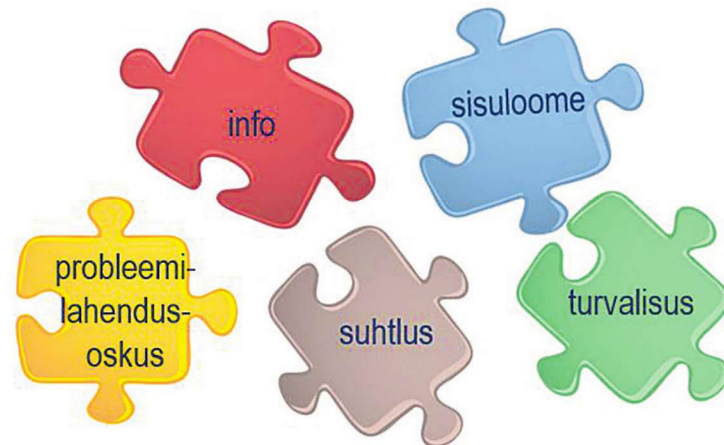
SUHTLEMISOSKUS

Kool peab jääma eelkõige vahetu suhtluse kohaks, leiavad paljud, kelle arvates on kahetsusväärne, et õpilased suhtlevad omavahel aina rohkem digitaalselt. Eri suhtlemisviisidel on erinevad eesmärgid. Digikeskkonnas suhtlemise võlu on ennekõike kiirus ning võimalus suhelda väga paljudega ka mujalt maailmast.

Kui õpilane ei oska tehnoloogiliste vahendite abil suhelda, koostööd teha ning järgida virtuaalses keskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus, võib ta hiljem hätta jääda. Oluline on kujundada arusaam, et digiruumis suhtlemisele, kommenteerimisele ja info edastamisele kehtivad samad reeglid mis silmast silma suhtlusele.

Kui otse suheldes jõuame tavaliselt üksikuteni, siis internetis levivad sõnumid laiemalt. Nii kujuneb inimese digijalg, mis hakkab mõjutama tema ülejäänud elu. Näiteks kasutatavad tööandjad tööle kandideerija kohta taustauuringu tegemisel tihti interneti. Seega tuleb digiruumis suhtle-

DIGIPÄDEVUS KOOSNEB VIIEST KOMPONENDIST

Euroopa parlamendi ja nõukogu 2006. aasta soovitusena võtmepädevuste kohta tunnistas Euroopa Liit digipädevuse üheks kaheksast elukestva õppe võtmepädevusest.

Eesti riikliku õppekava järgi on digipädevus suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes:

- leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel;
- kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid;
- suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades;
- olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti;
- järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

misel olla teadlik ja tähelepanelik, sest sellel võib olla suur mõju tulevikule, mida õpilane hoomata ei oskagi.

Infoühiskond on toonud kaasa ootuse ning kohustuse ka e-kodanikuna hästi toime tulla. On vaja õpetada õpilasi sihipäraselt kasutama e-teenustena pakutavaid osalemisvõimalusi kodanikuühiskonnas, alates õppimiseks vajalikest rakendustest kuni e-valimiste ja e-tervisehoiuteenusteni välja. Nii aitab digipädevus arendada ka kodanikupädevust.

DIGIMAAILMA UUS SISU

Enamik õpilastest tegeleb iga päev digitaalse sisuloomega, näiteks internetis tekstide kirjutamise, piltide ja videote tegemise, aga ka programmeerimisega. Kõiki neid oskusi tuleb digipädevuse toetamiseks teadlikult arendada. Iga õpilane ei pea tingimata programmeerima õppima, kuid igaühel on oluline teada ning mõista programmeerimise olemust ja kasutusvaldkonda, et osata näiteks endale sobiv amet valida.

Kuna digi on avardanud õpilaste sisuloome ja olemasoleva sisu kasutamise võimalusi, on suurenenud ka vajadus autoriõigustele tähelepanu pöördada. Digipädevus aitab õigesti ümber käia teiste loominguga ning enda loomingut kaitsta.

TURVALISUS

Digiseadmete kasutajal tuleb olla teadlik virtuaalmaailma ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.

TIHTI NÄEME SOTSIAALMEEDIAS TEAVITUSI KELLEGI PUHKUSEPLAANIDEST, MIS VIITAB PIKEMALE EEMALOLEKULE KODUST, AGA JAGATAKSE KA INFOT OSTUDE KOHTA.

Eelmisel aastal läbi viidud nutiseadme turvalisuse uuringust selgus, et algkoolilapsed, kellest enamikul on nutiseadmed, teavad seadme turvalisusest vaid, et seda ei tohi jätta järelevalveta ning rohke kasutamine rikub silmi.

Kahjuks ei osatud välja tuua isikuandmete ja positsioneerimisega seotud ega muid sisulisi riske. Tihti näeme sotsiaalmeedias teavitusi kellegi puhkuseplaanidest, mis viitab pikemale eemalolekule kodust, aga jagatakse ka infot ostude kohta. Sellise käitumisega kaasnevad võivad riskid peab kindlasti teadma.

Veelgi keerulisem valdkond on küberkriisid. Koolis ollakse harjunud ennetama füüsilises ruumis toimuvat kiusamist, kuid üha enam esineb kiusamist ka digikeskkonnas. Seda on kõrvalseisjal keerulisem tähele panna ja tihti ka õpilasel mõista. Õpetajad saavad arendada nii enda kui ka õpilaste oskusi sellist kiusamist ära tunda ja tõkestada.

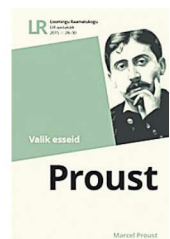
PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

Sarnaselt matemaatikapädevusega arendab digipädevus probleemilahendusoskust, sest sobivate rakenduste kasutamine aitab lahendada igapäevaelus ja töös esile kerkivaid probleeme.

Rahvusvahelise PIAAC uuringu järgi on Eesti täiskasvanute oskused tehnoloogiarikas keskkonnas edukalt toime tulla pigem tagasihoidlikud. Ehkki noored tulevad paremini toime kui vanemad inimesed, on oluline digitaalse probleemilahendusoskusele jätkuvalt suuremat tähelepanu pöördada. Õppides teadlikult kasutada digivõimalusi, jõuame omakorda uute tehnoloogiliste avastusteni.

Kokkuvõttes on digipädevus enesekindel, kriitiline ja loov infotehnoloogia kasutamine õppimises, tööl, era- ning ühiskonnaelus osalemiseks seotud eesmärkide saavutamiseks. Digipädevus toetab ka teiste üldpädevuste, näiteks suhtlus-, matemaatika-, õpi- ja kodanikupädevuse arengut. Pannes digiseadmed ning rakendused enda kasuks tööle, saab õpilane õppida just temale sobiva digitaalse õppevara toel ja sobivas tempos ning õpetaja uuenenud õpikäsitus silmas pidades õppeprotsessi paremini juhtida.

RAAMATUREKLAAM

Marcel Proust
„Valik esseid“

Prantsuse keelest tõlkinud Triinu Tamm. Koostanud ja järelsõna kirjutanud Marek Tamm. Eessõna Tõnu Õnnepalu.

152 lk. Hind 3.95. Saadaval ka e-raamatuna.

Loomingu Raamatukogu 2015, nr 28-30

Romaanikirjanik Marcel Proust (1871–1922) oli ka omanäoline kirjandus-, kunst- ja seltskonnakriitik, kelle parimad esseed ei jää stiili poolest sugugi alla tema suurromaanile „Kadunud aega otsimas“. Käesolev valmik pakub ühe lisafragmendi Prousti eesti keelse aegamisi kuju võtvasse loomingulisse kaleidoskoopis, vahendades mõned Prousti olulisemad esseed, mis mõjuvad värskest tänagi.

Sõdur sõtta või põgenik perre?

KAAREL TARAND
kolumnist

leidnud viise, kuidas Lääne edenemist Lõuna-Euroopas takistada.

Süüria on teadagi kaugel ja Euroopa Liit sinna laieneda ei kavatse. Aga igaüks, kes faktidele silma vaatab, peab ju mõistma, et tervet Euroopat haaranud põgenikeküsimuse lahendus ei ole pagulaskeskustes, sise- või ka välispiiride tugevamas kontrollis, vaid ikka ja ainult kodusõja lõpetamises.

Täpselt nagu Bosniaski, kus mõne aastaga pärast relvakonflikti lõppu õnnestus koju tagasi saata valdav osa ligi 1,2 miljonist pagulasest, kellest enamik ei suutnud pääseda kaugemale naaberladest Horvaatias, Serbias ja mujal, õnnelikumad aga said sõja möödumist oodata Saksamaal, Rootsis ja Austrias, kust tagasi tuldi Volkswagen Golfi ja kopsaka lahkumishüvitisega.

Kodusõdade lõpetamiseks on kaks moodust. Esimene on passiivne pealtvaatamine lootuses, et vaenupoolel lasevad teineteist lõpuni verest tühjaks ja sõda raugab sõdurite defitsiidi tõttu. Teine variant on väline sekkumine.

Vahelduva edu või edutusega on jõudu omav läänemaailm seda kasutanud nii Aasias kui ka Aafrikas. Sekkumine Süürias jäi siis, kui selleks õige aeg oli, napilt ära, põhjuseks eeskätt Ühendkuningriigi peaministri David Cameroni peataolek ning selle olukorra sisepoliitiline ärakasutamine USA presidendi Barack Obama poolt. Küllap nad oma valeotsuseid nüüd kibedasti kahetsevad, aga olles oma avalike lubaduste ohvrid, vaevalt et kiiresti tegutsevad.

Kui pagulaskriis Euroopas veel järsu astme võrra ei süvene ega hakka otsapidi USA presidendivalimiste teemaks muutuma, võib karta, et tarviliku sõjalist sekkumist ei tule enne aastat 2017 USA järgmise presidendi ja ülemjuhataja käe all, olgu selleks

siis vabariiklane või demokraat, mees või naine.

Kui sõjaliselt sekkutakse – ja varem või hiljem see juhtub –, on ka meil ehk Eestil selles oma osa mängida. Ühtki muud sõjavõimelist kooslust peale NATO maailmas pole ning meie selle liikmena tõenäoliselt ei saa valida vabadust, kas osaleda või mitte. Formaalset on kõik sõjalised välismissioonid lähetatud riigikogu otsusega, ehkki vähemasti Iraaki mineku algpõhjused ja õigustused pärinesid kaugel ja kõrgelt ning osutusid hiljem osaliselt valedeks.

Kuigi julgeolek oli kevadiste valimiste üks põhiteemasid, Süürias rahu nimel sõdimine ses kontekstis jutuks ei tulnud. Nüüd peaks tulema ja kena oleks võimalikult vara kuulda valitsuse seisukohta, miks ka mitte selget rahvusvahelist initsiatiivi. Meil on majanduspragmaatikute valitsus ning arvutada armastava peaministri ees on ju lihtne rehkendus. Kumb läheb Eestile kokku rohkem maksuma: kas pagulaste pikemaajaline võõrustami-

ne korrutatuna sellega kaasneva sotsiaalse stressi kasvuga või siis sama kestusega sõjaline välismissioon näiteks kompaniisuuruse üksusega, kuulus Afganistani laagrisauna kaasa arvatud? Võrreldavad lõppsummad peavad loomulikult arvesse võtma ka mainekujunduslikke aspekte, valiku, kas Eesti riskib määrada oma „värtuspõhise riigi” rinnaesist ränkade vihakuritegudega või siis hoopis laseb seda dekoreerida ordenitega vastutustundliku panustamise eest.

Et Eesti kaitseväl endiselt pole ei lennukikandjaid ega lennukeid, siis õhuvõimustesse me taas panustada ei saa ja meie üksuste osaks jääks saabastega kõrbeliivas sahistamine. See pole kuskil päris ohutu olnud. Süüria on küll ilmselt Afganistanist hoopis hõredamalt mineeritud (kui üldse), kuid enesetappajaid pommiatoga leidub seal küllap piisavalt.

Sõttamineku poolt peaksid erilise innuga olema need poliitilised jõud, kelle arvates sõjapõgenike saabumine Eestisse tähendab eksistentsiaalset ehk eluohu Eesti põliselanikele. Seega on siin valida, kas riskeerida vabatahtlikult ja raha eest sõdivate Eesti sõjaprofessionaalide eludega kaugel maal või süütute ja kaitsetute tsiviilelanike omadega kodus.

Nagu kõik vastutavad ametiisikud kinnitavad, on pikaajaliselt töötav lahendus pagulaspõlemile ikka ja ainult rahu põgenike kodumaal. Niisiis, kas väärime Süüriasse sõttamineku küsimuses avalikku arutelu ja kaalutletud otsustamist või juhtub valitsusel, nagu tavaliselt, et vältimatu otsus tehakse viimasel hetkel, kiirustades ja kolinaga?

”SÕTTAMINEKU POOLT PEAKSID ERILISE INNUGA OLEMA NEED POLIITILISED JÕUD, KELLE ARVATES SÕJAPÕGENIKE SAABUMINE EESTISSE TÄHENDAB EKSISTENTSIAALSET EHK ELUOHU EESTI PÕLISELANIKELE.

KRISTLIK HARIDUS JA KASVATUS Laste õpetajatele koolis ja koguduses

26. septembril kell 11-16

Rahvusraamatukogu konverentsikeskuses Tõnismägi 2, Tallinn

KÄITUMISHÄIRE ON NAGU PALAVIK

TEEMAD:	ÕPETAJAD:
* ÕPPIMINE JA SUHTED	LIIVIKA SIMMUL
* KÄITUMISRASKUSED JA NENDE ENNETAMINE	LIIL LILLEOJA KRISTI LEE JT.
* OSKUSTE ÕPE KÄITUMIS- RASKUSTEGA LASTELE	
* PRAKTILISED NÄITED JA RÜHMATÖÖD	

INFO: www.haridus.ekn.ee
REGISTREERIMINE: ekn@ekn.ee

ELVA GÜMNAASIUM

otsib oma meeskonda eripedagoogi.

Eripedagoogi ülesanded on:

- õpilase haridusliku erivajaduse märkamine, hindamine ja dokumenteerimine,
- õpilase toetamine, leides talle sobiva viisi erivajadusega toimetulekuks, võimetekohaseks õppeks, õppekava läbimiseks ja edutulemuse saavutamiseks,
- õpiprobleemide jälgimine, õpilase nõustamine, õpiabi osutamine,
- koostöö õpetajate, vanemate ja teiste spetsialistidega.

Ootused:

- eripedagoogiline kõrgharidus,
- hea ülevaade erivajadusega õpilase toetamise protsessist,
- soovitatav varasem erialane töökogemus,
- hea koostöö- ja suhtlemisoskus.

Avaldus, CV, kaks soovituskirja ja haridust tõendavate dokumentide koopiad palume saata aadressil Elva, Puiestee 2 või e-aadressil tarmopost@elvag.edu.ee. Info telefonil 730 1837.

PANE TÄHELE

Koolialguse eripakkumine pedagoogidele!

Eesti Päevaleht nüüd
4 kuuks 28 €
(hinnavõit 40%)

1 lehe hind
vaid 0,3 €

Uus sari Eesti Päevalehes alates septembrist.

Telli: epl.ee/september või tel 680 4444

Eesti Päevaleht | 110 AASTAT

Eesti haridusvõimekus müüb laias ilmas

ET MEIE HARIDUS-
UUENDUSI JA PARIMAI
KOGEMUSI VEELGI
EDUKAMALT TEISTELE
RIIKIDELE TUTVUSTADA,
TEGUTSEB EELMISE AASTA
LÖPUST SA INNOVE
ALL RAHVUSVAHELISE
KOOSTÖÖ KESKUS.

SIRJE PÄRISMAA

Kogemuste tutvustamiseks võetakse Eestimaal eri paigus vastu rahvusvahelisi õppevisiite ja delegatsioone, aga läkitatakse ka meie esindajaid kohapeale. Läänud aastal käisid Eestis külalised üheksalt maalt: Gruusiast, Taist, Kesk-Aasiast, aga ka EL-i riikidest. Keskuse töötajad panid koolide, ülikoolide, ministriumide, tööandjate esindajate ja teiste partneritega koostöös kokku programmi soovitud teemadel. Tänavu on olnud mitmeid õppevisiite nii üldhariduse, kutsehariduse kui ka karjääririteenuste arenguga tutvumiseks.

„Sellistest visiitidest saavad sageli alguse pikaajaline koostöö ja tulevased ühisprojektid,“ räägib rahvusvahelise koostöö keskuse juhataja Lea Orro. Pidevalt algatatakse midagi uut, kokku on töös 11 projekti. Osa ettevõtmisi, näiteks EL-i Erasmus+ projektid toetavad eelkõige Eesti hariduse uuendusi, teine osa, näiteks välisministeeriumi arenguabi programmi rahastatud projektid, Eesti hariduskogemuse jagamist kolmandates riikides.

Kõige pikaajaline koostöö Gruusiaga kutsehariduse arengu toetamisel. Oktoobris Thbilisis toimuv lõpukonverentsil Learning Festival võetaksegi kokku kahe aasta koostöö Gruusia haridusministeeriumi ja kutsekoolidega.

Bahreini hariduse kvalifikatsioonide ja kvaliteedi tagamise riikliku ameti esindajad tutvumas Eesti kutsehariduse ja kvalifikatsioonisüsteemiga. FOTO: INNOVE SA

„Projekti käigus oleme aidanud arendada Gruusia kutsekoolide juhtimismudeleid ja kvaliteedisüsteeme, viia õppekavasid kokku tööturu vajadustega ja koolitada õpetajaid,“ lausub Orro. Kuigi tegevust ohjab Innove, on suur panus olnud kaheksal kutsekoolil, kes toetavad oma partnerkooli Gruusias.

MEIE KORD AIDATA

Olustvere teenindus- ja maamajanduskool on partner projektis, mis nõustab Gruusia kutsekoolide juhtkondi ning õpetajaid õppekavade koostamises, õpiväljundite saavutamise hindamises, juhtimise kvaliteeditöös ja projektitöös. Grusiinid on käinud siin ja Olustvere rahvas omakorda seal.

„Minule on andnud projektis osalemine eelkõige võimaluse arendada oma vene keele oskust, viibida külaliskõltsel ja looduse poolest väga

kaunil maal, tutvuda sealse kultuuri ja inimestega,“ räägib projekti- ja arendusjuht Marika Šadeiko. „Jagades teistele oma kogemust, õpid ka ise ja näed, mis sinu koolis võiks teistsiti olla. Kuid ka seda, millest seni pole osanud rõõmu tunda, sest on tundunud, et see pole just hästi.“

Olustvere õpilased, õpetajad ja koostööpartnerid teistest koolidest on näinud, kuidas käituvad ja töötavad teise rahva esindajad. Üsna mitu eestlast ja Šadeiko ise on nüüd innustunud Gruusia kõõgist!

„Vahel on küsitud, mis see Gruusiaga seimine meile ikka annab, otsest kasu ju pole,“ lausub Šadeiko. „Kuid ei tohi unustada, et 1990. aastate alguses oli meil võimalus käia Euroopa arenenud riikides ning ammutada sealt kogemust. Läbi aegade on ju tugevam toetanud nõrgemaid. Nüüd on meie võimalus.“

Olustvere koolil on tekkimas sidemed ka Jaapanis ja Ukrainas. Šadeiko on veendunud, et mida laiem on silmaring ja mida rohkem tehakse koostööd, seda paremaks saadakse. Lõpptulemusena saavad kasu õppija ning tema tulevane tööandja.

„Lisaks tööistele kokkusaamistele on tekkinud palju sõbrasuhteid,“ ütleb Tallinna polütehnikumi õppe-direktor Helen Pärk. Polütehnikumi partner on Thbilisis asuv Education Management Information Systemi juurde kuuluv IT-kolledž.

„Õppekavaarenduses oleme nõustanud neid oma kogemustest lähtudes,“ räägib Pärk. Neljale õpetajale on pakutud võimalust siin stažeerida. See on väljakutse ka isiklikus plaanis – kuidas kahe nädala jooksul planeerida Gruusia õpetajate koostööd Eesti kolleegidega, nii tundide külastamist kui ka andmist, samuti vabaajatege-

vust, mis tutvustaks meie keelt ja kultuuri.

Lea Orro lisab, et ka üldhariduse vallas töötatakse teist aastat koos Unicef Gruusiaga, et jagada Gruusia haridusministeeriumile meie riiklike õppekavade väljatöötamise kogemust. Innove eksperdid olid juulis Gruusias. Töötubade arutelude tulemusel panakse kokku soovitud 7.–9. klassi õppekavade uuendamiseks. Lisaks nõustatakse kaheksat Gruusia ülikooli õpetajakoolitusprogrammide nüdisajastamiseks, kaasates eksperte TLÜ-st. Projekti rahastab Eesti välisministeerium.

VENE KEELE OSKUS ON EELIS

„Eesti reformide ja haridusuuenduste vastu on huvi tundnud paljud riigid, sest meie PISA tulemused on väga head ja saavutame häid tulemusi World Skillsil,“ nendib Orro. „Iseloomulik on, et endised vennasvabariigid on huvitatud meie küllaltki unikaalsest haridusreformide kogemusest ehk siis protsessist, kuidas oleme suutnud 1991. aastast oma haridussüsteemi muuta ja jõudnud suurepärase tulemusteni. Meie eelis on, et suudame nii oma kogemusest kui ka sellest, mis toimub EL-is või maailmas, rääkida vene keeles.“

Kasahstan on väga huvitatud ja kasutab meie keelekümbluse oskusteavet juba pikki aastaid. Sügisel hakkab Innove keelekümbluse kogemust jagama Kõrgõzstanis ja kutsehariduse projekti Ukrainas, mõlemad rahastab välisministeeriumi arenguabi.

Rahvusvahelise koostöö keskuses on praegu palgal kolm inimest, töösse on kaasatud Innove eksperdid teistest keskustest ning HTM-ist. Lisaks Eesti hariduskogemuste vahendamisele kuulub keskuse ülesannete hulka ka mujalt ilmast värsket arenguideede koostamine.

„Tööpõllu laienedes jääb kolmest inimesest juba väheks,“ arvab Lea Orro.

SAKU GÜMNAASIUM

võtab tööle

klassiõpetaja.

Tööleasumine niipea kui võimalik!
CV ja soovivaldus saata 9. oktoobriks
gymnaasium@sakuvald.ee.
Info telefonil 671 8000.

PÕLTSAMAA LASTEAED TÕRUKES

soovib oma meeskonda
eripädevad kvalifikatsiooniga

lasteaiaõpetajat.

Kandideerimiseks esitada avaldus, CV
ja haridust tõendavate dokumentide
koopiad hiljemalt 30. septembriks
aadressil Lembitu 1, Põltsamaa või
e-posti teel tammatoruke@hotmail.ee.
Info tel 521 1979.

VASALEMMA PÕHIKOO

võtab tööle

väikeklassiõpetaja

(soovivat eripädevad logopeed).

Avaldus, CV ja haridust tõendavate
dokumentide koopiad saata
hiljemalt 25. septembriks
e-posti aadressil admin@vask.edu.ee.
Info tel 671 3335.

Kuidas vihmaussivideot ühe klikiga üles leida

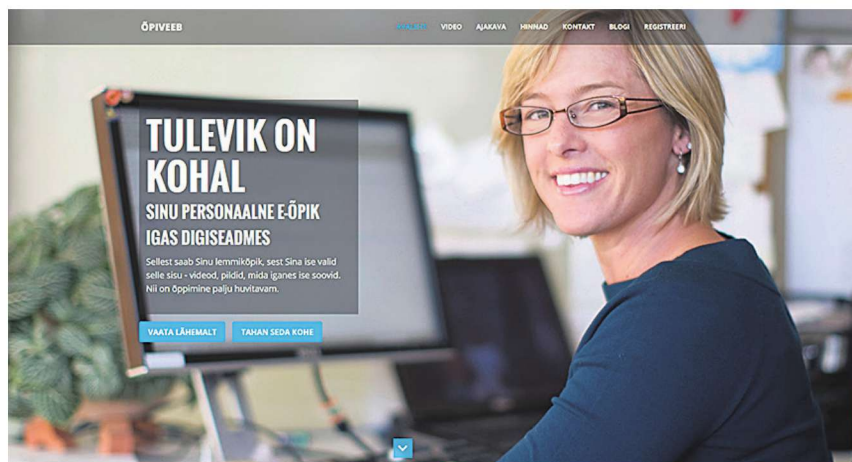
MTÜ Silmaring kutsub õpetajaid koos käivitama uut õpiveebi, kuhu saab laadida oma õpimaterjale, jagada neid õpilaste ja teiste koolide õpetajatega, teha ja hinnata teste-harjutusi.

„Tulevik on kohal. Sellest saab sinu lemmikõpik, sest sina ise valid selle sisu – videod, pildid, mida iganes ise soovib. Nii on õppimine palju huvitavam,“ kutsub opiveeb.ee avalehel naerusuine õpetaja. Uue platvormiga on liitunud juba ligi pool tuhat õpetajat, koolijuhti, haridustehnoloogid. Õpiveebi loojad MTÜ-st Silmaring kutsuvad ka teisi käivitajate gruppi ja hiljemalt 18. septembriks registreeruma. Miks mitte luua sissejuhatuseks lühikogumik, millega õpilasi üllatada, või panna korraks üles kogu aasta materjal?

„Õpiveebi on lihtne kasutada, sellest saab ka juhendita aru,“ räägib MTÜ Silmaring juhataja Tõnis Kusmin. „Muidugi töötab see nii arvutis, tahvelarvutis kui ka nutitelefoni. Tahame luua keskkonna, mis tekitab entusiasmi nii õpilases kui ka õpetajas.“

Õpiveebil on kolm osa. Personaalne e-õpik loob võimaluse koostada oma e-õpik või materjalikogu. Kõik on õppekava järgi süsteemis ja kergesti leitav, õpilastega saab kõike jagada vaid ühe klikiga.

Teste luua on lihtne, valikus on

Opiveeb.ee avaleht. FOTO: KUVATÖMMIS

enamlevinud küsimuste tüübid. Tulemused saab kohe teada nii õpilane kui ka õpetaja, lihtne on võrrelda ja parandada, arvuti teeb seda osaliselt sinu eest.

Materjalide pangast saad vaadata teiste avalikke materjale, üles laetud faile ja häid veebilinke. Materjalid on organiseeritud teemade järgi, leitud materjali saad ühe klikiga lisada oma e-õpikusse.

Kui õpetaja laeb materjali üles, saab ta valida, kas see on avalikuks kasutamiseks ka teiste koolide õpilastele-õpetajatele või ainult oma õpilastele.

„Õpetaja töökoormus on väga suur ja ta kulutab aega tarbetule, näiteks peab otsima internetist materjali,“

lausub Kusmin ja räägib tuttavast bioloogiaõpetajast, kes otsis neli tundi internetist vihmaussivideot, vaadates läbi kümneid filmijuppe, enne kui tunnitöök sobiva leidis. Kui õpetaja otsib vajalikku materjali Opiveebist, leiab ta selle kohe üles. Avalike materjalide juures on ka soovitus: mida on teised õpetajad kõige enam kasutanud-vaadanud.

„Teame täpselt, mitu õpetajat mingit materjali kasutab, saame seda ka näidata. Võib arvata, et materjal, mida kasutab üle 30 õpetaja, on parem kui see, mida kasutab ainult kaks või kolm. Teeme valiku lihtsamaks,“ sõnab Kusmin.

Järgitakse riiklikku õppekava, õpe-

taja valib materjali laadides, millise teema alla see kuulub.

„Otsime käivitajate gruppi õpetajaid, kellele paberõpikust ei piisa, vaid kes tahavad aine õpilastele huvitavaks teha ja otsida uusi digilahendusi,“ räägib Kusmin. „Tahame luua õpetajate kogukonna, kes omavahel materjali vahetab. Julgustame üles panema nii enda loodut kui ka veebist leitud.“

Registreerunud õpetaja saab kohe teha ka õpilastele kasutajakonto ja luua gruppe. Kui näiteks matemaatikaõpetaja teeb grupi ro.b, saab ta liita ka sama klassi teiste ainete õpetajad ja teised ei pea uuesti gruppi tegema.

„Head keskkonda ehitatakse üles aastaid, see on alles esimene versioon,“ ütleb Kusmin. Tulemas on testid, kodu- ja grupitööd, töölehed, lihtsamad õpimängud.

Praegu on valmis õpetaja failihaldus ja kasutamine on esialgu tasuta. Edaspidi jääb tasuta versioon alles, kuid lisandub tasuline põhjalikum variant, mida koolid saavad oma õpetajatele osta.

MTÜ Silmaring sai Opiveebi loomiseks toetust kodanikuühiskonna sihtkapitalilt, toetab Tartu linn. Koostöös Tartu õpetajatega ongi veebikeskkond algatatud, panustanud on sadu õpetajaid üle Eesti ja uusi funktsioone lisandub iga päev.

SIRJE PÄRISMAA

Põnev kogemus muuseumis toetab õppekava ja paneb õpilastel silmad särada

LIIA VIJAND
õpetaja

metoodika, annan programmile sisu. Arvestan riikliku õppekavaga ja õpilaste tasemega ning jälgin sisu teaduslikkust. Esimesi haridusprogramme saab katsetada 2016. aasta sügisel pärast uue maja avamist. Sellisel viisil toimivad kindlasti mitmed mäluasutused.

IDEID JA KOOSTÖÖD!

Muuseumis võib viia läbi gümnaasiumide praktikanädalaid või valikursusi. Toon ERM-i näite Eva-Kaia Vabamäe algatatud pärandiaasta giidkoolist, kus lisaks giiditööle on võimalik õppida kodukoha ajalugu, tutvuda mäluasutuste tööga ning pöörata tähelepanu eesti kultuuripärandi ühtsusele. Praktika või valikkursuse väljatöötamisel saab arvestada eri ainetega: keemia- ja füüsikatunni peale mõeldes saab vaadata esemete konserveerimist, hoiustamist; eesti keele ja ajalootunnist lähtudes MUIS-i info sisestamist; kunstitunnist kureerimist – näiteid võib tuua peaaegu igast tunnist. Selleks kõigeks on vaja teha koostööd. Õpetajad, minge ja pakkuge muuseumidele ideid ja koostööd!

Mitmed mäluasutused loövad kaasa põhikoolis loovtööde ja gümnaasiumiastmes uurimistööde juhendamisel. Kui teie kodukoha muuseum seda veel ei tee, siis võtke härrjal sarvist. Üks põnev koostöökoht on töövarjupäev. Eelmisel aastal läks minu õpilane muuseumi töövarjaks ja tuli tagasi säravate silmadega ja torede kogemusega. Plaanin ideed oma õpilaste seas propageerida.

Muuseumi on Eestis nii palju, et tähestiku iga tähe – välja arvatud ä-tähega – algab vähemalt üks muuseum, e-tähega lausa 41. Minu jutu õigsust saab kontrollida <http://www.muuseum.ee/et/muuseumid> kodulehelt, kust saab muuseumi otsida nii koha kui ka temaatika järgi. Samast

” KOLLEEGI

**SÕNUL AVAS GIID
TAMMSAARET NII
HUVITAVALT, ET
GÜMNASISTID LÄKSID
KOJU „TÕDE JA
ÕIGUST” LUGEMA.
NII PLAANINGI
KOOS KIRJANDUS-
ÕPETAJAGA
ÕPPEKÄIKU
MUUSEUMISSE, ET
SÜSTIDA ÕPILASTESSE
TÕDE JA ÕIGUST.**

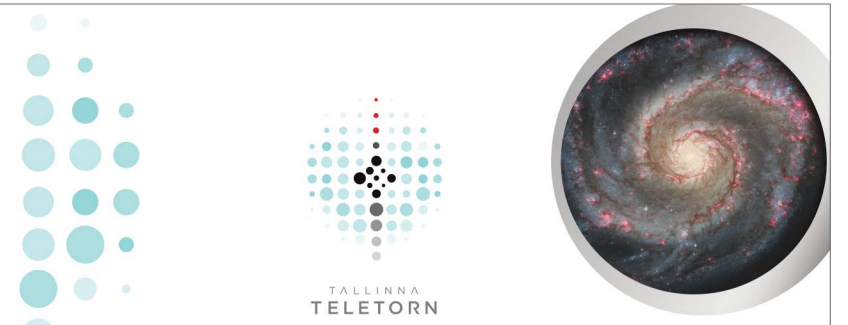
leiab viited kodulehtede. Mille järgi õpetaja selles sigrimigris valib? Teise õpetaja kogemuse ehk õpetajalt õpetajale leviva info kaudu. Näiteks Tallinna Linnamuuseumi filiaali A. H. Tammsaare muuseumi külastust plaanin just põhjusel, et kolleegi sõnul avas giid Tammsaaret nii huvitavalt, et gümnaasistid läksid koju „Tõde ja õigust” lugema. Nii plaaningi koos kirjandusõpetajaga õppekäiku muuseumisse, et süstida õpilastesse tõde ja õigust.

Selle aasta muuseumimessilt sain kaasa pataka brošüüre, mis andsid hea ülevaate mäluasutustes toimuvast. Kahju ainult, et õpetajaid oli kohal vähe – messi ajastus oli kehv. Järgmisel aastal toimub see taas ja pakutakse põnevaid programme. Osalegem!

PÄRIS ASJADE EMOTSIOON

Lõpetuseks toon ühe oma lemmiknäite muuseumide ja kooli koostööst, mis läheb ka sel aastal käiku. 20. sajandi sõdade ja relvastuse vastu tunnevad õpilased suurt huvi, ja mitte ainult poisid, vaid ka tüdrukud. Otsustasin leida esineja, kes oskaks seda teemat põhjalikult käsitleda. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste muuseumi direktor Art Johanson oli nõus rääkima õpilastele 20. sajandi relvakonfliktidest ja seeläbi relvastuse arengust. Õpilaste tagasiside oli väga kiitev, mistõttu pakkusin neile välja 20. sajandi teise poole loengu samal teemal, aga seda juba KVÜÖA muuseumis. Nii otsustas kolm minu 12. klassi autod kokku ajada ja Põlvast Tartusse sõita. Õpilasi kogunes rohkem kui ühe rühma jagu, mistõttu sobitasin KVÜÖA muuseumi kõrval KGB kongide külastuse. Mõlemas muuseumis oli üksnes giidituur, kuid õpilaste uued teadmised kajastusid juba järgmise tunni arutelus ja igati võimsalt kontrolltöös. Külastus lisas uudishimu Eesti ajaloo vastu, mida eesti keele eksamil varmselt kasutati.

Õpetaja vaatenurgast on muuseumis käimisel mitmeid plusse: saad näidata koolijuhtkonnale aktiivsust, samas tund on antud ja ise ei pea seda ette valmistama; pealegi on see RÖK-i kirja pandud. Tõsisemalt võttes ja laiemat tausta avades aitab õppekäik mitmekesistada metoodikat ja tekitada huvi, saada süvendatud ja laialdasi teadmisi ning lõimida aineid. Pealegi pole PÄRIS asjade emotsiooni koolis võimalik pakkuda. Klassijuhatajana aitab õppekäik luua koosolemise ja õdusa suhtlemise õhkkonna. Õpilasele on muuseumiskäik vaheldus koolitundidele ja kogemuspõhiselt õpitu jääb paremini meelde. Muuseumiskäik võtab aega ja raha, kuid on kõike seda väärt! Kohtumiseni muuseumis!

Planeetidevahelised reisirid "ELUS UNIVERSUM"

Novembrist- märtsini on avatud näitus "Elus Universum", mille raames saate osa võtta kosmosereisist maailmaruumi. Kas me oleme ainukesed mõistuslikud olendid maailmaruumis? Kas on veel maa-laadseid planeete? Tule ja uuri järele. Anname kaasa vajalikud teadmised: olulised tingimused eluks universumis, Eesti teadlaste uuringud, ettevõtete tehnoloogilised lahendused. Õpime määrama raskusjõudu erinevatel planeetidel, arvutame kosmilisi vahemaid. Millised missioonid on toimunud ja millised tulemas?

Koostöös Tartu Observatooriumiga koostatud haridusprogramm kestab 1,5 tundi ning on suunatud põhikooli astmele.

Lisainfo ja broneerimine
686 3000
info@teletorn.ee
www.teletorn.ee

Haridusprogrammis osalejad saavad lisaks programmis osalemisele külastada 175 m kõrgusel asetsevat Põhja-Euroopa kõrgeimat avatud vaateplatvormi, salvestada teleklippi ning nautida Eesti esimest 3D-filmi.

Grupi suurus alates 15 õpilasest. Programm kestab 1,5 tundi. Programmi hind sooduspilet + 1€. Hind sisaldab torni külastust.

Kohtumiseni Teletornis!

Eesti Spordimuuseum ootab külla noori detektiive!

Hariv ja seikluslik
muuseumiprogramm
KULDNE LURICH
3.-6. klassi lastele

Lisainfo ning
registreerimine:

rita@spordimuuseum.ee
tel. 7 300 752 / 56 910 997

Eesti Spordimuuseum, Tartu, Rütli 15

20 aastat Eesti Kunstimuuseumi interaktiivset haridustegevust

20

20 aastat
Eesti Kunstimuuseumi
haridustegevust

Meil on sünnipäev! 20 aastat tagasi muutis Eesti Kunstimuuseum oma haridustegevuse suunda ja muuseumi juurde loodi EKM-i pedagoogikakeskus. Kogu protsessi algatas tookord Anneli Köster. Tavapäraste passiivsete ekskursioonide ja loengute asemel hakati nüüd laste ja noortega tööle hoopis teiste meetoditega. Algas interaktiivne aeg. Nüüd saadi lisaks teadmistele ka ise kunsti teha ja rohket fakte edastamise asemele tulid aktiivpõhised meetodid, kus õpilane pidi rohkem ise kaasa mõtlema ja jaksas seega muuseumis juba palju kauem olla. Õpetajad haarasid kohe võimalusest ja töid oma õpilased kunstimuuseumisse. Valmisid suurepärased kunstiprojektid, nende hulgas palju eelnevast tekitanud ja uudisekännise ületanud Bernt Notke „Surmatantsu“ projekt Niguliste muuseumis. Suur installatsioon, millesse sai sisse minna ja seal asjade üle järele mõelda.

PEDAGOOGIKA ON ASEENDUNUD HARIDUSEGA

Praeguseks on igal muuseumil oma haridustöötajad ja pedagoogika sõna on asendunud haridusega. Muuseumid ja koolid on saanud headeks partneriteks ja praktiliselt ei möödu muuseumis päevagi laste- või noortegrupideta. Eesti Kunstimuuseumi kõik muuseumid töötavad selle nimel, et valmistada ette haridusprogramme ning luua võimalikult häid ja õpetlikke muuseumitunde igale vanusegrupile.

Kui soovite saada teada vanemast

kunstist, siis ootab teid Niguliste muuseum. Palju uurimist ja avastamist nii lasteaiale kui ka koolile. Haruldane võimalus on saada osa suurejoonelisest konserveerimis- ja uurimisprojektist, mille objektiks on Hermen Rode töökojas 1481. aastal valminud Euroopa üks uhkeimaid ja paremini säilinud keskajaseid kappaltareid. Niguliste muuseumil on valminud uus haridusprogramm, mis aitab ühe silmapaistva kunstiteose kaudu mõista paremini ajaloo ja kunsti seoseid, aga süvendab tänu konserveerimise eripärale ka huvi loodusainete vastu (vanema kooliastme tunnid on seotud keemia ja füüsika ainekavaga).

Vanalinnas asub mitmekülgse kunstniku Adamson-Ericu muuseum, kus leiab alati eri teemadel muuseumitunde. Lisaks püsiekspositsioonile võib külastada vahelduvate näituste programme. Ettevalmistamisel on näituse „Efraim Allsalu. Elurõõm ja lüürika karmil ajal“ muuseumitund. Efraim Allsalu jäädvustas end 1960.–1970. aastate Eesti kunstis tunduvalt oma rikkalikule loomingule ja isikupärasele väljenduslaadile. Näitusel esitletakse ajastuomases tõlgenduses töötamaatikat käsitlevaid teoseid, aga ka portreid ja natüürmorte.

Kadrioru kunstimuuseum kutsub teid baroksesse muinasjutumaailma ja sel aastal on sealgi palju uuendusi. Märkimist väärib tund „Muuseumijooga“, kus lõimuvad kunstipõhise ja kehalise kasvatusõpiväljundid. Katsed on näidanud, et lastele meeldib see väga. Jooga muuseumis võib esialgu kõlada pööraselt, aga tegelikult leiab mitu tasakaalu-

Lapsed osalevad sarja „Lugusid kunstis“ haridusprogrammis „Kurvad lehvikud“. FOTO: EKM

kat punkti, kuidas jooga ja muuseum omavahel ühe terviku moodustavad.

ORIGINAAL, KOOPIA, VÕLTSING, JÄLJENDUS, PLAGIAAT

Mikkeli muuseum tutvustab oma rikkaliku väljapanekuga Johannes Mikkelit erakogu, 16.–20. sajandi Lääne-Euroopa, Vene, Hiina ja Eesti kunsti kollektiooni. Mikkelit maalid, graafika, skulptuurid ja ennekõike portselan on oluline täiendus Kadrioru kunstimuuseumi kollektioonile. Muuseumi uue tunni „Guccimucci“ eesmärk on selgitada vanaaja maalikunsti ja graafikat täiesti uuel moel – popkultuuri, tarbemo ja tootedisaini kaudu. Vana ja uut seostades saab teada, mis peitub selliste mõistete nagu *originaal*, *koopia*, *võltsing*, *jäljendus*, *plagiaat* taga ning tehakse selgeks nende seosed.

Suurim filiaal Kumu kunstimuuseum oma rohkete näitustega tutvus-

tab nii vana kui ka uut kunsti. Saab valida üksikuid tunde ühekordseks külastuseks või tellida muuseumitunde sarju. Kord kuus muuseumis käimine katab vajadusel ka suure osa õppekavast. Sarjad on mõeldud väikesematele lastele ja katavad Kumu püsiekspositsiooni 3. ja 4. korrusel. Uuendusena on valminud ka õpetlikud mõistekaardid noortele, mis aitavad kunsti kaudu ja kirjanduslike lühitekstide abil paremini mõista nõukogude aega. Sel juhul võib tellida uue muuseumitunni „Nõukogude aeg (mälu)pildis“. Ettevalmistamisel on muuseumitunnid kahele vahelduvale näitusele. Näitus „Vaikus on kuldne. Ilmar Laaban ja eksperimendid helis ning keeles“ on väljapanek Eestis luuletajana tuntud ja Rootsis eksperimentaalmuusika grupiga Fylkingen ühinenud Ilmar Laabanist, kes kirjutas oma esimese hääletuse 1967. aastal. See oli

aeg, mil eksperimendid heli ja tekstiga olid saavutanud rahvusvahelise kõlapinna. „Ants Laikmaa. Vigala ja Capri“ tutvustab Ants Laikmaad kui ühte eesti kunstiajaloo kirevamat isiksust. Tema paljurännanud värske pilk andis laengu kultuurielu ülesehitamise ambitsioonidele kodumaal. Laikmaa vahetult kujutatud inimene ja maastik on jäädvustused talle korda läinud kohtumistest.

KOOLITAME NOORI ÕPETAJAI

Sel hooajal oleme õpetajatele veelgi rohkem vastu tulnud ja lisanud muuseumitundide lühikirjeldustele ka õpitulemused. Püüdsime leida ainetelõimingukohti. Loodame, et see teeb õpetajale muuseumitundide valiku kergemaks ja annab veelgi rohkem põhjust õppekäike ette võtta.

Oluline on mainida ka tööd ülikoolidega. Igal aastal koolitame välja noori õpetajaid, kes oleksid teadlikud meie võimalustest ja oskaksid vajadusel ka ise muuseumitunni ette valmistada. Oleme märganud, et suur osa muuseumitundide tellijatest on just endised üliõpilased, kes on koolitööle läinud. Lisaks sellele on paljudest neist saanud muuseumi haridusspetsialistid.

Kutsume teid 21. septembril kell 15 meie pidulikule infopäevale Niguliste muuseumis, kus saab kõikide programmide kohta juba otse nende tegijatelt küsida ja jagatakse ka infovoldikuid.

Loovate kooliaastat!

ANU PURRE
Eesti Kunstimuuseumi metoodik

EESTI KUNSTIMUUSEUM

Eesti Kunstimuuseum kutsub osalema haridusprogrammides!

UUED MUUSEUMITUNNID 2015/2016. ÕPPEAASTAL

KUMU KUNSTIMUUSEUM

Võlujalg
Horisondid

kumu.ekm.ee

KADRORU KUNSTIMUUSEUM MIKKELI MUUSEUM

Käegakatsutavad kangelased
Linnuke kirjas!
Muuseumijooga

kadriorumuuseum.ekm.ee

NIGULISTE MUUSEUM

Keskaegne linn – kaupmehed, kõrts ja kirik
Koostöös Eesti Ajaloomuuseumiga
Puust ja punaseks – koolipäev
Tallinna vanalinnas

nigulistemuuseum.ekm.ee

ADAMSON-ERICU MUUSEUM

Varjumuinasjutud
Kujundite varielu

adamson-eric.ekm.ee

Tunnid on mõeldud kõikidele vanuseastmetele lasteaiast gümnaasiumini
Muuseumitunnid toimuvad ka kõikide muuseumide uutel vahetuvatel näitustel

2015. aasta sügisel algab registreerumine projekti „Aitan lapsi kunsti juurde“ raames pakutavatesse muuseumitundidesse.
Lisainfo: kunstimuuseum.ekm.ee/aitan-lapsi-kunsti-juurde/

EESTI KUNSTIMUUSEUMI INFOPÄEV ÕPETAJATELE JA HARIDUSTÖÖTAJATELE
21. septembril 2015 algusega kell 15.00 Niguliste muuseumis

Energiakeskuse 1. korruse ekspositsioon keskendub klassikalise füüsika alateemadele – valgus ja optika ning hääl ja heli. FOTO: ANNIKA HAAS

Arhitekt Ämblik ja insener Mut

Energia avastuskeskus on teistmoodi ja ainulaadne loodus- ning reaalteaduste kogemusõppe õpikeskkond, mis asub ajaloolises elektrijaamas. Selles majas on juba 102 aastat tehtud elektrit ja antud energiat. Siin on säilinud ajalooline interjäär, mille keskel on hea lastele ka tehnikavaldkonna, energia ja elektri teemasid selgitada.

Kolmel korrusel on interaktiivsed teadusnäitused enam kui saja interaktiivse eksponaadiga. Püsi-ekspositsioon jaguneb teemadeks: energia- ja elektritootmise ajalugu, klassikaline füüsika, taastuv- ja tuumaenergiaallikad, heli ning valgus ja optika. Kõik eksponaadid on seotud Eesti põhikooli ja gümnaasiumi õppekavaga ning võimaldavad selgitada muuhulgas selliseid koolifüüsika alateemasid nagu elektrivool, vooluring, elektriline vastastikmõju, tuumaenergia, valguse peegeldumine jpm.

Septembris avame uue bioloogilisele mitmekesisusele pühendatud näituse „Arhitekt Ämblik ja insener Mut”. See, eelkõige lasteaia- ja algkoolilastele mõeldud käed-külge-näitus tutvustab, kuidas loomad ja putukad oma kodusid ehitavad, ja selgitab, mis inseneria- ja matemaatikateadmisi võiksid

inimesed neilt õppida. Näitusega seotud töötoas „Mesimummula” õpivad kõige nooremad rollimängu kaudu tundma mesilaste elutsüklit ning nende igapäevatoimetusi. 4DFrame-tehnoloogial põhinevas geometria töötoas „Looduse arhitektid” uuritakse üheskoos looduses leiduvaid mustreid. Töötuba on kohandatav kõikidele vanustele.

Igal aastal töötame välja uusi lisaprogramme teadusteatrile, töötubadesse ja planetaariumisse. Lisandunud on mitmeid põnevaid töötube, mis eristuvad teadusteatri etendustest selle poolest, et osalejad saavad ise kaasa lüüa.

Kümnemeetrise läbimõõduga täiskuppelplanetaariumis kasutatakse astronoomia tarkvara Starry Night Pro Plus 7, mis võimaldab professionaalse planetaristi juhendamisel käia põneval kosmoserännakul. Näitame seal ka avastuskeskuse loodud õppefilme. Alates oktoobrist lisandub filmile „Tähetolm ja Päikese pere” uus film: „Kihilise Maa aardelaegas” viib külastajad Maa sisse ja tutvustab, milliseid aardeid Maa oma sisemuses peidab.

Avastuskeskuses viiakse läbi ka mitmesuguseid demonstratsioone, mis panevad eksponaadid elama. Välgudemonstratsioon on Põhja-

Euroopas unikaalne. Saab näha ja kuulda, kuidas tekivad Faraday puuris Tesla transformatori abil kuni kolmemeetrised välgunooded. „Juuksed püsti” demonstratsiooni ajal näitame Van de Graaffi generaatori abil, mis on staatika ning miks selle mõjul juuksed püsti tõusevad.

Uuenenud Energia avastuskeskust on aasta jooksul külastanud enam kui 110 000 inimest. Õpetajaid ootab siin õpetajate tuba, kus väiksemaid nõupidamisi pidada või tunde ette valmistada. Teeme õpetajatega hea meelega koostööd ja püüame neid aidata meie valdkonna õppetööd puudutavates küsimustes.

KERTU SAKS
PhD, Energia avastuskeskuse direktor

Muuseumitund aitab tagada võrdseid võimalusi

Õpetaja, isegi kui ta väga tahab, ei saa muuta lapsevanemate majanduslikke võimalusi või haridustasemest tulenevaid hoiakuid laste haridustee toetamiseks. Kuid ta saab rikastada õppetööd viisil, mis annab klassi kõigile lastele laiemat silmaringi ja suurema huvi õppida. Muuseumi, teaduskeskuse või loomaaia külastamine võib innustada lapsi nii karjäärivalikul kui ka keeruliste õpitükkide lahendamisel.

Meie selja taga seisab mitukümmend aastat sunnitud võrdsust, mistõttu me kohati kardame rääkida võrdsete võimaluste tagamisest. USA-s on alates 1960-ndatest õpilaste vanemate jõukusest tulenev hariduslik ebavõrdsus kasvanud 40% ehk siis teisele maailmasõjale järgnenud solidaarsus ja lehepoisist-miljonäriks-stsenarium hääbus üsna ruttu. USA sotsioloogid näevad eeskujuna Kanadat ja Põhja-Euroopat, kes pakuvad tasuta lasteaiaharidust, sotsiaalseid garantiisid üksikvanematele, tasuta ülikooliharidust ja muid tugimehhanisme, mis võrdsustavad noorte võimalusi. Õigemini aitavad järele neid, kelle elujärg on kehvem. Miks nad seda teevad? Sest hariduslikult võrdsemad ühiskonnad on tugevamad ja arenguvõimelisemad. Meie kõigume kuskil ultrakapitalistliku USA ja võrdsete võimaluste Põhja-Euroopa vahepeal.

See artikkel ei räägi küll poliitikast, kuid koolihariduse kontekstis on oluline mõista, et meie ühiskond, sh laste hariduslik seis, on hiilvalt muutunud varasemast ebavõrdsemaks: milliseid huviringe, milliseid ettevalmistustunde, milliseid digividinaid suudab lapsevanem oma lapsele lubada? Kas ta lisaks teleka lahti klõpsamisele loeb ette raamatuid või oskab last aidata

kodutööde juures? Kooli ja lasteaia ülesanne on muu hulgas võimaldada võrdselt head haridust kõigile.

Lapsed õpivad erinevalt ja seepärast kasutavad õpetajad erinevaid (aktiiv)õppemeetodeid. Uuringutes on välja toodud, et konkreetsest teaduslikust sisust veel tähtsamad on hoiakud, lähenemine õppimisele ja motivatsioon. Teaduskeskused, muuseumid, loomaaiad on õpikeskkonnad, mis loovad õppimist soodustavaid hoiakuid. Teisisõnu, mida mitmekülgsemat õpikogemust koolid ja lasteaiad pakuvad, seda enam on tulevastel täiskasvanutel kujunenud välja oskused ja hoiakud elukestvaks õppeks.

Üle poole õpetajatest nimetab põhilise probleemina muuseumikülastuse juures rahapuudust või raskesti transpordiga, järgmisena tuuakse välja ajanappus. Väga vähe mainitakse probleemsetena asjakohasust – sellest võiks järeldada, et õpetaja läheks hea meelega lastega rohkem muuseumisse, kui oleks raha ja aega. Kuigi seadustesse on muuseumikooli ja elukestva õppe partnerina sisse kirjutatud, ei pruugi koolidel ja omavalitsustel olla võimalik õppekäikudel käia. Kui näiteks Londoni riiklikud muuseumid on kõigile tasuta avatud, siis Eestil ei ole sääraseid võimalusi. Samas peame me Eestit haridust väärtustavaks maaks ja seda ta ilmselt ka on. Fondidest saab projekti korras taotleda raha (mis on tegevõpetajale kohutavalt ajamahukas) ning vahel annavad abikäe kohalikud ettevõtjad. Eesti muuseumid on järjest enam valmis ka oma kestad välja ronima ja kooli kohale tulema. Tasakaalupunkt mugavuse, majanduse ja lastele võrdsete võimaluste loomise vahel on igal juhul kuskil olemas.

HELENE URVA
Eesti Meremuuseumi haridustöö kuraator

LENNUSADAM SEAPLANE HARBOUR

VÕIDUJOOKS MAAILMA LÕPPU

LÕUNAPOOLUSE VALLUTAMISE LUGU

Lõunapoolus. Maailma lõpp. Sada neli aastat tagasi polnud seal käinud ükski inimene. Aga maailm tahtis avastamist. Scott ja Amundsen: kaks meest, kaks meeskonda. Üks võidujooks – võidujooks maailma lõppu.

UUE NÄITUSE MUSEUMITUNNID ALATES 14. SEPTEMBRIST!

haridus.meremuuseum.ee

NÄITUSE ON KORRALDANUD AMERICAN MUSEUM OF NATURAL HISTORY (NEW YORK, USA), MUSÉE DES CONFLUENCES (LYON, PRANTSUSMAA) JA ROYAL BRITISH COLUMBIA MUSEUM (VICTORIA, KANADA).

ENERGIA AVASTUSKESKUS

E-R 10.00–19.00
L-P 11.00–19.00
Põhja puiestee 29
10415 Tallinn
+372 620 90 20
www.energiakeskus.ee

AVASTUSRÖÖMU PAKUB

Eesti Energia

NÄITUSED

Optika, valguse ja heli ekspositsioon

Energia ja elektrit tutvustav ekspositsioon

Loodusteemaline näitus „Arhitekt Ämblik ja insener Mut”

VÄLGU- JA STAATIKA-DEMONSTRATSIOON

<p>TEADUSTEATER</p> <p>TOIDUMÄNGUD UUS! Kohandatav kõikidele kooliastmetele</p> <p>VÄIKESE TEADLASE KATSED I kooliastmele</p> <p>NOORE TEADLASE KATSED II–III kooliastmele</p> <p>PEADPIDI FÜÜSIKAS III–IV kooliastmele</p> <p>AVASTA ELEKTER! kõigile kooliastmetele (õppekavajärgne 3. ja 9. klassile)</p> <p>AVASTA AUR! II–III kooliastmele</p> <p>ETNOFÜÜSIKA III–IV kooliastmele</p>	<p>TÖÖTUBA</p> <p>MESIMUMMULA UUS! Vanusele 5–7a. ja I kooliastmele</p> <p>LOODUSE ARHITEKTID UUS! Kohandatav kõikidele kooliastmetele</p> <p>MAISIKEPIKE JA PRÜGI ÄRA KAOTAMINE I–III kooliastmele</p> <p>TOIDUMÄNGUD I–III kooliastmele</p> <p>VAHUTAB! VAHUTAB? I–III kooliastmele</p> <p>TIBATILLUKE JA HIIGLASLIK kohandatav kõikidele kooliastmetele</p> <p>ROHELINE ENERGIA I–III kooliastmele</p>	<p>PLANETAARIUM</p> <p>Planetaariumifilm „KIHILISE MAA AARDELAEGAS” UUS! (alates oktoobrist) Vanusele 5–7a. ja kõikidele kooliastmetele</p> <p>TÄHEJÄNKU Vanusele 5–7a.</p> <p>TÄHEPERE II kooliastmele</p> <p>EESTI KOSMOSEAVASTUSED III kooliastmele</p> <p>TÄHISTAEVAS JA 12 KUUD II–III kooliastmele</p> <p>Planetaariumifilm „TÄHETOLM JA PÄIKESE PERE” Kõikidele kooliastmetele</p>
--	---	--

Eesti sügavaim elamus

Kohtla kaevanduspark-muuseum rajati 2001. aastal suletud Kohtla kaevanduse asemele. Täna kätkeb kaevanduspark-muuseum laias laastus kogu Eesti põlevkivi kaevandamise ajalugu, mis sai Kohtla-Nõmmel tööstuslikult alguse 1937. aastal.

Kuigi kaevanduspark on oma põhis osas enam-vähem täpselt säilinud, on siia ka palju lisatud. Üks suuremaid uusrajatisi on tänavu põhjaliku renoveerimise läbi teinud rikastusvabriku hoone, mis oma tänapäevase ilme ja funktsionaalsusega annab silmad ette paljudele Eesti muuseumidele. Lisaks rikastusvabriku tööst ülevaate andmisele on külastajate käsutuses terve hulk interaktiivseid ja mängulisi eksponaate, atraktiivne vaateplatvorm, uhke kohvik, kus pakutakse kaevurisuppi, jpm. Täiesti omamoodi elamus on allmaakaevanduse külastamine, kus lisaks rongisõidule on võimalik süüa üks mehine kaevurieine ja külastada nn Mutimaad.

Nagu muuseumi nimestki lähtub, on tegemist kaevandusparkiga, st lisaks muuseumihoonele ja allmaakaevandusele jätkub ekspositsioon ka pargiks kujundatud õuealal. Need aga, kes soovivad muuseumiga põhjalikumalt tutvuda, leiavad mugava ööbimispaiga kaevandusparki hostelis, mis paikneb Kohtla kaevanduse kunagises uhkes administratiivhoones.

Muuseum töötab aasta ringi ja siin jätkub alati tegemist kogu perele. Kui on korralik talv, siis on külastaja-

Täiesti omamoodi elamus on allmaakaevanduse külastamine. FOTO: KOHTLA KAEVANDUSPARK-MUUSEUM

te käsutuses tõstukitega tuubimägi, suveajal pakume aga ekstreemset rulluisu- ja rularada ning võimalust kihutada võimsate maasturautodega mööda tehismägesid ja orgusid. Varsti valmib kaevandusparki külje all Aidu sõudekanal ja siis läheb

siin veelgi põnevamaks. Aga pole mõtet kõike ära seletada, sest oma silm on kuningas. Tegelikult on kõik palju põnevam ja atraktiivsem. Kaevanduspark sobib ideaalselt kooliõpilastele Eesti tööstusajaloo tutvumiseks, matkamiseks, sportimi-

seks, vaba aja veetmiseks. Vajadusel pakume öömaja ja söödame kõhud kõvasti täis.

Kohtla kaevanduspark-muuseum on oma valdkonnas üks unikaalsemaid muuseumikomplekse mitte ainult Eestis, vaid terves maailmas.

Et selles kõiges veenduda, tuleb kogu seda põnevust kogeda. Tulge meile külla, olete oodatud igal aastaajal! Täpsem info muuseumi koduleheküljel www.kaevanduspark.ee.

ANDRES KRAAS
Kohtla kaevandusparki-muuseumi direktor

WWW.KAEVANDUSPARK.EE

**KOHTLA
KAEVANDUSPARK**

Eesti sügavaim elamus

SA KOHTLA KAEVANDUSPARK-MUUSEUM
Jaama 1, Kohtla-Nõmme, 30503, Ida-Virumaa, Eesti/Estonia

Narva Muuseum kutsub külla

FOTOD: NARVA MUUSEUM

Narva Muuseum kutsub kooligruppe õisele seiklusele Narva linnuses

Lisaks võimalusele tunda end tõelise keskaegse linnuse elanikuna tutvustame ka linna ja linna kindlustuste ajalugu. Võimalus on näha ainulaadseid Narva kindlustusi, kuhu kuuluvad Narva linnus, Ivangorodi kindlus ja Narva bastionid. Linnuse Põhjaõues valmistame üheskoos lõkketulel õhtusööki ning räägime ajaloolistest toitudest ning söömis- kommetest. Õhtusöögile järgneb ekskursioon linnuses, kus tutvustame linnuse ajalugu ning jutustame Narva legende.

Kava

- Saabumine linnusesse (kl 18–19.30)
- Linnaekskursioon
- Õhtusöögi valmistamine ja õhtusöök Põhjaõues
- Ekskursioon linnuses
- Mäng „Aardejaht“
- Ööbimine
- Hommikusöök. Lahkumine (kell 7)

Hind

- Grupi suurus 20 + õpilast, hind ühele õpilasele 17 eurot
- Grupi suurus 10–19 õpilast, hind ühele õpilasele 23 eurot.

Kaks saatjat tasuta. Kui grupil on enam kui kaks saatjat, siis loetakse viimased grupi hulka ja neile keh- tib grupi suurusele vastav hind. Kui grupp reisib rongiga, siis meie giid kohtub grupiga raudteejaamas, kust algab linnaekskursioon. Tellimine tel 359 9230, info@narvamuseum.ee.

Paleeintrigid Narva Muuseumi Kunstigaleriis – hea valik gümnaasiumiõpilastele

Ekskursiooni eesmärk on jutustada ühest kõige säravamast ja põnevamast ajastust Venemaa ajaloos – Katariina II valitsemisajast.

Palee keerulised intrigid, reeturlikud poliitilised sasipuntrad ning julge paleepööre – vaid piskud teated ajastust, millest jutustab teile Jekaterina Romanovna Daškova, XVIII sajandi sündmuste „tunnistaja“ ning vene keisrinna Katariina II õuedaam ja sõbranna. Selle fantaatilise kohtumise

ebatavalisus ja originaalsus seisneb võimaluses rännata ja osaleda selles imelises ajastus koos mängude ja tantsudega.

- Kestus 1,5 tundi.
- Grupi suurus 20 inimest (maksimum 25).
- Ekskursiooni hind on 200 eurot (grupi suurus enam kui 20 inimest – lisatasu 10 eurot inimese kohta).
- Tellimine tel 359 9230, info@narvamuseum.ee.

Muuseum nagu Disneyland

Kogu pere teemapark Eesti Politseimuuseum alustab Rakveres oma kolmandat hooaega. Täienenud programmi- valik ja põnevad atraktsioonid pakuvad osalejatele mitmekülgset elamust õpetlikus võttes.

„Politseimuuseumi on naljatades kutsutud ka politsei Disneylandiks, sest me pole muuseum selle traditsioonilises tähenduses,“ rääkis politseimuuseumi juht Andrus Eesmaa. „Meie jaoks on oluline, et osalejad saaksid kõike oma nahal järele proovida ja kogeda. Nii õpib kõige tõhusamalt.“ Nii saab politseimuuseumis testida autos oma pidurdusreaktsiooni, proovida joodikuprille, katsetada valedetektori, fotorobotit ja spiooniseadmeid, võtta sõrmejälgi, korraldada märuli, tutvuda konfiskeeritud relvadega, mõõta tänaval kiirust ning palju muud.

Politsei Disneyland ei paku avastamisrõõmu ainult lastele, vaid ka huvilistele kõrge vanuseni välja. „Avastamist ning tegutsemist jagub meie maja kahel korrusel, kus on kümme eripalgelist näitusetuba, lisaks laste politseimuuseum pismatele ning siseõu ja välitegevused,“ loetles Eesmaa.

Politseimuuseum korraldab ka sisukaid väljasõiduprogramme üle Eesti. „Pakume kahtunniseid

Üks paljudest elamustest muuseumis. FOTO: POLITSEIMUUSEUM

interaktiivseid programme koolides, mis tutvustavad politseitööd, selle tausta ning muud ohtlikku põnevat.“

Muuseum on sügistalvisel perioodil avatud teisipäevast laupäevani kella 10–16, gruppidele erikokkuleppel igal ajal.

Programmide tutvustused www.politseimuuseum.ee.

Täpsem info ja grupitellimused 522 9397, katri@svm.ee.

POLITSEIMUUSEUM

PÄKAPIKKUDE KOOL
Narva linnuses

30.11.15–10.01.16

kolm marsruuti
HIND: 3/6/9 EUR

NARVA MUUSEUM PÕHJAÕU

POLITSEI
muuseum

www.politseimuuseum.ee

IISAKU MUUSEUM

Muuseum on avatud suveperioodil,
1. juunist kuni 31. augustini:
E-R 10.00 - 18.00
L 10 - 16.00
P suletud

1. septembrist kuni 31. maini:
E-R 9.00 - 17.00
L, P suletud

Tartu mnt 58, Iisaku, Ida-Virumaa
Tel +372 339 3036
info@iisakumuuseum.ee
www.iisakumuuseum.ee

**Lubivalgeks said maa ja majad,
kivimurdja karmid käed ...**
Õppeprogrammid lubja valmistamisest ja kasutamisest

Paas meil maa all ja maa peal ...
Programmid „Märka ja avasta paekivi!“

Võtsin paekivist killu ...
Paekivi tutvustav meisterdamisprogramm kooli tellimiseks

PORKUNI PAEMUUSEUM

Porkuni Paemuuseumi õppeprogrammid:
<http://paemuuseum.ee/oppeprogrammid.html>

VIRUMAA MUUSEUMID
MUSEUMS OF VIRUMAA

RAKVERE LINNUS
Keskkaegne seiklus.

Õuesõppe- ja haridusprogrammid Rakveres ja Palmse mõisas sügisel

Head õpetajad!

Õuesõppe programmid Rakveres linnuses

- Käsitööd Vana-Liivimaal
- Eluolu ja kombed Vana-Liivimaal
- Relvad ja sõjapidamine Vana-Liivimaal

Info ja tellimine rakverelinnus.ee, linnus@svm.ee

Õppetunnid elust 19. sajandil Palmse mõisas

- Talupoja toidulaud – Kui mats sööb, siis ka mats teeb!
- Mõisameistrite kuldseid käed
- Põnev koolipäev 19. sajandist

Info ja tellimine palmse.ee, info@palmse.ee

Tund toetab põhikooli ja gümnaasiumi ajaloo ja käsitöö õppekava.

▲ Eesti metsaseentest kõlbab söögiks ligikaudu 400 ja mürgiseid on umbes 200. FOTOD: EESTI LOODUSMUUSEUM

◀ Kõik ööliblikad ei ole sugugi hallid ja igavad.

Seened ja sead loodusmuuseumis

Eesti Loodusmuuseum kutsub sügishooajal uudistama tõelist metsatemaatikat – pakume võimalust õppida selgeks Eestis kasvavad seened ning teha tutvust ühe praegu üsna kurikuulsa metsloomaga.

Eesti metsades kasvavast umbes 2000 silmaga nähtavast seeneliigist kõlbab söögiks ligikaudu 400 ja mürgiseid on umbes 200. Paraku ei ole üldisi tunnuseid mürgiste ja söödavate seente eristamiseks ning enne seenelkäiku tuleks jõukohane hulk söögiseeneliike ükshaaval selgeks õppida. Appi tuleb loodusmuuseumi traditsiooniline seenenäitus 11.–20. septembrini. Paneme seened välja nn sugulusprintsiiibil, nii on neid hõlbus võrrelda ja eristada. Vastuse küsimusele, kas seen sünnib süüa, anname seene nime juures oleva sümboliga. Sel sügisel on näitusel luubi all seeneringid, ühte näeb ka muuseumi hoovis. Nädalavahetustel toob rändteater Vaba Vanker muuseumi väikeste sõprade ette uudislavastuse „Ring“, kus selgub, kuidas seeneringid tekivad ja mida nad endast kujutavad.

KAKUD JA ÖÖLIBLIKAD

Kuni 25. oktoobrini on muuseumi näitusesaalides üleval rohkesti kiitvat tagasisidet saanud ja elamusi pakkuv näitus kakkudest ja ööliblikatest. 30. septembrini saab imetleda muuseumi seintele lennanud rohkem kui 200 lapse joonistatud kakku konkursilt „Püüa kakku“.

5. novembril avame Eesti ja Läti aasta loomale pühendatud näituse. Metsliga on Eestis muutunud väga arvukaks ning tema tegevusjärgi kohatab pea kõikjal. Seaktku leviku tõttu pakub see loom iga päev palju kõne-

ainet. Näitusel toomegi olulised teemad laiemale publikuni. Ühe osa näitusest moodustavad koostöös portaaliga Looduskalender ja ajakirjaga Loodusesõber korraldatava fotovõistluse parimad tööd. Isikliku elamuloo fotod Eesti ja Läti fotograafidelt kajastavad metsliga ning tema elujälgi metsas. Lisaks paneme uudistamiseks välja metsse perekonna – kuldli, emise ja põrsaste topised. Näituse teise osa moodustab metsse eluviisi ja käitumist tutvustav väljapanek, kus on võimalik näha ja imiteerida metsse elus olulist tegevust, tunda lõhnu, katsuda materjale ning kuulata helisid.

Kõikide näituste tarbeks on meie pedagoogid töötanud välja põnevad, atraktiivsed ja käed-külge-muuseumitunnid nii lasteaia- kui ka kooligruppidele, mille ootame osa võtma kõiki suuri ja väikesi loodusesõpru üle Eesti. Täpsemad tundide programmid ja hinnakirja leiab loodusmuuseumi kodulehelt. Põnevad haridusprogrammid on vaid ühe telefonikõne kaugusel! Kohtumiseni seente ja sigade keskel!

EESTI LOODUSMUUSEUM

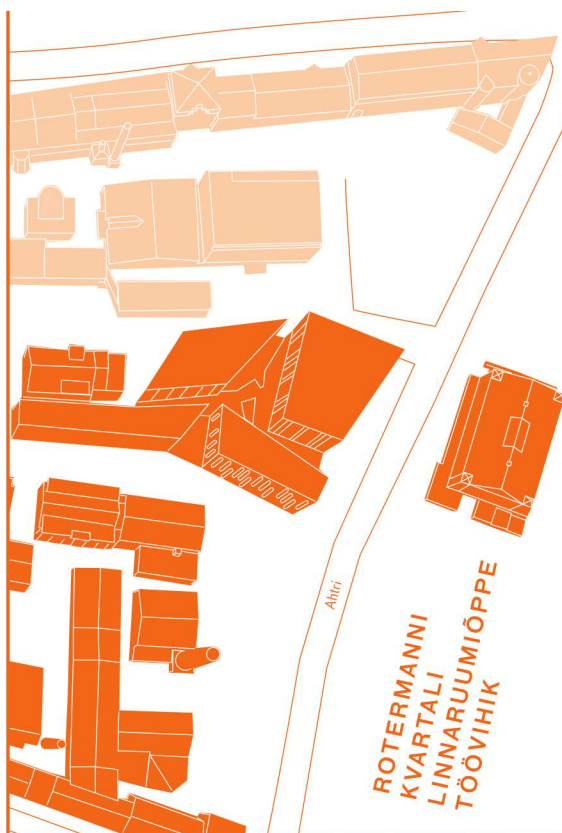
” NÄITUSTE JAKS ON MEIE PEDAGOOGID TÖÖTANUD VÄLJA ATRAKTIIVSED JA KÄED-KÜLGE-MUUSEUMITUNNID NII LASTEAIA- KUI KA KOOLIGRUPPIDELE.

11.-20. september 2015

SEENE-NÄITUS

EESTI LOODUSMUUSEUM
Lai 29a, Tallinn
E-P 10-18
N 10-19

f /loodusmuuseum
www.loodusmuuseum.ee

Eesti Arhitektuurimuuseum kutsub koolitusele!

MIS?
Rotermanni kvartali töövihiku tutvustus

KUS?
Eesti Arhitektuurimuuseumis, Ahtri 2, Tallinn

KELLELE?
kõikidele õpetajatele

MILLAL?
16 september ja 8. oktoober kell 15.00

Koolitus on tasuta

www.arhitektuurimuuseum.ee
info@arhitektuurimuuseum.ee

Õpilastega linnaruumi õppima!

Eesti Arhitektuurimuuseumil on ilmunud Rotermanni kvartali linnaruumiõppe töövihik, mille eesmärk on suunata inimesi linnaruumile ja selle detailidele rohkem tähelepanu pöörama. Töövihik on mõeldud põhikooli 3. kooliastme ja gümnaasiumiõpilastele ning seda lahendatakse otse Rotermanni kvartalis viibides.

Igal õpetajal on võimalus koos õpilastega osaleda muuseumi haridusprogrammis, kus linnaruumiõpet töövihiku põhjal rakendatakse. Haridusprogrammi paremaks tutvustamiseks kutsub Eesti Arhitektuurimuuseum õpetajad töövihiku kasutamise koolitusele.

Nii saab iga õpetaja hiljem koos õpilastega just neile sobival ajal linnaruumiõpet läbi viima tulla. Koolituse eesmärk on tutvustada õppematerjali ning selgitada selle kasutamise

Eesti Arhitektuurimuuseum ootab huvilisi. FOTO: EAM

eripärasid, et õpilastega iseseisvalt Rotermanni kvartali linnaruumiga tutvuda.

Koolitused toimuvad 16. septembril (10 vaba kohta) ja 8. oktoobril kell

15 Eesti Arhitektuurimuuseumis (Ahtri 2, Tallinn).

Koolitus on tasuta ning kõik osalejad saavad endale Rotermanni kvartali linnaruumiõppe töövihiku kaasa. Muuseum väljastab koolitusel osalevatele tunnistused.

Koolituse kava: kell 15 kogunemine Eesti Arhitektuurimuuseumis, 15.20–16.45 töövihiku lahendamine rühmatöö meetodil (sh Rotermanni kvartalis viibimine), 16.45–17.45 arutelu ja küsimused.

Rotermanni kvartali linnaruumiõppe töövihik on esimene samm linnaruumi märkamisel ja mõtestamisel.

Registreerimine www.arhitektuurimuuseum.ee.

Lisainfo Kadi Kriit, kadi@arhitektuurimuuseum.ee.

Kohtumiseni koolitusel!

KADI KRIIT
Eesti Arhitektuurimuuseumi pedagoog

Täielikult uuenenud tervishoiumuuseum ootab külastama!

Eesti Tervishoiu Muuseum Tallinna vanalinnas Laial tänaval on nüüd täies mahus taas avatud ja ootab külastajaid. Muuseum on nüüdisaegne, haarav ja hariv õpikeskkond, kus on põnev viibida nii suurel kui ka väikesel muuseumikülastajal.

Anatoomia- ja tervishoiuteemalise püsinaäituse „Avameelselt sinu keha” raames kajastatakse muu hulgas selliseid teemasid nagu hügieen, rasedus ja sünnitus, seksuaalsus, sõltuvusained, elukaar, Eesti meditsiini ajalugu jpt.

Näitlike vahendite mitmekesisus skeemide, vahast või plastist anatoomiliste mudelite ja päris elundite ehk plastinaatide näol võimaldab muuseumikülastajal saada täiusliku pildi inimese sisemisest. Toredat osalemisvõimalust pakuvad elektroonilised ja mehaanilised käed-külge-eksponaadid.

Tervishoiumuuseum pakub juhendatud muuseumituure, laias valikus haridusprogramme ning muuseumimänge. Samuti sünnipäevade ja muude sündmuste korraldamise võimalust.

Lisaks püsinaäitusele on oktoobrist üleval National Geographicu fotonäitus „Tuleviku toit”.

Näituse eesmärk on muuta inimesed teadlikumaks toidu ja keskkonna seostest, hoogustada sellealast diskussiooni ning kutsuda kõiki kaasa mõtlema ja oma igapäevaseid toiduvalikuid laiemalt mõtestama. Lisaks mõtlemapanevatele fotodele ning ülevaatlilikele teabegraafikale saadavad fotonäitust põnevad töötoad, harivad teemaloengud ning ka huvitav filmiprogramm. Näitus on avatud 9. oktoobrist 28. veebruarini 2016.

Lisainfo ja gruppide külastuste broneerimine telefonil 641 1886 või e-aadressil bron@tervishoiumuuseum.ee.

EESTI TERVISHOIU MUUSEUM

Inimkeha sisemust avastamas. FOTO: ANDRES TEISS

EESTI TERVISHOIU MUUSEUM

NÜÜD AVATUD!

Avasta uus näitus tervikuna. Nii avastad uuesti ka iseennast!

Lai 30, Tallinn
6411886
bron@tervishoiumuuseum.ee
www.tervishoiumuuseum.ee

Põnev tööstuspärand Kunda tsemendimuuseumis

Kuigi ei leidu Eestis ei hõbedat ega kulda, on meie maa siiski rikas maavara poolest. Näiteks lupja, mis on üks tsemendi tooraine, saadakse juba ammustest aegadest paekivist. Tsemenditootmine aga on Eestis olnud eesrindlik tänu põlevkivi kasutuselevõtule. Sisesevaste tsemenditööstuse arengulukku avab Kunda tsemendimuuseum.

Õppekäigul Kunda tsemendimuuseumisse tutvustame tsemendi ja betooni tootmise/kasutamise ajalugu ning nüüdisaegset tsemendi tootmistehnoloogiat.

Teemaring:

- miks ja kuidas hakkas inimene ise valmistama kivi,
- mil viisil kerkisid Vana-Rooma ja tänapäeva arhitektuuripärlid,
- tutvume tänapäeva tsemenditööstusega, pistame käed klinkrisse ja tsementi,

- läbime hiigelsuure pöördahju, et kogeda tunnet, mis on klinkril pöördahjus keereldes,
- heidame pilgu peale Eesti tuntud inimeste käejälgedele, mis on betooni jäädvustatud. Jalutuskäigul Kunda vanal tööstusmaastikul külastame Kunda esimese tsemendivabriku varemeid ja Baltimaade esimest hüdroelektrijaama. Soovi korral ja aja kokkuleppimisel on võimalik käia ka Kunda praeguses tsemenditehases.

Lisategevusena pakume välja viktoriini muuseumi materjalide põh-

jal ja võimaluse tutvuda muuseumi kogudega, vaadata vanu fotosid. Saame teada, miks on tsemendimuuseumis just selliste esemete kogud ning mis on kõige vanemad esemed. Täidame töölehe.

Õppekäik ainult muuseumiekskursiooni ja jalutuskäiguga tööstusmaastikul kestab kaks tundi ja maksab ä 2 eurot. Õppekäik koos jalutuskäigu ja lisategevusega kestab 4,5 tundi – ä 5 eurot.

Tsemendimuuseum asub endise tsemendivabriku kontorihoones Kundas Jaama II.

Info ja tellimine tel 322 2170, e-post turinfo@kunda.ee.

Muuseum on avatud 15.05–15.09 T–R kl 9–18, L kl 11–16, P, E suletud ja 16.09–14.05 E–R kl 9–17.

Värvilist sügist kõigile ja kohtumiseni tsemendimuuseumis!

KRISTI ONKEL
Kunda tsemendimuuseumi juhataja

Uues Rukkiküünis saab igaüks vanu lina- ja viljatöid proovida.

FOTO: PÖLLUMAJANDUSMUUSEUM

Eesti Põllumajandusmuuseum – põnev, hariv, kasulik

Kas oled käinud Eesti Põllumajandusmuuseumis, mis asub Tartu lähedal endises Ülenurme mõisas? Seal saab nautida nii ajalugu, rahulikku jalutuskäiku pargis pärnapuude all kui ka pida mõnusat piknikut tuuliku juures. Maaelu ja -kultuur, koduloomad, vanade traditsioonide järgi valmiv käsitöö – kõike seda saab avastada muuseumi näitustelt ja töötubadest.

Peaekspositsioon käsitleb maaharimise ja loomakasvatuse minevikku ning tänapäeva. Näituseväljakul ja tehnikafondinäitusel on võimalik tutvuda põllumajandustehnika arenguga ja näha unikaalseid auru- ja masinaid. Mesinduse ajaloost räägib näitus „Mesindus Eestis”, samuti on avatud linakasvatust ja kodulinde tutvustavad püsiväljapanekud. Äsja avatud Rukkiküüni ekspositsioonis võib lisaks teraviljade, linatööriistade ja rehepeksumasinate vaatamisele proovida kätt vanade talutöödega. Suuri ja väikseid muuseumikülastajaid paelub ajalooline laudahoone, mis on koduks Eesti raskeveohobusele Vertule ja lehm Mirdile, ponidele Feodorile ja Meerale, küülikutele, vuttidele, lamastele ja kitsedele.

LEIVATARES PANNAKSE LEIB AHJU

Näitusi täiendavad haridusprogrammid on kohandatavad kõigile vanusegruppidele. Muuseumitund „Eesti teraviljad ja leib meie laual” tutvustab rukki ajalugu ja rukkileivaga seotud traditsioone. Külastajad õpivad tundma teravilju, osalevad rehepeksus, vilja tuulamise ja käsikiviga jahvatamisel. Leib pannakse ahju, tehakse võid ning maitstakse sooja rukkileiba ja omavalmistatud võid. Põhjalikumalt õpetatakse taigategu

ning leibade valmistamise kunsti rukkileiva kursustel.

Muuseumitund „Kartuli mitu palet” käsitleb eestlaste teist leiba kartulit, tema kasvatamist ja kasutusvõimalusi. „Mesi – tervise hoidja” tutvustab imelisi putukaid mesilasi. Muuseumitunnis „Lina meie igapäevaelus” uuritakse, mis on lina ja kus ta kasvab, ning proovitakse lina lõugutamist, ropsimist ja sugemist. Munaprogrammis otsitakse vastust küsimusele, kas enne oli muna või kana, ja tehakse põnevaid katseid. Muuseumitunnis „Saame tuttavaks – hobune” antakse teadmisi põllumehe põlisest abilisest, hobusõit vankriga pakub rõõmu igas vanuses külastajale. Villaprogrammis tehakse tutvust lambaga, kraasitakse villa ning õpitakse voki ketrama. Muuseumi uues piimatunnis uuritakse, kust ja kuidas tuleb piim.

PUUTÖÖTUBA JA SEPIKODA

Muuseum tähistab esivanemate kombel rahvakalendri tähtpäevi, nagu vastlad, lihavõtted, suvised, jüri-, mardi- ja kadripäev. Tuntud headuses jõuluprogrammis valmistatakse jõuludeks vana aja moodi ja kohtutakse talutare jõuluvanaga. Puutöötoas saab meisterdada puidust tarbeesemeid – võinuga, lusikat, mänguasju, restaureerida mööblit jms. Õpikojas valmistatakse paberit, maalitakse kotte ja korraldatakse muudki töötubasid. Sepikojas ootab huvilisi muuseumi sepp. Lisaks on avatud ajutised näitused – praegu saab vaadata Koidu Lauri rõõmsaid villavaipu ning kollektiivnäärst kunstiopetaja Heli Mändi eestiaegsete mänguasjade kogu.

Tule ja veeda kaunis ja kasulik koolipäev Eesti Põllumajandusmuuseumis! Värsked uudised Facebookis.

EESTI PÖLLUMAJANDUSMUUSEUM

Eesti Põllumajandusmuuseumis on:

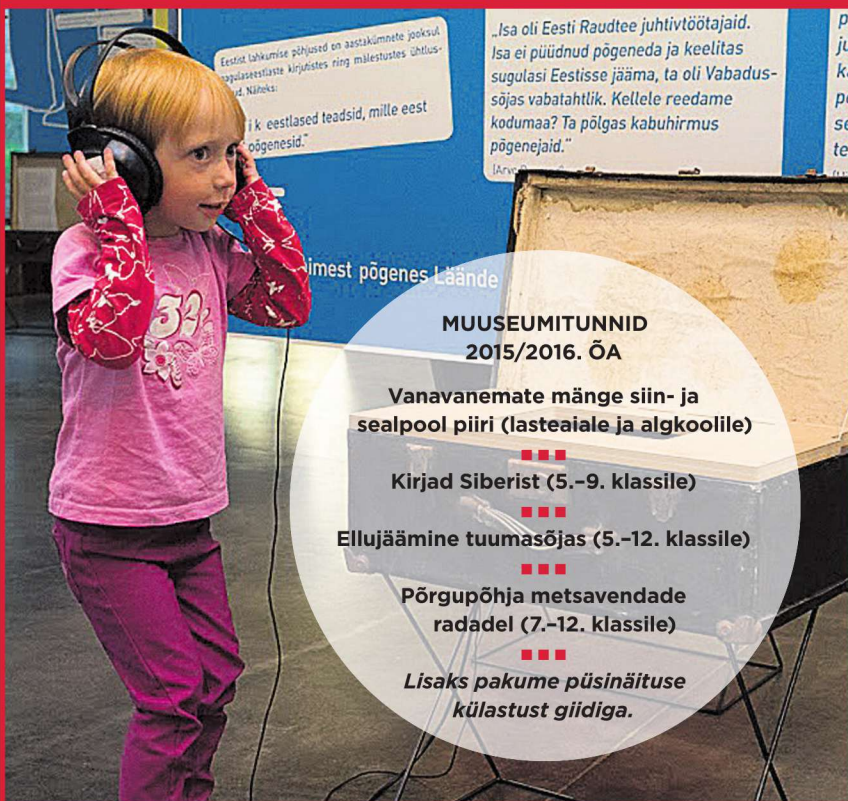
- kaasaegsed näitused
- põnevad ja kaasahaaravad haridusprogrammid
- käsitöökojad
- loomad
- ruumid ja toitlustus
- suurüritused

Pargi 4, Ülenurme, 41714, Tartumaa
Tel: +372 738 3810, +372 5373 7124

epm@epm.ee

LÄHIAJALOO VARAKAMBER – TULE AVASTUSRETKELE OKUPATSIOONIDE MUUSEUMISSE!

MUUSEUMITUNNID
2015/2016. ÕA

Vanavanemate mängu siin- ja sealpool piiri (lasteaiale ja algkoolile)

Kirjad Siberist (5.–9. klassile)

Ellujäämine tuumasõjas (5.–12. klassile)

Põrgupõhja metsavendade radadel (7.–12. klassile)

Lisaks pakume püsinäituse külastust giidiga.

Vaata lähemalt www.okupatsioon.ee või küsi lisa tel 668 0250, muuseum@okupatsioon.ee.

Tallinna Linnamuuseumi kaupmeheemand tutvustab oma maja. FOTO: TALLINNA LINNAMUSEUM

Põnev reis keskaega Tallinna Linnamuuseumis

Tallinna vanalinnas Vene 17 asuvas enam kui 600 aasta vanuses kaupmehemajas on endale kodu leidnud Tallinna Linnamuuseum. Pakume kaugelt ja lähedalt pärit külalistele teadmisi ja elamusi Tallinna ajaloost – muinasaja lõpust kuni Eesti Vabariigi taasiseseisvumiseni 1991. aastal. Pealinna ajaloo tutvustamisel pöörame suurt rõhku noortele, haridusprogramme on alates lasteaialastest kuni gümnaasiumiklassideni välja. Kuna suurem osa ekspositsioonist keskendub keskajale, tutvustab ka enamik muuseumitunde 500 aasta tagust aega.

Meie majja on oodatud lasteaialapsed juba viiendast eluaastast alates. Esimest korda meid külastades soovime lasteaial ja algkoolil valida programm „Keskaegse maja lood“, kus lapsed saavad tuttavaks keskaja ning kaupmehemajaga ja selles kunagi elanud inimestega. Mänguliselt saab sel-

geks, mida üks keskaegne kaupmehere söi ja jõi, kus magas ning milliseid esemeid iga päev kasutas. Eriline on programm „Keskaegsed tallinlased“, kus kaupmehemandaks kehasunud pedagoog tutvustab Tallinnas elanud inimesi, nende riideid ja ameteid. Tundi külastab ka üks külaline keskajast. Veel pakume Tallinna lugude ja legendide haridusprogrammi, mille lõpus saavad lapsed meisterdada endale kuulsat Vana Toomase vuntse. Tore ja arendav loovtöö on põimitud kõigisse Linnamuuseumi lasteaegadele ja algkoolidele mõeldud programmidesse.

Põhikooliastmele pakume elamuslikku ja otseselt õppekava toetavat programmi „Kui ma oleksin elanud 500 aastat tagasi“. Tunnis saame teada, millega tegeldi gildides ja tsunftides. Kes oli mündrik ja mis ametimees oli timukas? Keskaegsete riiete koopiat esitavad õpilased kaasava tegevuse kaudu keskaegsete

linnategelaste rolle. Põnevad on ka gümnaasiumile mõeldud programmid: „Keskaegne linn ja linnaelu“ on projekti „Muuseum ja arhiiv õppekeskkonnana“ raames loodud Eesti keskaja teemaplokki toetav ajalootund muuseumis, „Kaupmees Hans Viantil külas“ tutvustab eri meelte vahendusel keskaegset kaubandust, kaupmehi ja Hansa Liitu.

Kui vaid keskaja tundmisest jääb väheks, siis saab vahvaid haridusprogramme külastada ka Tallinna Linnamuuseumi teistes filiaalides – Jaani Seegis, Kiek in de Kökis ja bastionikäikudes, Fotomuuseumis, Neitsitorni muuseumkohvikus, Peeter I majamuuseumis, A. H. Tammsaare muuseumis ja E. Vilde muuseumis ning lastemuuseumis Miiamilla.

Lähemalt saab muuseumide kohta infot ja meeldiva muuseumitunni valida www.linnamuuseum.ee.

KRISTI PAATSI
Tallinna Linnamuuseumi pedagoog

EESTI SÕJAMUSEUM KUTSUB KÜLLA!

Täienduseks koolide ajaloo ja riigikaitseõpetuse õppeprogrammidele pakume temaatilisi ekskursioone, haridusprogramme ja töötube, mis lähtuvad muuseumi ekspositsioonist ning on suunatud erinevatele sihtrühmadele.

„KOOS JÄNKU-JUSSIGA SÕJAMUSEUMI AVASTAMAS“.
4–8-aastastele lastele

„SÕJAMEHED“
6–11-aastastele lastele

„ANNA, SALME, ALICE
JA TEISED TÜDRUKUD VABADUSSÕJAS“.
6–11-aastastele lastele
Alates veebruarist 2016

Lisainfo ja registreerimine: info@esm.ee, tel. 6217 410

Eesti Sõjamuuseum
KINDRAL LAIDONERI MUUSEUM

Mõisa tee 1, Viimsi
Tel 6217 410 • www.esm.ee

Kirjandus aitab elus hakkama saada!

Järgmistel kohalike omavalitsuse valimistel on 16- ja 17-aastastel noortel õigus minna hääletama. Neile hakatakse kahtlemata suunama ka valimiseelset reklaami ja propagandat. Kuidas puudutab see kirjandusega seotud haridusprogramme? Väga lihtsalt. Ilukirjandus, eriti kirjandusklassika, treenib inimese funktsionaalset kirjaoskust, sest seab inimesele kohustuse lugeda mitte sõnu, vaid mõtet. Mõtte tajumine, seoste loomine ja oma mõtete sõnastamine ei ole lihtne. Kaasaegses maailmas, kus aina rohkem loeb see, kuidas midagi sõnastatakse, on see muutumas aga esmatähtsaks oskuseks. Ka valima minev noor peaks olema võimeline aru saama, millal temaga manipuleeritakse, mis on ilusate lausete taga ning kuidas sõnastada oma ootusi ühiskonnale ja valitavatele. Seetõttu on kirjandustundidel koo-

lis palju suurem roll kui ainult kirjandusajaloo õpetamine (mis on samuti erakordselt tähtis selleks, et säiliks kultuuriline järjepidevus).

Kirjandustunde ei pea läbi viima ainult kooliseinte vahel. Tallinnas on kolm kirjaniku muuseumi: A. H. Tammsaare, E. Vilde ning F. Tuulase majamuuseumid. Kõik nad pakuvad õppekavaga sobivaid haridusprogramme, et lihtsustada õpetajate tööd, võimaldada lastel õppida vahelduseks teises keskkonnas, pakkuda muuseumide ainulaadseid teadmisi ja ajas-

tuhõngu. Ajalooline keskkond annab kirjanikule päris eluloo ja isiksuse; ka tema looming hakkab sel moel rohkem kõlama. Sellest annavad tunnistust need koolilapsed, kes haridusprogrammi lõppedes sugugi minema ei kiirusta, vaid huviga muuseumis edasi luusivad ja küsimusi esitavad.

Tammsaare muuseumi armastatuid haridusprogramme on „Tõde ja õigus I ja V“, „Põrgupõhja uue Vanapagana lugemismudelid“, „Kõrboja peremees“ ning aegumatu „Tammsaare elu ja looming“ – see haridusprogramm on vaieldamatu hitt.

Kõikide haridusprogrammidega – mida on ka algklassidele, näiteks „Meie rebane“ või „Hing sees“ – saab tutvuda muuseumi kodulehel <http://linnamuseum.ee/tammsaare/programmide/>.

Olete oodatud!

TAMMSAARE MUUSEUM

Kunsti peidetud pool

Tartmus alustab sel sügisel oma juubelihõngulist näituse ja haridusprogrammide hooaega – ja seda kahe uue ning põneva näitusega.

5. septembril avanes interdistsiplinaarse kunstniku, muusiku, kuraatori ning literaadi Kiwa isikunäitus „Autoportree tundmatuna”. See toob muuseumi kahele korrusele kokku Kiwa alter ego'd ja pea kahekümnele aastale ulatava loomingingu.

Eraldi pööratakse tähelepanu kunstniku kuvandile, mis toimib justkui iseseisva kunstiteosena. Kiwa persona on kui tema elukestev performance, kus toimub pidev identiteedimäng ja autori surma läbimängimine, mille eesmärk on hävitada võimalus autoportree loomiseks ning üheselt kuvatavaks autoripositsiooniks.

Näitusega kaasnev haridusprogramm pakub omalt poolt võimalikke lähenemisviise nii autorile kui ka autoportreele. Noorema kooliastme õpilased saavad töötubades luua oma autoportree või kujundada/meisterdada endale oma märgiga templi. Gümnaasiumiõpilased tutvuvad muuseumitunnis lisaks Kiwa loomingule ka Eesti 1990. aastate kunstiga laiemalt.

Alates 18. septembrist saab aga vaadata näitust „Tartmusi kogu peidetud pool”, mille on kokku pannud meie muuseumi konservator Nele Ambos. Oma igapäevases töös puutuvad nii restauraatorid kui ka kunstiteadlased ja -kogujad pidevalt kokku kunstiteoste nende külgedega, mida tavaline näitusekülastaja enamasti ei näe.

Selle Tartu Kunstimuuseumi kogude põhjal kokku pandud näitusega avaneb aga suurepärase ja ainulaadne võimalus heita pilk teoste mitmekülge infoga põnevatele tagakülgedele. Etiketid, templid, kirjed, visandid, paigad on mõningad näited „saladustest”, mis avalikustatakse sellel näitusel laiemale publikule ebataavalisel moel.

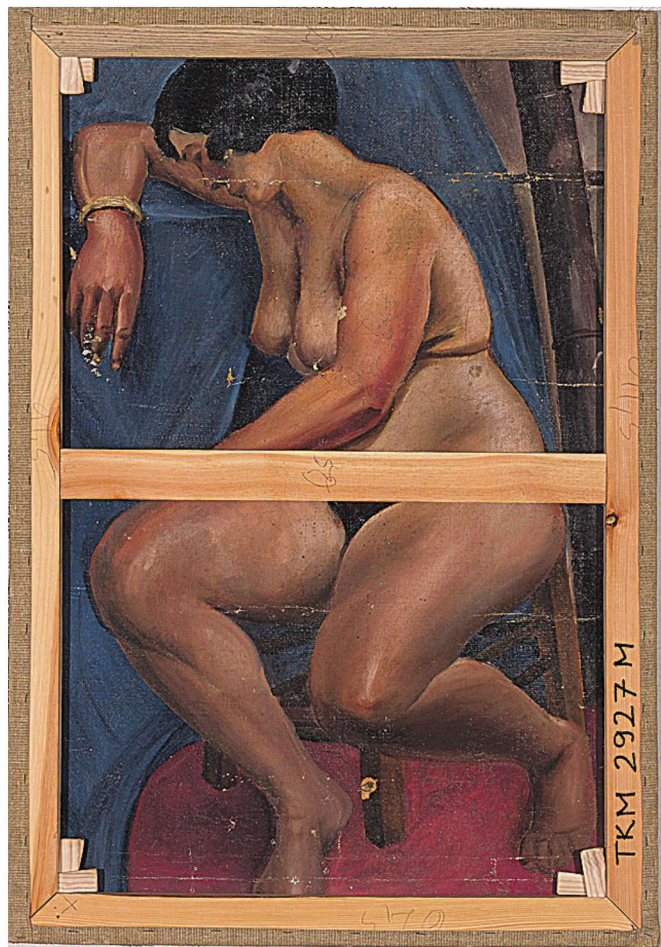
Muuseumitundides saavad kooliõpilased läbi teha põneva detektiivimängu näitusesaalides.

Kiwa näitus jääb avatuks 1. novembrini ja tagakülgi saab vaadata 8. novembrini. Lisainfo www.tartmus.ee ja kristel@tartmus.ee

Kohtumiseni muuseumis!

KRISTEL SIBUL

Tartmusi muuseumipedagoog

Kristjan Teder „Õitsev Pariis” (1926–1928) tagakülg. REPRO

Õngitse endale õpituba Kondase keskusest

Kondase keskuse kõige suuremast toost, kus seintel Paul Kondase maalid, kostab piletimüügi- ja tööruumi klõbinat ja hääli. See on siis, kui ruumis on lapsed vanemate või klassiga. Neile on laudadele jäetud lauamängud, sealhulgas pehmet tekstiilist maasikadoomino piltidega keskuse sümbolist maasikast, väiksematele on mõeldud nõõbimäng, mida ei põlga ära vanemadki. Selles mängus on võimalik pilte täiendada kirevate nõõpidega.

Paul Kondase maalide koloriidist inspireeritud lotomäng paneb väikesemad mööda ruumi kiiremini liikuma ja otsima, et õiged detailid maalidelt saaksid õigete piltidega kokku. See paneb maale terasemalt vaatama, ehk jääb nii midagi meeldegi.

Saab teha Kondase seitsme maali ainetel kollaaže, vaadata pildilõhet kohaliku kuulsa fotograafi Jaan Riiti piltidega kõige vanemast platsist Viljandis, kus kaugetel aegadel oli turg ja nüüd on kaunis park. Kõik hooned ümber pargi on Viljandi ajalooa seotud.

Juurde on tulemas pildidoomino „Pildid näitustel”. Selles on juttu seitsmest Kondase keskuses oma eriliste näitustega esinenud Eesti,

Läti, Venemaa ja Soome naivisti tööd. Viimaste hulgas on nii pisikesi puuskulptuure, nukke, kollaaže kui ka keraamikat.

Ja kui energiat on üle ning tahad ikka veel midagi teha, tuleb kapi otsast alla tõsta õngitsemismäng, mis kujutab Paul Kondase viimast maali „Näärivana kalastab” ja meelitab eriti väikesi poisse. Osa papist kalu on suure mängimisega küll juba „uhhaasse” pandud ning üks kahest õngest on kadunud, aga nii juhtubki, kui palju mängitakse.

Muuseumi ruumide hulgas leiab veel ühe, kus uksepiidal on tekst: loomise ruum. Vahel valmistatakse seal näitusi ette, raamitakse pilte, pakitakse neid ja lõigatakse näitussejuttude servi sirgeks. Kui sisse piiluda, selgub, et ruum on siniste seintega, keskel on aga täpilise vakstuga laud ning seinte ääres riiulid igasugu huvitava kraamiga, mida meisterdamiseks kasutada saab. Rohkem kui 11 last laua taha õpitube tegema ei mahu. Kui tuleb suurem hulk lapsi, saab alati kolida oma meisterdusega Kondase keskuse kõige suuremasse tuppa, millest alguses juttu oli.

Helista telefonil 515 9387.

KONDASE KESKUS

TARTMUS

Avatud näitused:

05.09.—01.11.

Kiwa. Autoportree tundmatuna.

18.09.—08.11.

Tartmusi kogu peidetud pool

Muuseumitunnid

- Täna räägime kunstist
- 1990ndate eesti kunst

Töötoad

- Autoportree
- Mina kui märk

Haridusprogrammide lähemalt: www.tartmus.ee
Lisainfo ja registreerimine: kristel@tartmus.ee

tartmus.ee

Tartu Art Museum

Tartu Kunstimuuseum

Ette registreerimine
51 59 387 või 43 33 968
kondas@kondas.ee

ÕNGITSE ENDALE ÕPITUBA KONDASE KESKUSES!

Pikk tn 8 Viljandi

Mitmekülgne valik muuseumitunde Tartu Linnamuuseumi Katariina majas

Tartu Linnamuuseumis on algamas uus aasta täis põnevaid haridusprogramme igas vanuses õpilastele.

MUINASLUGU MUUSEUMIS

Kõige pisematele ajaloo huvilistele oleme töötanud välja programmi „Muinaslugu muuseumis”. Tunni jooksul saab kuulda lugusid peegli taga elavast haldjast, keskaegsetest pika ninaga kingadest, rikka kaupmehe hõbeaardest ning märgilistest ajaloo sündmustest. Ekskursioonil on hea võimalus uurida, mis maja see muuseum on ja mida põnevat siit leida võib. Sügisel alustame ka algklassilastele mõeldud ajaloo huviliste klubiga.

Põhikoolinoorte jaoks on linnamuuseum Tartus parim koht saamaks

teadmisi keskaegsest hansalinnast. Pakume klassidele selliseid tunde nagu „Mullamaal”, „Keskaegne Tartu” ning „Meistrid, sellid, õpipoisid”. Muuseumitundides õpitakse mitmel moel: rühmatööna, mängides ja etüüde lavastades.

Põhikooli teisele astmele ja gümnaasiumile mõeldud tunnis „Tartu rahu” on osalejatel ajaloo sündmusi etüüdina läbi mängides suurepärase võimalus kinnistada oma ajaloo teadmisi. Ajalootekstidega töötades saavad noored haarava ülevaate Tartu rahu perioodist.

MUSEUM KOHVRI

Talvel hakkab Tartu Linnamuuseum regulaarselt käima majast väljas programmiga „Muuseum kohvris”. Keskaja inimese maailmapilt ja eluolu.”

Muuseumitundide komplekt koosneb kolmest temaatiliselt üksteist täiendavast muuseumitunnist, mis toetavad 5., 6. ja 7. klassi ajaloo ainekava. Tunnid annavad teravikliku pildi keskaja linnakultuurist Eestis. Tähelepanu pööratakse sellistele teemadele nagu tsunftikord, seisuslik maailm, vaimulik maailm, hansakaubandus, linnade valitsemine, linnade teke Eestis. Tartu näitel avatakse ka Euroopa keskaegset maailmapilti.

Kõiki meie programme on võimalik kohandada klassi huvidele, õppekava läbimisele ning vanuseastmele. Võtke meiega ühendust ning mõtleme, kuidas muuseumi ja kooli jõud parimal viisil ühendada.

KEIU TELVE

Tartu Linnamuuseumi haridusprogrammide kuraator

Tartu Linnamuuseum

(Narva mnt 23), tel 746 1919

„Meistrid, sellid, õpipoisid” käsitööliste ja kaupmeeste elust

„Tartu rahu” etüüdid rahuläbirääkimistest

„Mis on maa all” arheoloogilistest väljakaevamistest

„Muinaslugu muuseumis” legendid ja meisterdamine

Tartu Laulupeomuseum

(Jaama 14), tel 746 1021

„Perno Postimehest e-ajaleheni” päevalehe pikast teekonnast

„Eesti Vabariigi hümn” koorilaulust, millest sai 1920. aastal hümn

„Kõik on staarid” teeme koos teatrit ja räägime teatrijaloo

„Ärkamisae ja seltsid” ärkamisaja elust ja võtmeisikutest

19. sajandi Tartu linnakodaniku muuseum

(Jaani 16), tel 736 1545

„Juturet 19. sajandi Tartusse”

„Küünlapäev – elu enne elektrit” valgustuse ajaloo

„Jõulud linnakodaniku kodus” jõulukommetest

Oskar Lutsu majamuuseum

(Riia 38), tel 746 1030

„Oskar Lutsu elu ja looming”

„Pilk filmimaailma” eesti filmi ajaloo

„Nukitsamees loeb” muinasjutumäng

„Kes laskis parve põhja” rollimäng sõprusest ja aususest

KGB kongide muuseum

Muuseumitunnid küüditamisest, metsavendlustest ja õpilasvastupanust

(Riia 15b), tel 746 1717, 746 1914

<http://linnamuuseum.tartu.ee>

ELAMUSLIKUD MUUSEUMITUNNID!

Eesti Kirjandusmuuseum: teaduselt haridusele

Tartus Vanemuise tänaval asuvas Eesti Kirjandusmuuseumis ootavad külalastajad klassikalise muuseumi asemel unikaalsed rahvusteaduste keskarhiivid – Eesti Kultuurilooline Arhiiv, Eesti Rahvaluule Arhiiv, Arhiivraamatukogu ning peamiselt kirjandus- ja rahvaluuleteadlastest koosnev uurimiskeskus.

Projektipõhisest rahastusest elava teadusastutuse eripärast tulenevalt ei leia siit ei muuseumipedagoogi ega püsiväljapanekut, ometi on kirjandusmuuseumil olnud teadussihthide kõrval alati hari(dus-meele)lahutuslikud eesmärgid. Koostöö koolidega on olnud tihe. Oleme õpetajatelt ja õpilastelt palunud abi oma kogude täiendamisel – ja samas ise koolidele abi pakunud, koostades tõsiteaduslike väljaannete kõrval laiemale huviringile raamatuid, mis on hea lisandus üldhariduskooli kirjanduse, folkloori, kultuuri- ja ajaloo õppekavale. Teadlaste uurimistulemused on aluseks õpikute ja töövihikute koostajatele.

Õpetajad on teretunud õpilastega

ekskursioonile, et täiendada nt emakeele-, kirjandus- või ajalootunde. Kokkuleppel saab kohaliku kummituse Lilla Daami juhatusel näha üht maailma suuremat rahvaluulekogu ja selle kroonijuveele, Jakob Hurda ja Matthias Johann Eiseni folkloorikogusid, ning tutvuda digiajastul loodud folklooriandmebaasidega. Kultuuriloolise arhiivi kirjandus- ja kultuurialalised käsikirjalised kogud ulatuvad 16. sajandist tänapäevani. Arvukate personaalarhiivide ning organisatsioonide (nt Eesti Aleksandrikool, kirjastused), seltside ja ühingute kogude kõrval leidub kindla sihiga kogutud ajaloolist materjali, nt ajaloolise pärimuse aruanded aastast 1922–1938 või alates 1989. a koguma hakatud elulood. Omaette fond on kujunenud õpilaste ajaloolistest uurimustest. Uurimistöödeks leiab materjali ka foto- ning kunstikogust. Arhiivraamatukogu annab ülevaate kogu eestikeelse raamatu loost, siia kogutakse ja siin säilitatakse ilmumiskohast olenemata kõiki Eestiga seotud trükiseid. Siinkohal on oluline koolidele südamele panna, et kõik väi-

kese tiraažiga ja kohaliku tähtsusega kooliajalohed ja almanahhid peaksid tulevaste põlvete tarvis kindlasti meie raamatukokku jõudma.

Muuseumi varasalved pakuvad rikalikult võimalusi kooliprogrammi täienduseks, näiteid eesti keele muutumise ja arenemise, eri aegade keele- ning kirjastiilide kohta, abiajendest noorte sõnvara rikastamiseks, kujundliku mõtlemise ja eneseväljendusoskuse arendamiseks, abimaterjale murdekeele õpetamisel. Spetsialistid saavad aidata õpilasuuri ja kultuuri ajalooliste tööde juhendamisel.

Passiiv- ja aktiivõppe vahevormina on muuseumi teaduritel võimalik tellida kitsa valdkonna loenguid ja töötube laias teemaringis, regilaulust netinaljadeni, Kristjan Jaak Petersonist Contrani. Lisaks emakeele-, kirjandus-, rahvaluule- või koduloopäeva sisustamisele võib esinejaid kutsuda ka koolidesse, korraldada üheskoos nt õpilaste endi aktiivset osalust eeldavaid seminare. Õpetajate vahendusel on 1992. ja 2007. a toimunud mahukad üle-eestilised koolipä-

2015. a ilmus õpetajate elulugude valikkogumik „Mina, õpetaja: valik eesti õpetajate mälestusi elust ja koolist aastatel 1940–2010” (koost ja toim Rutt Hinrikus). FOTO: EESTI KIRJANDUSMUUSEUM

rimuse kogumisaktsioonid (vt www.folklore.ee/kp). Just 1992. a aktsiooni järel sündis sari „Tänapäeva folkloorist”, milles on ilmunud kümme artiklikogumikku. Alushariduse pedagogide iga-aastased eesti keele koolitusseminarid on toimunud alates 2010. aastast viiel korral kirjandusmuuseumi kaaskorraldusel. Esimesel seminaril kuulutati välja üleriigiline lasteaiapärimuse kogumise võistlus sadakonna lasteaiadniku osalusel (vt <http://www.folklore.ee/kp/1p/>).

Teadusel ja haridusel on kokku puutepunkte küllaga. Eriti ingliskeelse kultuuri pealetungi ajal tajume oma olulisust rahvuskultuuri kogumisel, säilitamisel, uurimisel ja populariseerimisel. Et seda paremini teha, on õpetajate ja õpilaste küsimused-ettepanekud alati oodatud! Kirjandusmuuseumi tegemistest leiab teavet kodulehelt www.kirmus.ee, täiuslikem eestikeelne folkloorileht asub aadressil www.folklore.ee.

PIRET VOOLAID
Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur

DISAINI HARIDUSPROGRAMMID

TARBEEKUNSTI- JA DISAINIMUUSEUMIS

LISAINFO:

<http://www.etdm.ee/et/yritudprogrammid/haridus@etdm.ee>

Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum
Lai 17, Tallinn / etdm.ee

VÄRSKE RÕHK

Septembris on Värske Rõhu aastatellimus vaid 5 eurot. Telli endale särtsakaim kirjandusajakiri!

Vormista tellimus www.tellimine.ee/kumme või telefonil 617 7717 märgusõnaga KÜMME

11. ja 12.10 etendub taas aasta muuseumihariduse edendaja 2014 tiitli pälvinud lavastus „Laborant Viiding”. FOTO: EESTI TEATRI- JA MUUSIKAMUUSEUM

Sügis täis kõlavärve

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi haridustegevus pakub elamusi mitmekülse maitsega inimestele väga erinevas vanuses. Kindlasti tasub muuseumil silma peal hoida terve aasta vältel, aga juba sügisel ettevõtmised näitavad oma variatiivsuses eeskju.

Tegevust on nii lasteaiast (programm „Rong see sõitis” sobib ka päris esimeseks muuseumikülastuseks), väikestele kooliõpilastele (programmiga „Helisev muusika” tähistame rahvusvahelist muusikapäeva) kui ka gümnasistidele ja täiskasvanutele (meie kammerlik ekspositsioonisaal muutub oktoobris mitmel korral hoopis teatrilavaks).

Kord nädalas toimuvasse teatritingimist ootame teatritingimisi lapsi. Oktoobris jätkub viljakas koostöö Variuse teatriga: 11. ja 12.10 etendub taas aasta muuseumihariduse edendaja 2014 tiitli pälvinud lavastus „Laborant Viiding”. 04.10 esietendub „Unustatud primadonna Els Vaarmann”. Mõlemad lavastused pakuvad huvitava ja inimliku vaate

ajaloole, mida mõned meist mäletavad, aga teised päris ette kujutada ei oska. Ajalugu, millele on elu sisse puhutud, pakub hea viisi ilmestada muusika-, teatri-, aga ka aja kulgemise lugu.

Koostöö on võtmesõna meie teiste ettevõtmiste juures. Koos Tallinna vanalinna muuseumide ja keskustega jagub nii programmiist tegevust („Puust ja punaseks” 4. klassidele) kui ka sisustatakse aega vabamalt linnalaagri vormis. Koos Georg Otsa nimelise Tallinna muusikakooli ja Tallinna balletikooliga aitate väiksemate laste muusika- ja balletihuvi kasvatada („Koolilt koolile” programmid). Sügisel koolivaheajal avab Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum oma ukseid aga laste- ja noortefestivalil „Avatud mänguväljad”. Külastusmänguga „Helisev Eestimaa” kutsume klasse üles Eestis reisima ja põnevaid paiku avastama, et toredaid auhindu võita.

Meilt leiab midagi igale maitsele, igale süvenemisastmele!

ELE PAJULA
Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi teabejuht

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum

14.-18.09 Rong see sõitis
29.09-1.10 Helisev muusika
14.-15.10 Tahan saada näitlejaks! Kelleks sina?
3., 4. ja 6.11 Puust ja punaseks

teatrikunsti ring
külastusmäng „Helisev Eestimaa”
teatrietendused
kontserdid

Jälgi infot kodulehel
www.tmm.ee

„Kohtumine nukkudega” toimub NUKU muuseumis igal teisipäeval. Pildil on lastega kokku saama tulnud Kunksmoor (Laura Nõlvak). Järgmine kord saab Kunksmooriga kohtuda juba 6. oktoobril. FOTO: NUKU

NUKU muuseumis toimub palju põnevat

I
Seitsmeaastane Anni ütles esimese klassi esimesel koolivaheajal vanematele: „Palun võtke mind koolist ära, ma lähen tagasi lasteada!” Arusaadav ja selge seisukohavõtt – sellel lapsel polnud koolis nii huvitav, kui tal oli olnud lasteaias.

Mäng on lihtne, sest mängul on reeglid.

Milline õnn, et meie ühiskonnas on mängu suhtumine muutumas! Mäng pole enam pelgalt ajaviide, vaid ka vahend – meetod teadmiste omandamiseks. Igal mängul on oma reeglid, mida järgitakse neid vaidlustamata. Mäng mõjub põnevalt, mitte pealesunnituna. Mäng võimaldab paremini süveneda, kuna mängides elab inime rolli sisse, jättes reaalsuse ja isikliku elu mängimise ajaks kõrvale.

NUKU teater ja muuseum ootab lasteaias- ja algklassilapsi mängulisse maailma!

- Kohtumine nukkudega – T kell 10.30
- Muuseumietenduste programm „Muuseum ärkab ellu” – L ja P kell 13.30
- Ekskursioonid nukuteatrimaailmas
- Õpi- ja töötoad lastele – nukkude meisterdamine ja nukunäitlemine
- NUKU koolitunnid
- „Puust ja punaseks” koolipäev 4. klassidele
- Klassiõhtu NUKU-s

II
Klassiruumist kostab kära. Üks viienda klassi poiss viskab käärdega teises klassi servas olevat kaaslast – õnneks ei taba. Täiskasvanu pealesattumine lahvatab õigustustlaviini: „... aga miks ta siis võitis

mu koti ja ...” Me ei tea kunagi, kui valesiti on käitunud paha poisiga enne seda, kui tema oma vale sammu tegi.

Mäng on elu mudel.

Põhikoolivanusesse jõudes muutuvad noore sisemised rütmid aeg-ajalt ohjeldamatuks. Läbi ajaloo on otsitud vaimse ja füüsilise vahel mõistliku tasakaalu nii elus kui ka kunstis. Kunst on elu mudel. Elu on täis ootamatuid olukordi, millel pole enamasti peaproovi võimalust. Teatrilaval toimuvat jälgides saab noor inimene osa otsuste tegemisest just nõnda, nagu see on päris elus – teatrilaval toimuvat ei saa tagasi võtta, nagu see on võimalik arvutimängus. NUKU muuseumi töötubades tuleb teatrinukkudega mängides teha samasuguseid valikuid nagu päris elus: kurvaks paindunud lusikaga, ribadeks rebenenud püüriga sõjaka padjaga või suurest armastusest sulava kuud meenutava juustukeraga mängides on otsused erinevad.

NUKU teater ja muuseum aitab ennast ja maailma avastada ka põhikoolivanuses!

- Ekskursioonid nukuteatrimaailmas
- Kohtumine nukukaga T kell 10.30
- Õpitoad ja töötoad
- NUKU koolitunnid
- Klassiõhtu NUKU-s

III
„Ma töötan koolis juba 42 aastat kirjan-duse õpetajana. Olen kogu aeg tahtnud teha midagi teistmoodi – ma olen väga tahtnud, et lapsed loevad luuletust näiteks teatrinukuga, aga pole julgenud, sest ei oska. Kas seda tohiks tundides kasutada?” See särava hingega tark õpe-

tajanna vajas ühte võimalust katsetada ning ühte „muidugit”.

Kunstis pole õigeid või valesid vastuseid, on vaid huvitavad ja igavad väljendusviisid.

Õpetamist peetakse tänapäeval pigem kunstiliseks kui tehniliseks tegevuseks. Õpetajad aitavad iga päev lastel aru saada iseendast ja iseenda kaudu maailmast. Meie demokraatlik haridussüsteem kujundab päevast päeva noorte hoiakuid, väärtushinnanguid ja suhtlemisoskust. Heas tunnis ja head teatriendust vaadates vaataja silm särab. Teatrimaailmas saab igaüks oma keha kaudu maailma kogeda ja muuta senitundmatu osaks oma maailmapildist. Nukunäitleja tehnilisi harjutusi tehes saab iseendast distantseeruda, iseendaga dialoogi pidada või iseendast puhata. Nukk, mask ja vari mõjuvad võluväl.

NUKU muuseum tutvustab õpetajatele nukumõtlemise meetodit:

- Nukunäitlemise ABC (materjaliteater)
- Nukk kui mõttepeataja (harjutused nukkudega)
- Nukumõtlemise meetod (kujutlusvõimet arendavad harjutused enda keha ja vaimuga)
- Maskiõpetus (maskiliikumise õpetus)

NUKU teater ja muuseum ootavad lasteaialapsi, algkoolilapsi, põhikoolilapsi ja gümnaasiuminoori. Haridusprogrammi sisu on eale vastav.

Teretulemast NUKU teatrisse ja muuseumisse – nukuteatrikunst aitab meil kujuneda paremaks inimeseks!

NUKU

NUKU muuseum

Nunne 8 · Tallinn · Avatud T–P 10–18

NUKU
TEATER MUUSEUM KESKUS
THEATRE MUSEUM CENTRE

KOHTUMISED NUKKUDE JA NUKUKAGA igal teisipäeval kell 10.30

- 6. oktoobril „KUNKSMOOR” ja Laura Nõlvak lasteadeadele
- 13. oktoobril HELLE LAAS ja tema nukud lasteadeadele
- 20. oktoobril „PRÜGIHUNT JA SUPERJÄNES” algklassidele
- 27. oktoobril NUKUNÄITLEJA ABC · Katri Pekri põhikoolile

Sisepääs NUKU muuseumi piletiga, osalemiseks vajalik eelregistreerimine: kassa@nuku.ee · myyk@nuku.ee või telefonidel 6679 555 · 6679 510

Vaata NUKU kodulehelt lähemalt ka teisi haridusprogrammide, ekskursioonide ja teatrinukkude valmistamise võimalusi!
nuku.ee/muuseum

Eesti Lennundusmuuseum

Asukoht:
Lange, Haaslava vald, Tartumaa
58°17'16.5", 26°45'51.01"

Veeda üllatusi pakkuv päev Baltikumi suurimas lennundusmuuseumis!

EESTI LENNUNDUSMUUSEUM

Tel +372 502 6712
info@lennundusmuuseum.ee
www.lennundusmuuseum.ee

EESTI AJALOOMUUSEUM

kutsub Maarjamäele tallihoonesse osalema uutes haridusprogrammides!

Õpilastele pakume tallihoones kolme haridusprogrammi: „Mis on sõda?“, „Repressioonid“ ja „Rasked valikud“.

Lisaks haridusprogrammidele on tulemas **laste sünnipäevaprogramm** ning mitmed huvitavad hooajalised üritused. Ka kolib tallihoonesse õpitubade sari „**Asja armastajad**“. Uudistest osasaamiseks kutsume liituma meie sõbralistiga, mille kohta saab infot meie veebilehelt www.ajaloomuuseum.ee.

HARIDUSPROGRAMM „MIS ON SÕDA?“ on suunatud eelkõige põhikooliõpilastele, kuid sobib suurepäraselt ka gümnaasiumi noortele. Programmis arutleme üheskoos, milliste valikutega seisid silmitsi sel ajal elanud inimesed – nii lapsed kui ka täiskasvanud. Mida üldse tähendas sõda? Milliseid muutusi tõi see endaga inimeste elus kaasa? Mida tähendas elada ebakindlusega iga päev, teadmata, mida homme tuua võib? Kas me oleme selle eest tänapäeval kaitstud?

Gümnaasiumiõpilasi ootavad kaks haridusprogrammi.

HARIDUSPROGRAMM „RASKED VALIKUD“ annab võimaluse sotsiodraama kaudu uurida inimeste valikuid ja nende mõju tänapäevale. Me teeme oma elus pidevalt valikuid lähtudes sellest, mida peame õigeks ja mida soovime saavutada. Teine maailmasõda sundis riike ja rahvaid tegema keerukaid valikuid. Kui Esimene maailmasõda andis ajaloolise võimaluse luua oma riik, Eesti Vabariik, siis Teine maailmasõda võttis selle ära. Millised sõjasündmused on pöördepunktid inimeste ja rahvaste saatuses? Kas oleks saanud valida ka teisiti? Programmi eesmärk on pöörata tähelepanu üksikisiku loole ja ka oma vanavanemate valikutele sõja ajal.

Süngema teemaga tegeleb

HARIDUSPROGRAMM „REPRESSIOONID“, mis keskendub repressioonidele Eestis Saksa okupatsiooni ajal. Vaenlaseks kuulutati terveid inimgrupe ja rahvaid – juudid, homoseksuaalsed inimesed, romad jt. Kuidas see juhtus? Kas selline laiaulatuslik vihkamine on võimalik ka meie nüüdisaegses ühiskonnas? Mida me peaksime õppima Teise maailmasõja aegsetest repressioonidest? Programmis viime läbi simulatsioonimängu, mille eesmärk on teadvustada sotsiaalseid stereotüüpe kaasajal. Uurime propaganda mõju inimestele ja tutvume Teise maailmasõja aegsete repressioonidega – kelle vastu olid need suunatud ja kuidas läbi viidud.

ÕPITUBA
CLASSROOM

Lisaks pakume huvilistele giidiga ekskursioone **Kloogale holokausti mälestuspaika**, kus 2013. aastal avati Eesti Ajaloomuuseumi väli-ekspositsioon „**Klooga laager ja holokaust**“. Jalutuskäigul kõneleme selles paigas hukkunute kurvast saatusest, millest tänapäeva noored harva kuulnud on. Mis asus Kloogal? Kes olid need inimesed, keda seal kinni peeti ning millega nad tegelesid? Milline saatus neid tabas? Huvilisi aitab Kloogale tuua Elron. Ekskursioonid toimuvad õues, sellest tulenevalt on tegu hooajaliste sõitudega. Jalutuskäik Kloogal sobib nii põhikooliõpilastele kui ka gümnaasistidele.

Sellel sügisel kutsub Ajaloomuuseum tallihoonesse vaatama temaatilist näidendit „**Inimene malelaul**“ Eesti Luguteatri esituses. Etenduses kõneldakse isiklike lugude põhjal sõja ajal tehtud valikutest ja ellujäämisest. Tänavu septembris ja oktoobri alguses toimub vaid viis etendust.

TALLIHOONE (Pirita tee 66, Tallinn)
on avatud kolmapäevast pühapäevani kella 10–18.

Külastajaid ootab ka vanalinnas asuv Suurgildi hoone oma haridusprogrammide, laste sünnipäevaprogrammide ja näitustega. Lähemalt uuri programmide kohta Ajaloomuuseumi kodulehelt rubriigist **ÕPI!**

AVASTA AJA LUGU!
www.ajaloomuuseum.ee

Teaduse vastutus – teadlase vastutus

■ EESTI TEADUSSÜSTEEM ON UMMIKUSSE JOOKSNUD, HARIDUSTEADUS TOIMETAB MUDALIIGAS JA TEENINDUSTEADUST POLE MEIL ÜLDSE ...

KARL KELLO

Eesti teaduste akadeemia president Tarmo Soomere oli augustis teaduskomanderingul Austraalias. Lisaks kohtumistele ja loengutele viies ülikoolis seisid tal ees välitööd kõrbega piirnevate randade avarustes, kus pole telefoniühendust, rääkimata internetist. Seega osutus sõit ühtlasi vaimseks puhkuseks, sest Eestis on üsna raske sel moel välja lülituda. Austraalia on nii kauge maa, et vähemaks kui kuuks ajaks ei tasu sinna minnagi, töödeb Soomere ise. Väljalennu eel leidis ta – TTÜ küberneetika instituudi juhtivteadur, lainetuse dünaamika laboratooriumi juhataja, rannikutehnika professor – Mustamäel aega vestelda laiemale üldsusele ja vahest isegi Õpetajate Lehe lugejatele huvipakkuvatel teemadel. Jutt käis argiprobleemidest, mis ilmestavad Eesti teadust: teaduse/teadlaste vastutusest. Vastutuse küsimus on loomuldas väga mitmeplaaniline. Alustame haridusteadusest.

HARIDUSTEADUS MUDALIIGAS

Tarmo Soomere: „Räägime palju õpetajate palgatõusust, aga haridusteadus on Eestis praegu mudaliigas. Osalesin kevadel Eesti haridusteaduse konverentsil, pilt oli masendav. Eestis on kuni kümme korda vähem haridusteadust ja -teadlast kui muus maailmas. Kui vastav teadus õpetajaid ei toeta, võib õpetajate palga tõstmise tähendada suure osa raha mahaviskamist. Teadlase vastutus väljendub siin avalikkuse teadvustamises. Oleme harjunud arvama, et meil oli hiljuti terve pedagoogiline instituut, millest sai Tallinna ülikool, ja ka Tartu ülikoolis tehakse vastavat teadust, aga võrreldes näiteks kunsti- ja kultuuriteadusega on haridusteadus väga nutuses seisus – ja me laseme sel rahumeeli olla. Rääkisin sellest haridus- ja teadusministri Jürgen Ligiga, aga ilmselt ei saanud me teineteisest aru.

Kui meil on nii tähtsas kohas kompetentsuses auk, tuleb sinna abi anda, nii ressursi, kompetentsust kui ka raha. Augus istujail endil palju võimalusi ei ole, aga nad peaksid kainelt sedastama, et nad ei paikne tipus. Muidugi, on loodud uusi õppetooli, kutsutakse välisõppejõude, et hakata olukorda kuskilt servast parandama. Meie nõukaaegne haridusteadus oli vähemasti Nõukogude Liidus esirinnas, praegu oleme selle positsiooni täiesti kaotanud. Siiski, võrreldes haridusteadusega on veel nadim seis Eestis teenindusteadusega.”

TEENINDUSTEADUS – ÜKS KAHEKSANDIK MAAILMA TEADUSEST

Eks me kõik teame, kuidas käituvad meie teenindajad oma kliendiga ja kui erinevalt teevad seda näiteks prantsuse teenindajad. Prantsusmaal on kümneid hotellipidamise ülikooli, kinnitab Tarmo Soomere: „Kuidas teenindada, kuidas ehitada üles teenindussüsteem, kuidas õpetada välja teenindajaid – see on teadus. Üks kaheksandik maailma teadusest on teenindusteadus (meil null), mis vastab umbes teenindussfääri osakaalule SKT-st. Me ei teagi, et selline teadus maailmas on. Teadlaste

Tarmo Soomere Esperance'i lähedal Lääne-Austraalia lõunaosas. Seal on talvel päris jahe, sooja kümne kraadi ringis. FOTO: ERAKOJU

vastutus ei piirdu ainult oma kitsa erialaga, vaid seisneb ka vajaduses näha, kus mida riigile strateegiliselt olulist vajaka on. Ega siis riigipidajad saa aru, et midagi puudub: riik ju funktsioneerib ja teenindus on meil täitsa olemas, noad-kahvlid tuuakse ju lauale.”

Parafraaserides: mis haridusteadus? Koolid on meil täitsa olemas ...

TS: „Jah. Iga kord, kui ma ministrit näen, räägin neil teemadel.”

Ja iga kord on uus minister ...

TS: „Mõnda olen ikka kaks korda ka näinud. Järelejätmatult püüan selgitada, et teadusliku toeta me oma kooale kuu sellisel tasemel ei hoi, nagu need on. Nõukaaja pedagoogid – heas mõttes – hakkavad kaduma. Statistika on kiretu värk: päris viimase ajani olid ühe Narva gümnaasiumi õpilased näiteks keemiaolümpiaadidel esimeste seas, nüüd on nad kadunud. Ega siis narvakad ole lollimaks läinud, väga tõenäoliselt läksid mõned tuumakad õpetajad pensionile. Tagajärjena on see kool Eesti tippteaduse taimelade seast maha kantud. Ühiskonna mõtteviis muutub tasapisi, kiiresti ei tee midagi. Teadlastel pole ettevalmistust, et koolis õpetada, aga nad saavad probleemist rääkida ja kirjutada.”

TEADUSRAHASTUSSÜSTEEM UMMIKUS

TS: „Kogu Eesti teaduse rahastamise süsteem jooksis eelmisel aastal mingis mõttes ummikusse. Põhimõtted olid ilusad, eelkõige kvaliteedipõhine institutsionaalne rahastamine: rohkem raha vähematele inimestele, et kehvemad otsiksid endale teisi tegevusvaldkondi. Esimesel uue süsteemi aastal jagati suur osa raha ära ja kõik näis kena. Tegijate jaoks natuke ootamatult selgus teisel aastal, et konkurents on väga suur ja kolmandal aastal juba ülikõrge. Paarkümmend täiesti arvestatavat teadusrühma jäid rahast üldse ilma (ja seda ilmselt kolmeks aastaks). Esimesel aastal anti igale rühmale keskmiselt märgatavalt rohkem kui vanas süsteemis, ent kolmandal aastal jämedalt kaks korda vähem (ja isegi vähem kui vanas süsteemis), kusjuures rühmade kvaliteet oli sama. Praktiliselt võrdse potentsiaaliga ühesuurusi ja ühtmoodi vajalikke uurimisrühmasid rahastati väga erinevalt. Suur osa pingeid tuli mitte sellest, et osa inimesi ilma jäi, vaid et jaotussüsteem osutus diskrimineerivaks.

Tänavu institutsionaalsete uuri-

mistoetuste konkurssi välja ei kuulutatudki. Personaalsete uurimistoetuste konkursil võidab eeldatavasti üks taotlus kuuest. See on ikka ülikõva konkurents. Muidugi on hea, et raha saavad ainult väga tugevad, aga hirm on, et varsti pole meil järelkasvu.

Meie teaduse finantseerimise keerukat seis kompenseerivad natuke põhimõttelised otsused suunata teadusesse suhteliselt palju Euroopa raha. Üks uutest meetmetest on ette nähtud toetamaks Eesti ettevõtteid, kes tahavad kohapealt tellida uurimistööid. See võimaldab katta kuni 70% uuringute maksumusest, aga veel olulisem on, et Eesti ettevõtted räägiksid Eesti ülikoolidega. Neil, kes ei saanud rahastust, avaneb võimalus rakendada oma teadmisi riigi toel. Et riigi tasemel on asutus soosima seda, et eraetevõtjad telliksid oma teadlaste käest, on põhimõtteline muutus poliitikas. Kuigi sellest pole palju juttu olnud, on see haridus- ja teadusministri tegevuses oluline dimensioon – küll praegu eelnõu tasemel – ja isegi teatav läbimurre. Sisuliselt on ju suudetud välja rääkida erand Euroopa tasandil, et taolist toetust ei loeta riigi abiks või loetakse nii vähesse tähtsusega riigi

abiks, et see ei moonuta konkurentsi. Meie läbirääkijad on suutnud näidata, kui oluline on, et see raha läheks teadusele.

Käivitunud on teaduse tippkeskuste programm järgmiseks 7–8 aastaks. Jätkub teaduse rahvusvahelistumine, nt Eestisse tuuakse Euroopa raha eest häid järeldoktoreid ja tippteadlasi. Asjad on seega suhteliselt hästi selles, mis puudutab värsket vere juurde tulekut, s.o välismaalt tulevaid helgeid päid, ja ka suhetes meie ettevõtetega. Euroopa rahaga on seotud siiski üks struktuurne probleem – enamik sellest, olgu see siis tippkeskus või välis-teadlase siiatulek, nõuab omafinantseeringut. Väiksematel töörühmadel kulub vahel pool või isegi rohkem Eesti maksumaksja rahast omafinantseeringu katteks.”

EGA SIIS REFORMI SAA POOLE PEALT KATKI JÄTTA

TS: „Mõned probleemid olid reformi põhimõtetesse sisse programmeeritud. Targad inimesed, kes seda korraldasid, oleksid pidanud aru saama, mis juhtuma hakkab. Teaduste akadeemia võttis koostöös tehnikaülikooliga varakult diskussiooni üles. Meid rahustati kõigil tasemetel, et kõik on hästi ja korras. Peamine argument oli, et ega siis reformi saa poole pealt katki jätta, lõpetame ikka ära. Täiesti mõistetav argument. Kuni kolmas aasta kätte jõudis ja selgus, et oleme patiseisus. Lohutuseks võib öelda, et kõik need, kes raha said, on seda väärt, aga Eesti riik ei suuda kogu maailma teadust arendada. Kuskil peame valima. Et need rühmad, kes on suhteliselt mõistliku rahastuse saanud, jäävad Eesti teadusmaastikul püsima, selles pole ju midagi halba. Aga seda peaks avalikult välja ütleva, et ülejäänute jaoks enam raha ei ole, et nad teaksid hakata muid võimalusi otsima. Praegu on ju filosoofiaks rasked ajad kuidagi moodi üle elada ja loota, et kunagi jaotatakse jälle õiglaselt. Ei jaotata. On päris loomulik, et kõigile, kes teadusele tulevad, kaitsevad doktoritöö ja võib-olla isegi läbivad järeldoktori koolituse, ei jätku teaduses töökohti. See on kogu maailmas nõnda ja ega Eestis saa teisiti olla.”

Eesti teaduses puudub kiirreageerimisraha

Tänapäevase globaalse küla teaduse eripära on, et Austraaliasse saab minna Eesti teadust tege- ma, aga isegi akadeemik Soomere on sunnitud oma kohalike originaalsete ideede teostamiseks ootele jääma. Jutt käib kivistunud ajaloo, s.o Saare-Hiiumaa rannavallide uuringutest, millega seoses akadeemia president töödeb: Eesti teaduses kiirreageerimisraha ei ole. Tormide kivistunud ajalugu on juba aastaid Soomere mõtteis olnud, aga plaaniks jäänudki. Euroopa merekomitee aseesimehena plaanis ta ammu asuda nn tapjalainete kõrval uurima

n-õ kivistunud laineid. Saaremaa rannavallides talletunud aja lugu aitaks selgitada, kui suurte intervallidega on vaheldunud ekstreemsed tormid. See on tähtis mitte üksnes Eesti jaoks, vaid kogu maailmas praegu eriti aktuaalseks muutunud ekstreemsete ilmastikulolude uurimiseks. Teatud kindlate intervallidega tulevate ekstreemsete tormide uurimisel oleks meie maa lausa eelisolukorras. Aeg aga läheb, midagi juba toimub. „Vanemast Eddast” on lugeda, et kui alguse saab tuuleaeg, hinduaeg, siis puhuvad tuuled, kust kuhu aga juhtub, s.o mitte

nii kui alati – ja saabub äkiline külm, kolm aastat pikk igitav. Väidetavalt ongi Eesti valdavad tuulesuunad viimasel poolsajandil pöördunud peaaegu täisnurga all lõunakaarest läänekaarde, rääkimata siis juba tänavusest suvest. Mille kohta Soomere sedastab lühidalt: imelik aasta on tänavu.

Tarmo Soomere:

„Kuidas hinnata mineviku tormide tugevust – see on Euroopa rannikuteaduses üleilmsete kliimamuutuste kontekstis ääretult huvitav probleem. Saaremaa ja Hiiumaa avatud rannikud on unikaalsed. Sellist tüüpi kivistunud ajalugu

saab moodustuda ainult siis, kui kerkival rannikul leidub palju kergesti klibuks murrutatavat materjali, eelkõige paasi. Liivaluuteid hakkab hiljem nihutama tuul, paeklibule tuule jõud peale ei hakka. Kui kivised rannavallid peaksid veel vahelduma liivaluudega, saaksime ka teada, kas tuule suunad on muutunud. Paistab, et neli-viissada aastat on vanu rannavalle kokku kuhjanud ekstreemsete tormide vahe olnud. Nende analüüs võib olulisel määral muuta meie arusaama sellest, mis on üldse ekstreemsus ja miks või kuidas ekstreemsed tormid esinevad.”

AINELIIDUD JA ÜHENDUSED

■ Täna kell 11.30 avab minister Jürgen Ligi Tallinna reaalkoolis **reaal- ja loodushariduse konverentsi**. Konverentsi korraldavad Eesti teadusagentuur ja sihtasutus Innove. Lähem teave: <http://www.etag.ee/> rahvusvaheline-reaal- ja loodushariduse-konverents.

■ 15. septembrini saab esitada **õpetajaid 2015. aasta Eesti teaduse populariseerimise auhinna**le. Tulemused avalikustatakse 19. novembril konverentsil. Avaldused esitada aadressil www.etag.ee/konkursid.

■ 19. septembril kell 19 esietendub Tallinnas kohvikus Sinilind „**Õpetaja Tammiku rehabilitaerimine. Kuidas saada heaks õpetajaks?**”. Laval on Priit Kruus, kes on aastaid töötanud emakeeleõpetajana. Lavastuse on aidanud kokku panna Paavo Piik, Henrik Kalmet, Diana Leesalu ja Paul Piik. Etenduse *work-in-progress*-versiooni näeb 12. septembril kell 16 ja kell 20 Tartu Sadamateatris.

■ 25. septembrini saab registreerida **emakeeleõpetajate piirkondlikele konverentsidele**, mis toimuvad 29. septembril kell 11 Tallinnas eesti keele instituudis (Roosikrantsi 6) ning 30. septembril kell 11 Tartus (Raekoja plats 10). Teema on „Õigekirjutus”. Tiina Leemets räägib lühendamisest, Argo Mund kirjajahemärkide kasutamisest, Peeter Päll nimekirjutamisest ja Maire Raadik tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamisest. Registreerimine sirje.maearu@eki.ee.

■ MTÜ Mondo, Eestimaa looduse fond, UNESCO Eesti rahvuslik komisjon ja Tegusad Eesti Noored korraldavad **kliimateemalise sotsiaalreklamite võistluse koolinoorte**le, mis võimaldab noortel võtta osa Eesti kliimapolitika kujundamisest. Kuni kahe minuti pikkuseid võistlusklippe saab esitada 16. oktoobrini. Täpsem info www.maailmakool.ee/kliimakampaania.

■ 13. ja 14. novembril toimub Orissaares **konkurss-festival „Võluhääli 2015”**. Osalema on oodatud kaunilt ja loomulikult kõlava häälega noored vanuses 8-19 aastat. Lauluvõistlust korraldab MTÜ Festivo koostöös Orissaare haridus- ja kultuuriasutustega. Konkursi žürii liikmed pakuvad osavõtjatele, juhendajatele ja ka huvilistele klassikalise laulu töötubasid. Lisainfo <http://festivo.araan.ee/voluhaal-2015/>.

Nendes basseinides elavad nüüd väikesed Siberi ja Vene tuurad. FOTOD: RAIVO JUURAK

Järvamaa KHK vesiviljeluse õppe- ja katsebaasi uus hoone.

Täiskasvanud Siberi tuur on ligi meetri pikkune. FOTO: INTERNET

Parim õppebaas tuhande kilomeetri raadiuses

■ JÄRVAMAA KUTSEHARIDUSKESKUSES SÄREVERES AVAS 1. SEPTEMBRIL UKSED KALAKASVATAJA ERIALA ÕPPE- JA KATSEBAAS.

RAIVO JUURAK

Uues õppe- ja katsebaasis on tingimused kolme kalaliigi kasvatamiseks, teisel korrusel asuvad õppeklassid ja laborid. Vee korduvkasutusega kalakasvatusebaasis puhastatakse ringlevat vett filtritega. Kasvatada saab nii soolase kui ka magevee kalu, nii jahedas kui ka sooja vees elavaid. Esimesena hakati Säreveres kasvatama Vene ja Siberi tuura. Neid on esialgu vähe, sest kõigepealt tahetakse proovida, kas uued süsteemid töötavad perfektselt.

PIIRKONNA PARIM

Kalakasvatuse õppe- ja katsebaasi ehituse projektijuht Härmo Hiimäe märgib, et ühelgi teisel kutsekoolil lähema tuhande kilomeetri raadiuses nii head kalakasvatuse õppe- ja katsebaasi ei ole. Väikeste n-ö akvaariumide tüüpi kalakasvatuse õppebaase on mõneski kohas, kuid toekamatel sisekasvatustel pole Härmo Hiimäe kuulnud. Samal ajal tegutseb Eestis tootmisettevõttena analoogilisi kalakasvatusebaase mitu. Inimesed aga enamasti ei märka neid, sest vee korduvkasutusega kalakasvatused näevad väljastpoolt välja nagu tavalised

laohooned, ehkki sees käib vilgas elu nagu laeva köögis.

Kas tänapäevane kalakasvatandus on võrdeldav linnuvabrikuga? Härmo Hiimäe usub, et linnuvabrikut on siiski kergem pidada, sest õhuhetuseks piisab akna avamisest, aga puhast vett basseini nii lihtsalt ei saa.

ÕPE KÄIB JUBA KOLMANDAT AASTAT

Uues õppe- ja katsebaasis algab õppetöö 2016. aasta veebruaris, kuid ilma oma õppebaasita on Säreveres kalakasvatuse eriala lõpetanud juba kaks kursust ja kolmas on praegu poole peal. Õppijateks on täiskasvanud kalakasvatatajad. Härmo Hiimäe märgib, et esimeses lennus oli kõige noorem õpilane temast kümme aastat vanem. Edaspidi oodatakse ka nooremaid ja välistatud pole kalakasvatuse gümnaasiumi valikainena.

Kaks esimest lendu tegi praktika läbi Eesti kalakasvatatajate juures. Ka edaspidi jääb see nii – õppimise käigus tutvutakse Eesti kalakasvatustega, ei piirduta ainult oma õppe- ja katsebaasiga.

MIDA KATSETAMA HAKATAKSE?

Särevere õppe- ja katsebaasis hakatakse ka katseid läbi viima. Näiteks misugune toit kaladele kõige paremini

sobib. Saab teha kalade tõuaretust, kui seda tellitakse ja kui see teadlastele huvi pakub. Inimesed ei tea kalade tõuaretusest tavaliselt midagi. Aga näiteks vikerforelli on päris mitu tõugu, karpkala samuti. Neid kaht kalaliiki on Euroopa ja ka Eesti kalakasvatustes pikemat aega kasvatatud.

KUST TULI KALAKASVATUSE ERIALA IDEE?

Hiimäe märgib, et Eestis on juba 40 kalakasvatanduse ringis ja seal vajatakse kvaliteetset tööjõudu. Õppekava pandigi kokku koostöös tööandjatega. Teiselt poolt soovis Järvamaa KHK toetada neid, kes soovivad töötada maal, kuid keda põllumajandus ja loomakasvatuse ei tõmba. Taheti pakkuda uut valikuvõimalust. Kui mõttele saadi ka maaülikooli toetus, hakati ideed ellu viima. Osa õpetajaid käibki nüüd maaülikoolist Säreveres tunde andmas. Eelkõige just nendelt oodatakse ka seda, et uues õppe- ja katsebaasis hakatakse ka teadust tegema.

KAS KALAKASVATUSEL ON TULEVIKKU?

See sõltub tarbijast, ütleb Hiimäe. Ostja on pikka aega eelistanud Norra kalakasvatuste külmutatud, kuid odavamalt kala, selle asemel et kodumaist veidi hinnalisemat, ent kvaliteetsemat eelistada. Siiski on juba märke, et Eesti tarbija on hakanud väärtustama kodumaist värsket kasvatuse kala.

Hiimäe märgib, et kalakasvatustes on sööda väärindus loomakasvatusest tõhusam, sest üks kilo sööta, mis kalal suust sisse läheb, kasvatab sedasama kala kilo võrra raskemaks. Näiteks veised ühest kilost heinast kilo võrra raskemaks ei kasva. Kusjuures Eestis on kalu, kes saavad samuti heinast söönuks – viska neile heinapall nina ette ja nad on väga rõõmsad.

HAIGUSED, KATKUD?

Ei ole kaladki haiguste eest kaitstud, nendib Hiimäe, me lihtsalt ei oska märgata, millal kala „kõhib”, millal tal „nina vett jookseb” jne. Kui kala kasvatatakse ülespaistatud jõekäärus, tabab kogu reostus, mis allavoolu tuleb, ka kalu. Ja vastupidi – forellid ja lõhed võivad merest nakkust jõgedesse kaasa tuua. 2010. aastal kuumal suvel suri palju kalu ülekuumenemise tõttu. Aafrika seakatku võrdeldavat epideemiat ei pea Hiimäe siiski tõenäoliseks, eriti mitte suletud ja korduva veekasvatusega kasvatustes. Samas on näiteks vähikatk Eestis täiesti olemas. Vähipüügi hooaja alguses pannakse püüdjatele südamele, et nad oma püünised pärast püüki ära kuivataksid ja päikese kätte paneksid, et katkutekitajad häviksid. Lõhelaste nuhtlus on läbipaistev kalatäi. Tema tekitatud haavadest pääseb infektsioon kala organismi. Kuna kalade haigused erinevad loomade omadest, pole Eestis neile ka piisavalt ravimeid.

Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooli seinu hakkab katma „Alastus”

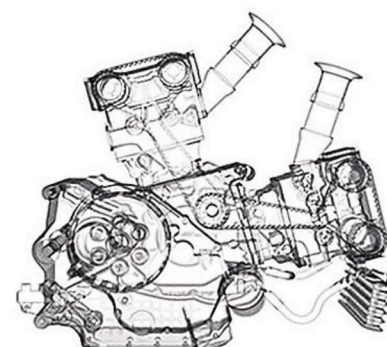
Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooli peahoonesse tuleb fotoseeria, mis võimaldab näha pealispinnast sügavamale: kavand „Alastus” kujutab kooli erialaspetsiifilisi tööriistu läbi röntgenpildi.

Haridus- ja teadusministeeriumi koostöös Riigi Kinnisvara AS-i (RKAS) ja Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooliga korraldasid koolile kunsti-konkursi, mille žürii valis kuue võistlustöö hulgas välja Oliver Soometsa, Tõnis Hiessalu ja Bruno Lillemetsa kavandi märgusõnaga „Alastus”. Kunstikonkursil otsiti kooli keskkonda sobivat vabas temaatikas teravlikku fotokunsti ideelahendust, mis koosneks vähemalt 15 fotost.

Võidutöö on seeria, mis kujutab tööriistu kui inimkonna käepikendusi. On ju tööriistad inimkonna evolutsiooni vältel üha rohkem arenenud ning neist moodustub ahel: valmistatakse tööriistu, et nendega valmistada teisi tööriistu, millega omakorda luuakse kolmandaid jne. Kunstnikud lisavad, et röntgenis tekib elutu ja elusa, asja ja inimese vahel füüsilise ja emotsionaalne side. On ju röntgen igapäevane töövahend meditsiinis ja tollis, kuid väljaspool neid valdkondi asjade pidev läbivalgustamine puudub. „Alastus” plaanib muuhulgas tuletada meile meelde, et võtkem aeg maha, pidagem paus ja katsugem vaadata pealispinnast sügavamale.

Teise koha vääriliseks pidas žürii kavandit „Mr. ja Mrs. Smith”, mille autor on Kaisa Eiche. Kolmanda koha pälvis Liis Kogeri „Liikumised”.

Kunstikonkursi žüriisse kuulusid Kaidi Kauffeldt (Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooli arenguosakonna projektijuht, žürii esimees), Liis Läll (Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooli toitlustusvaldkonna õpetaja), Liisa Kaljula ja Anders Härm (Eesti kunstiteadlaste ja kuraatorite ühing) ning Kristiina Hansen ja Sigrid Viir (Eesti kunstnike liit). Hääleõiguseta liikmetena osalesid žürii töös Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooli haldusosakonna juhataja Ülo Viru ja protokollijana Mari Emmus RKAS-ist.

Masina röntgenfoto Kehtna kooli jõusaalis Oliver Soometsa, Tõnis Hiessalu ja Bruno Lillemetsa kavandist „Alastus”.

FOTO: RIIGI KINNISVARA AS

Kunstikonkursi võitjalt tellitava teose maksumus ilma käibemaksuta on 12 186,9 eurot. Teost saab kooli peahoones näha käesoleva aasta lõpus.

Kunstihanke korraldamise kohustus tuleneb Kehtnas asuva Kehtna majandus- ja tehnoloogiakooli peahoone osalisest rekonstrueerimisest. Kõnealuseid töid rahastati CO₂ heitmevõõrdi müügist laekunud vahenditest.

2011. aastal jõustus kunstiteoste tellimise seadus, mille kohaselt tuleb avalike hoonete ehitustööde maksumusest vähemalt 1% eest soetada kunstiteoseid.

MADIS IDNURM

Riigi Kinnisvara AS-i kommunikatsioonijuht

Ülikoolides hoitakse ka lapsi

■ VIIMASEST RAHVUSVAHELISEST ÜLIÕPILASTE ELUOLU UURINGUST „EUROSTUDENT V” SELGUB, ET EESTIS TÖÖTAB ÕPINGUTE KÕRVALT 67% ÜLIÕPILASTEST NING 20%-L TUDENGITEST ON LAPSED. MILLIST TUGE PAKUVAD LASTEGA TUDENGITELE PEREELU JA ÕPINGUTE ÜHENDAMISEL EESTI KOLM SUUREMAT KÕRGGKOOLI?

TIINA VAPPER

Tallinna ülikoolis tegutseb tasuta lastetuba

Tallinna ülikoolis tegutseb 2007. aastast lastetuba, kuhu üliõpilastel, õppejõududel ja ülikooli töötajatel on võimalus laps õppetöös osalemise ajaks jätta, kusjuures täiesti tasuta. „Kõik lastetuba töötajad on vabatahtlikud ning suurem osa lastetuba sisustusest ja mänguasjadest on saadud annetustena ülikooli instituutidelt, asutustelt ning lapsevanematelt. Ka TLÜ üliõpilaskond eraldab igal aastal lastetuba oma eelarvest kindla rahasumma, mille eest ostame paberit, pliitaseid, värve, meisterdamisvahendeid ja katame jooksvaid kulutusi,” selgitab lastetuba juhataja Laura Mere, sotsioloogia kaugõppe magistrant, kelle mõlemad pojad on ema loengusoleku ajal lastetuba aega veetnud.

„Lastetuba on avatud esmaspäevast reedeni kella kümnest neljani ja me ootame sinna lapsi, kes on vähemalt kaheaastased. Nooremaid võtame vastu erikokkuleppel,” räägib Laura Mere. „Tähtis on, et laps hoidjaga

lepiks ning oskaks juba ise süüa ja potil käia. Meil on olemas külmkapp ja mikrolaineahi, kus saab kaasapandud sööki soojendada, samuti kolm voodit laste jaoks, kes on harjunud lõuna ajal magama. Laps tuleb lastehoiu kodulehel järgmiseks nädalaks kirja panna hiljemalt laupäeval, sest südaööl läheb register lukku. Ka vabatahtlikud saavad mulle laupäeva jooksul neile sobivad päevad ja kellajad ning pühapäeval koostan selle põhjal tööplaani.”

Et mõni tund hoidjaga katmata jääb, juhtub tema sõnul haruharva. Nimelt on alates 2013. aastast Tallinna ülikooli õppekavas vabaaine „Praktiline tegevus lapsehoiust”, mis annab neli ainepunkti ja mida käiaksegi sooritamast lastetuba. „See aine sündiski soovist vabatahtlikku tööd tegevatele tudengitele midagi vastu pakkuda ning seda kasutatakse agaralt,” kinnitab Laura Mere. „Semestris saab seda ainet võtta kuni 18 tudengit, igapäev tuleb semestri jooksul teha 39 tundi praktikat ja

esitada õpimapp. Kõik kohad on seni olnud täidetud. Valdav osa on alushariduse pedagoogid, aga on ka teiste erialade tudengeid, isegi välisüliõpilasi.

Vanematele meeldiks kindlasti, kui lastetuba oleks avatud kauem – nii mõnigi kord on vaja laps tuua hoidu hommikul varem või jätta ta öhtul kauemaks,” arutleb Laura Mere. „Praegu puudub ka õueskäimise võimalus ning kuna lapsed tulevad ja lähevad eri aegadel ning lapsehoidjad vahetuvad pidevalt, pole võimalik järgida kindlat päevakava. Aga et üliõpilased teevad seda tööd oma õpingute kõrvalt ja tasu saamata, ei saa neid tervelt pikaks päevaks kinni panna. Lastetuba suurim pluss on, et see on tasuta. Ehkki lastehoius pole õppekava nagu lasteaias, teevad üliõpilased oma aine raames lastega palju arendavat: mängivad, laulavad, meisterdavad, joonistavad. Lastetuba on aastatega arenenud ja usun, et seda saab veel paremaks muuta.”

Tallinna tehnikaülikoolil on oma lasteaiarühm

Tallinna tehnikaülikooli lasteaiarühm tegutseb Akadeemia tee 5 ühiselamu ruumides. See loodi üliõpilasesinduse algatusena 1994. aastal ning oli esimene hea alguse meetodika järgi töötav rühm Eestis, räägib Tallinna Pallipõnni lasteaiadirektor Maire Kaljuveer. „Mustamäe linnaosavalitsus sidus selle rühma meie kui lähima lasteaiaga. Ruumid kuuluvad tehnikaülikoolile, eelmisel aastal tehti seal kena remont. Lasteaiad panustab personalile ja õppe- kasvatustööle ning maksame kütte-, vee- ja elektriarved. Lepingu järgi on rühm mõeldud tudengite lastele, aga vabadele kohadele oleme võtnud ka õppejõudude järeltulijaid. Kuna sellesse rühma on eraldi järjekord, said üliõpilased neil aastatel, kui lasteaiakohtadest oli suur puudus, lapsele koha kiiremini kui üldjärjekorras olles.”

Pallipõnni lasteaiatüüpi rühm on tavaline lasteaiarühm, kus järgitakse õppekava ning kehtib kõigi Tallinna lasteaiadega sarnane kohatus. Maire Kaljuveeri sõnul proovis tehnikaülikool 2011. aastal luua ka lastehoidu, aga teenuse hind kujunes selliseks, et üliõpilased polnud suutelised selle eest maksma.

„Et tegemist on liitühmaga, kus on 22 eri vanuses last, vabanevad kohad sedamööda, kuidas lapsed kooli lähevad,” jutustab direktor. „Tänavu saime vastu võtta kolm last. Aga viimasel ajal ei ole lasteaiakohta saamine Tallinnas enam probleem, sest on loodud palju uusi lasteaiakohti. Kuna paljud üliõpilased ei ela ühiselamus, vaid korteris, eelistavad nad lasteaiakohta kodule lähemal ega soovigi last TTÜ rühma panna. Samas tõuseb õppekavade rahvusvahelistumise seoses lähitule-

vikus päevakorra küsimus välisdoktorantide ja õppejõudude laste lastehoiust. Juba sel kevadel arvasid mitmed tehnikaülikooli tööle tulnud, et ülikoolilinnakus ootab neid ees mitte eesti, vaid ingliskeelne rühm, kuid pidid pettuma. Kui pooleteiseaastase eesti lapse jaoks on isegi omakeelses lasteaias minek keeruline, siis teise keele ja kultuurikeskkonda tulevate mudilastele seda enam. Leian, et ülikoolid peaksid juba praegu mõtlema, kuidas olla valmis pakkuma ülikoolide juures ingliskeelset lastehoiuteenust.”

Laura Mere sõnul on lastetuba kasulik kõigile: vanemad võivad rahuliku südamega loengusse minna, sest laps on hoitud, vabatahtlikud aga saavad nii praktilisi kogemusi kui ka ainepunkte. FOTO: TIINA VAPPER

Tartu ülikool veel uurib lapsehoiu vajadust

Tartu ülikoolil lastehoidu ega lasteaiarühma ei ole. 2008. aastal sõlmis üliõpilasesindus küll koostöölepingu eralastehoiuga Terake, kus olid kohad 30 lapsele nii tunni, poole päeva kui ka kogu päeva hoiuks, ja seda oluliselt soodsamate hindadega kui teistes lastehoidudes. Paraku kestis koostöö vaid aasta. Praegu tegutseb Terake eralasteaiana, kus eelmisel aastal avatud ingliskeelses rühmas käib ka ülikooli välisõppejõudude lapsi.

Tartu ülikooli üliõpilaskonna esimees Martin Noorkõiv tunnistab, et ehkki üliõpilasesindus on lastehoiu projektiga tegelnud aastaid, edasiminekut ei ole. „Me pole suutnud tuvastada, kui paljud seda teenust kasutaksid, ega saanud kinnitust, kas seda on üldse vaja. Tartu linna statistika näitab, et lasteaiakohtade puudust linnas pole.”

Tartu ülikooli pressiesindaja Virge Tamme sõnul viis Tartu ülikooli üliõpilasesinduse lastehoiu projekti töörühm 2013. aasta lõpus lapsehoiu teemal läbi küsitluse, millest selgus, et uuringus osalenud 758 üliõpilasest ja ülikooli töötajast ligi 90% kasutaks võimaluse korral lastehoiuteenust. Järgmise, 2014. aasta novembris toimunud küsitlusega püüti teada saada juba konkreetset huvitatute arvu,

nende tulemuste kohta info kahjuks puudub. „Töö käib, aga käegakatsutavate tulemusteni jõutud pole,” tõdeb Virge Tamme. „Peame arvestama ka sellega, et Tartu ülikoolis on õpingute ja tööga seotud ligi 18 000 inimest ning kui näiteks koostöös mõne linna- või eralastehoiuga TÜ lastehoid luua, on oluline, et seal jaguks kohti ülikooli kõigi töötajate ja üliõpilaste lastele. Praegu on õppejõudude ja töötajate lapsed leidnud koha era- või munitsipaallasteaiades. Tudengitele pakume õppesessioonide ajal tasuta lastehoidu raamatukogus. Nii sügis- kui ka kevadise õppesessiooni ajal on ülikooli raamatukogus kahe nädala jooksul kahe- kuni seitsmeaastaste laste avatud lastetuba Nimmik-Nummik, kus lapsed saavad öhtul kella 17–20 joonistada, lugeda, muinasjutte kuulata ja mängida. Kuni vanemad õpivad või raamatuid laenuvad, hoolitsevad laste eest raamatukogutöötajad ja üliõpilasesinduse esindajad. 14. septembrist on spordisõpradele avatud ka ülikooli akadeemilise spordiklubi lastenurk, kus saab treeningute ajal lapsed järelevalve alla mängima jätta. Loomulikult ei lahenda see tudengite lastehoiuprobleemi loengute ajal, vaid on üks lisavõimalus.”

TÄHEKE

JÄLLE KOOLI!

TÄHEKESE AASTATELLIMUS VAID 10 EUROT

ERIPAKKUMINE KEHTIB 21. SEPTEMBRINI 2015

Aastatellimus telefoni teel: 617 7717, märgusõna JÄLLE KOOLI

<http://www.tellimine.ee/jallekooli>

Kiviõlist Tartu kaudu Narva

„ON OLULINE, ET ÕPETAJAD USALDAKSID EESTI RIIKI, KUID TUNDUB, ET IDA-VIRUMAAL ON PALJU VENE ÕPETAJAI, KES USALDAVAD ÜHTE TEIST RIIKI,“ VÄIDAB POLITOLOOG, PAGULASPROBLEEMI EKSPERT JA KIVIÕLI TÜDRUK KRISTINA KALLAS, KES HAKKAS 31. AUGUSTIL JUHTIMA TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽIT.

AGO GAŠKOV
Ida-Viru maavalitsuse
avalike suhete nõunik

Pärast seda, kui endine direktor Katri Raik hiliskeskkonnas ametikohta vahetas, otsis ülikool oma suurima kolledži juhti üsna kaua.

Ajame juttu Kristina kodu Tartus. Ülejõel asuva maja taga peaks Narva maantee ühikate üheksandalt korrusel kätte paistma ja ülikooli peahoone niu jõuab noor inimene umbes seitsme minutiga. Aeg-ajalt potsatavad alla küpsed suveõunad. Tartu on vaikne. Umbes sel ajal, kui Kristina ülikoolis ajalugu õppis, hakkas jäääär laulma Tartust kui väiksest puust linnast. Tartu on tõepoolest väike puust linn, mis sest, et suurem osa maju on kivist, klaasist ja betoonist. „Puust“ tähendab pigem sooja ja kodust, eestipärast. Narva on suur ja kivist, kodune ehk vaid põlisnarvalasele, aga ometi ühendab neid kahte linna see, et mõlemal on oma völu. Ühel hetkel ei lase kumbki sind enam lahti.

Kolledži uuel juhil tuleb hakata jagama elu Tartu ja Narva vahel. See tähendab, et esmaspäeva hommikul istub ta autosse ja sõidab 180 kilomeetrit. Nädala lõpus sama. Sõit võtab umbes kaks ja pool tundi.

Tartu ja Narva võiksid olla enam-vähem samal arengutasemel, aga ei ole. Narval on oma veidrused ja on narvalase maailm. Kiviõlis ja Jaroslavlis lapsepõlve veetuna, Tartus ja Budapestis ülikoolis käinuna, Poola suuruselt kolmandas linnas Lodzis elanuna ning viimase aasta jooksul korduvalt Ida-Ukraina rindelähedastes linnades käinuna ei tohiks Narva Kristinale kultuurišokki tekitada.

Narva kolledž on palju rohkem kui lihtsalt rahvusülikooli allüksus. Ta asub piirilinnas, paigas, kus Eesti riik peab ennast senisest rohkem näitama. Kristina Kallas näeb kolledži osa selles, et Narvas kantakse edasi rahvusriigi kõige tähtsamat komponenti – haridust. „Haridust tuleb anda selles võtmes, et inimesed suudaksid meie rahvusriigis tegutseda. Seega on paratamatu, et Narva kolledž on osa riigi näost piirilinnas. Katri Raik on teinud suure töö, sest kolledž on rahvusriigi kehend Narvas. Kolledži roll kohaliku haritlaskonna arendajana on oluline ja seda tuleb jätkata,“ ütleb ta. Eesti keele kinnistamine Narvas on Kristina sõnul väga tähtis ja riik peaks selles osas palju rohkem tegema, kui praeguseks tehtud.

UNISTUS NARVA EESTI KEELE MAJAST

Kristina Kallas kandideeris riigikokku sotsiaaldemokraatide nimekirjas, aga erakonda ei kuulu. Kolledž tegeleb keele- ja lõimumispoliitikaga. Nendes valdkondades toetab Kristina sotsiaal-

Tartu ülikooli Narva kolledži uue juhi Kristina Kallase suur eesmärk on, et üliõpilased eesti keele hästi selgeks saaksid. „Venekelsete koolide õpilaste eesti keele oskusega tuleb põhjalikult tegelda. 60/40 suhe ei ole oma eesmärki täitnud,“ kinnitab ta. FOTO: AGO GAŠKOV

demokraatide vaateid. „Näiteks neid, mille pärast endine haridusminister Jevgeni Ossinovski eestlaste käest väga palju riielda sai. Sai seepärast, et nendes ettepanekutesse ei süvenetud. Põhimõte oli ju selles, et venekelsete koolide õpilaste eesti keele oskusega tuleb põhjalikult tegelda. 60/40 suhe ei ole oma eesmärki täitnud. Eesti keele oskus B2-tasemel ei ole keskkooli lõpus piisav, vajalik on C1- (see on kõrgtase, väga lähedane emakeeleoskusele – A. G.), humanitaaraladel ei ole kõrgkoolis võimalik B2-keeleoskusega õppida,“ selgitab Kallas. Et kolledži üliõpilased eesti keele hästi selgeks saaksid, on selle uue juhi üks olulisi eesmärke. „See on igavene töö, mis ei lõpe kunagi,“ muheleb ta. Et see lihtsamaks läheks, on Narva vaja eesti keele maja – keskust, kus korraldatakse keelekursusi vastavalt inimese vajadustele, õpioskustele ja keeletajule. Eeskuju on Brüsselis asuv flaami keele maja. Eesti keele majast rääkides läheb Kristina suisa põlema. See on Suur Idee. Miks mitte taastada selleks mõni vanalinna

hoone. Kristina valdab vene ja inglise keelt sama vabalt kui eesti keelt, aga vene keele baasil on ta saanud selgeks poola keele ja saab hakkama ka ukraina keeles. Ta teab omast käest, kuidas keeleoskus elus aitab.

„TEISED PIDASID MIND MUIDUGI VENELASEKS ...“

„Oluline on, et õpetajad usaldaksid Eesti riiki,“ jätkab Kallas. „Mulle tundub, et Ida-Virumaal usaldavad paljud vene õpetajad ühte teist riiki. Neil on selle riigiga ajalooline ja kultuuriline side. Seda ei tohi halvustada ega neilt ära võtta. Samas – poliitiline usaldus peab olema Eesti riigi vastu. Kuidas seda tekitada, on iseküsimus. Oluline on, et need inimesed ei tunneks ennast kõrvale lükatuna,“ mõtiskleb Kallas. Narva kolledži üks ülesanne on tudengitele Eesti riigi jaoks oluline selgeks teha. „See ei ole lihtne. Olen integratsiooni teemaga väga palju kokku puutunud. Tean, kui paganama raske see on, aga me ei saa ju püssi nurka visata,“ räägib Kallas.

Ei karda olla ebapopulaarne

Kristina Kallas lõpetas Tartu ülikooli 1999. aastal. Kolledži haldusjuht Jaanus Villiko ja Narva muuseumi värske teadusdirektor Ivo Posti astusid ülikooli ajaloo-osakonda koos Kristinaga. Tartlaste hiiliv invasioon Narva on kestnud üle tosina aasta.

Ivo Posti õppis Tartu ülikooli ajaloo-osakonnas kaks aastat, hiljem jätkas õpinguid Heino Elleri nimeli-

ses muusikakoolis. „Kristinaga puutusin uuesti kokku hiljem, kui Hollandist Eestisse tagasi tuln. Üürisin Tartus tema käest maja, kuna tema läks abikaasaga Poola. Nii et ta oli minu korteriperenaine. Mul on väga hea meel, et Kristina siia tuli, sest minu meelest on ta siin täiesti õige koha peal. Ta on siitkandist pärit, teab kohalikke olusid ja tema teine

hea külg on, et ta on väga konkreetne ja aus. Olen jälginud tema pagulasabiteemalisi sõnavõtte. Ta ei karda välja öelda ka ebapopulaarseid arvamusi, näiteks, et Ida-Ukraina probleemid ei ole ainult Venemaast, vaid ka Ukraina keskvallitsusest tingitud. See, et ta ei karda olla ebapopulaarne, mõjub tema uuel töökohal väga hästi,“ iseloomustab Ivo Posti.

Kiviõlis üles kasvanud Kristina Kallas tunneb eestlaste ja venelaste suhteid, eriti piiripealsetel aladel, nagu seda on Ida-Virumaa. Ta on meenutanud, et Kiviõlist Tartusse sattumine oli kultuurišokk. „Ma olen sellest palju rääkinud. Kultuurišokk tuli sellest, et Tartu oli niivõrd monokultuurne, kõik inimesed mõtlesid ühtemoodi. Mingeid vastuolusid ei olnud. Ida-Virumaal oli 1990. alguses kõik pulbitsev, noatera peal. Kiviõlis oli rahvusgruppide vahel kaklusi regulaarselt. Või mis rahvusgruppide vahel. Venelased andsid eestlastele tavaliselt pekka, sest meid oli niivõrd vähe. Eestlaste ja venelaste suhted olid teravad. Siis tuln Tartusse, kus seda probleemi ei olnud. Tähendab, pole venelasi ja pole ka probleemi. Minus tekitas see suisa hirmu – teil pole kunagi olnud ühtki venelastest sõpra. Eestlaste ja venelaste suhte üle arutleti teoreetiliselt, tsiteerides Ivan Oravat. Mina ei osanud peast Ivan Oravat tsiteerida. Teised pidasid mind muidugi venelaseks. Ivan Orav on tore küll, aga see ei aita probleeme lahendada,“ meenutab Kallas.

ME POLE ENAM KAEVIKUTES

See, mis oli üle kahekümne aasta tagasi, hakkab meelest minema. Kristina Kallase meelest on lõimumine Eestis olnud edukas. Ideaalvarianti ei saavutata kuskil ega kunagi, sest demokraatlikus ühiskonnas ongi inimestel erinevad arvamused ja vaatenurgad. „Ei saa olla, et kõik on nagu sebrad – ühtemoodi valgete ja mustade triipudega. Ühiskond on hoopis teistsugune kui 1993. aastal, mil võeti vastu välismaalaste seadus. Eesti oli siis polariseerunud, inimesed olid valmis võitlema lõpuni. Suurte gruppide vahel ei olnud mingitki dialoogi. Praegu ei ole Eestis sellist olukorda, kus ühiskonna suurte rühmituste vahel puudub dia-

loog. Jah, meil on marginaalseerunud grupid, kes üksteisega ei räägi, aga ühiskond tervikuna ei ole kaevikutes,“ võrdleb Kallas Eesti vabariigi vahe-tuid taasiseseisvumisjärgseid aastaid praeguse ajaga. Konflikt ja vastuolud on muidugi, aga mitte nii sügavad kui 1990-ndate alguses.

Kristina Kallas on seni juhtinud Balti uuringute instituuti. See valitsusväline organisatsioon loodi 1996. aastal selleks, et olulised poliitilised otsused tehtaks teadmiste põhjal, mitte poliitiliste mängude tulemusel. „Selleks oli vaja koolitada analüütikuid, kes oskaksid anda valitsusele otsuste tegemiseks lähtedokumente. Lõimumispoliitikas oleme aktiivselt osalenud aastast 2007. Majandusarengu, klasterite arenguga tegelevad minu kolleegid. Arvan, et need uuringud jätkuvad.“

KELLELE KUULUB KRIMM?

„Pagulastega sattusin tegelema aastal 2011, kui siseminister tekkis Eesti pagulaste vastuvõtu süsteemi analüüsi. Oli vaja saada selgeks, kas süsteem vastab Euroopa Liidu pagulasdirektiividele. Leidsime, et toona ei vastanud. Tollal oli Eesti riik paari punkti suhtes silmad kinni pigistanud, nüüd on need asjad lahendatud,“ räägib Kallas. Tollal Illuka vallas asunud pagulaskeskuse elanikega suheldes tekkis tal varjupaigataotlejatega tihed kontakt ja keskuse elanikud hakkasid talt abi küsima. Tollal ei olnud Eestis ka pagulaste tugisüsteemi. „Kes kellelgi sabast kinni sai, seda aidati. Aitasin üht ja teist ning jäingi aitama,“ iseloomustab Kallas toonast olukorda.

Kui algas Ukraina kriis, oli ukrainlaste abistamine senise pagulasabi loomulik jätk. MTÜ Eesti Pagulasabi juhina on Kristina Kallas mitu korda Ida-Ukrainas käinud ja teab, mis seal toimub. Sellega seoses tulevad meelde ühe inimese vastused küsimustele „Kellele kuulub Krimm?“ ja „Kas Ukrainas on sõda?“. Kallas vastab: „Krimm kuulub Ukrainale ja on annekteeritud ning Ukrainas on sõda.“ Ukraina abistamisest tuleb tal nüüd, kolledži direktorina tagasi tõmbuda. „Ukraina inimesed ja nende püüd oma riiki ehitada on mulle südamesse läinud. Mul on raske sellest loobuda, aga pean, sest Narva kõrvalt ei jõua ma Ukrainaga tegelda,“ tõdeb Kristina Kallas. Donbassi olukorrast rääkides ei taha ta enam otsida süüdlast, vaid peab tähtsaks, et sõda võimalikult kähku lõpeks. „Seal toimub on õudne. Loodan väga, et kõik osalised, kellel on relvad käes ja vähegi võimu see konflikt lõpetada, seda teevad. Kannatavad lapsed, vanurid ja teised tsiviililiskud,“ räägib ta ning leiab, et Eesti riik saab abistada kas või sellega, et aitab kõige rohkem kannatanud inimestel talve üle elada. „Eelmine talv oli väga karm ja arvan, et veel karmim ootab ees. Veetorustikke ja elektriliine ei ole keegi parandanud. Sõjategevus intensiivistub. Ei ole vett ega kütet, aga seal elavad ka lapsed.“

Uue direktori esimene tööpäev oli 31. augustil. Keskpäeval oli avakatus, enne mida kohtus Kristina töötajatega. Ülikooli juhtkonnast on Kristina Kallas seni kohtunud rektor Volli Kalmu ja õppeprorektor Mart Noormaga. „Sellest inimesest tulvab ideid ja arvan, et koostöö tuleb fantastiline. Oleme arutanud, kas on võimalik Narva kolledži õppekava viia kohustuslik Tartu semester. See aitaks eesti keele oskust arendada,“ loodab Kallas. Tartu semester laiendaks Narva tudengi maailmapilti. Narva on väga suletud linn. On narvalased ja ülejäänud maailm. Kolledž võiks Narvat avatumaks muuta.

ELUPIILT • ARTUR TALVIK

Lapsena televisioonis

ESIMENE LUGU.

ANTIREKLAAM VANNIMÜTSILE

Mu lapsepõlv möödus suures osas telemajas. Teletöötajate lapsena pääsesin valvelauast läbi, kuigi nõukaajal oli seal range kontroll. Ei tea, kui ebatervislik telemaja keskkond võis olla, võib-olla kunagi annab tunda. Palju on räägitud sealsest kiiritusohust. Nõukaajal ka suitsetati seal iga nurga peal, rääkimata puhvetist, mis oli paksu tossu täis. Sõin suitsuses kohvikus ja veetsin tihti aega diktoristuudios. Olin diktorilaua all, samal ajal kui ema lauaga teadustas. Sellest ajast õppisin väga selgelt ära, kuidas käituda, kui kaamera käib või mikrofon on sees. Siis tuli vait olla ja mitte liigutada. Muuhulgas nägin ka seda, mis ekraanilt ei paista. Mu ema oli väga osav kostüümide tegija. Tihtipeale olid need kiiruga selja tagant haaknõeltega kokku tõmmatud, aga eest nägid väga šefid välja. Nii et ka fassaadi ja tegelikkuse vahekorra tajusin juba väga noorelt.

Käisin vist esimeses klassis. Sel ajal polnud veel Eesti Reklamifilmi ning uutele toodetele tehti reklaami diktorilaua. Tooted laoti lauale ning diktori kõrvale istusid inimesed, kes neid proovisid ja avaldasid arvamust, kas asi on hea või halb. Ükskord võttis ema asjade hindajaks minu ja minust paar aastat vanema tütarlapse. Olin küll ka päris väiksenäoline kaamera ees olnud, aga nüüd oli esimene kord esineda telestuudios otse-eeetris. Minu vastas seisid kogukad kaamerad, mikrofonid, prožektorid ja kari inimesi, kes kõik, nagu mulle tundus, mind kaamera taga vahtisid. Tundsin ennast väga ebamugavalt.

Laua lebas igasugu asju. Mina pidin olema see, kellele pannakse pähe vannimüts. Väga ilge asi – vaksust mütsike, kumm alumises ääres.

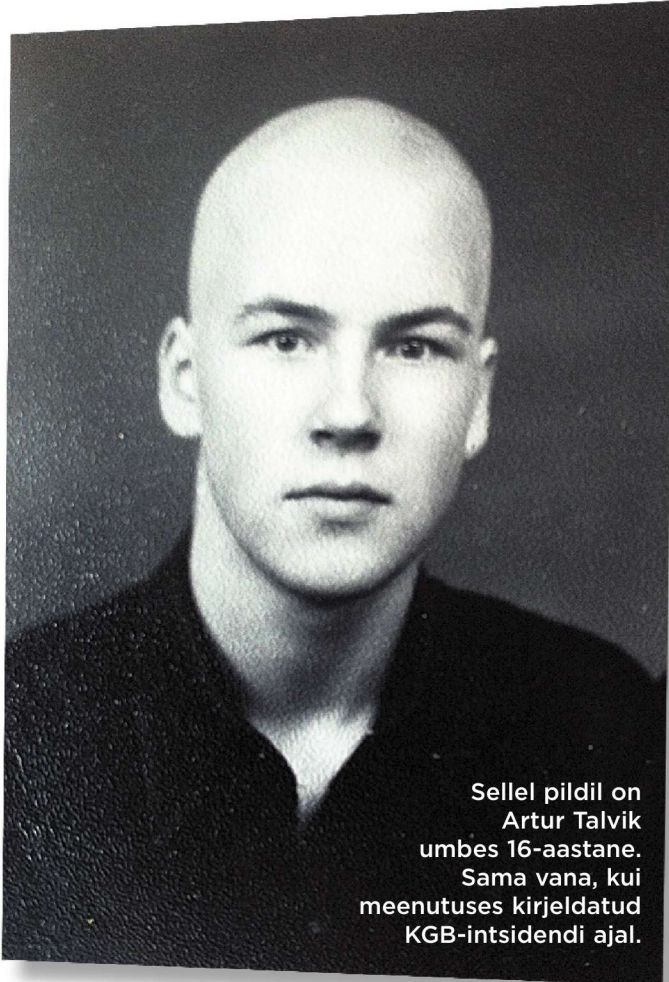
Emma hakkas mulle seda pähe tõmbama, aga tõenäoliselt suurest närvingest olid mul kõhu-gaasid ja just sel hetkel käis tohutu pauk. Pärast selgus, et keegi ei kuulnud seda, aga minu jaoks oli tegu maailma lõpuga. Tundsin, et nüüd olen kogu saate ära rikkunud. Mõtlesin, et kaamera taga olevad inimesed lihtsalt söövad mu vihaga ära.

Emma muidugi kuulis ega suutnud naeru tagasi hoida. Mina istun, vakstumüts peas, näost punane. Emma itsitab kõrval ja me oleme otse-eeetris, kuramus. Tundsin, et see on häbi tipp. Ja siis küsis ema: „Mis tunne on?“ ... Minu tunne selle mütsiga oli erakordselt halb. Tõenäoliselt avaldus see väga siiralt ka mu näos. Arvan, et pärast sellist reklaami ei tahtnud inimesed seda vannimütsi näha. Aga need olidki vastikud mütsid.

TEINE LUGU.

TELEMATAJATUNNU KAGEBEŠNIK

Suurema poisina käisin pidevalt telestaadetes publikuks. Mulle muutus see juba tüütuks, mõnele teisele noorele tundus aga jube põnev. Seepärast võtsin sinna ka sõpru kaasa. Olin 16, kui toimusid 1980. aasta noorterahutused. Käisime ühel päeval sõpradega vist Rock Hoteli salvestusel publikuks, kui äkki pugus üks valgus-

Sellel pildil on Artur Talvik umbes 16-aastane. Sama vana, kui meenutuses kirjeldatud KGB-intsidendi ajal.

taja mulle külje alla jutuga, et sa oled Artur ja oleks vaja sinuga rääkida. Sain aru, et toimuma hakkab midagi kahtlast, võtsin kaasa oma sõbra Indrek Tarandi ja läksime kolmekesi Kadrioru jalutama.

Valgustajatüüp hakkas mulle rääkima tohutust plaanist, kuidas oleks vaja riiki kukutada. Tal olevat selle jaoks kolmestest gruppides salaorganisatsioonid jne. Kõik tundus jube ime-lik, kaasa arvatud „riigikukutaja“ nimi,

mis näis nii tavaline, et seda võis vabalt varjuni-meks pidada. Pinnisime teda Indrekuga ka omalt poolt natuke ja seedisime asja mõne päeva. See lugu aina häiris ja häiris mind, seda enam, et olin käinud seoses tänavarahutustega ülekuulamisel. Küsisin ühel päeval emalt, mis mees see valgustaja õige on. Emma vastas, et see on telemaja kõige tuntum KGB nuhk. Mina läksin näost valgeks.

Jutustasin emale kogu loo ja kohe seejärel rääkisime ka isale. Otsustasime, et teeme vastukäigu, enne kui see vend jõuab midagi ette võtta – kirjutasime televisiooni juhtkonnale kaebuse, et majas on üks mees, kes tahab riiki kukutada. Pärast seda ei läinudki palju aega, kui isa kutsuti juhtkonna jutule. Seal ootas ees ka meie tuttav nuhk, kes mangus, et olgu isa nüüd hea mees ja võtku kaebus tagasi. Isa ei võtnud. Küsis, et millega te, mehed, tegelete – püüate noori inimesi orki ja tahate nende elu ära rikkuda.

Lugu lõppes sellega, et ühel õhtul koju tulles sai isa KGB nagade käest kitli peale. Siis otsustasime, et kui asi juba vägivaldseks läheb, võtame pealegi kaebuse tagasi. Põhimõtteliselt olime nuhi üle võidu saavutanud niikuinii.

Artur Talviku meenutused kirjutas üles Meeli Parijõgi.

ÕNNITLEME

90

Lisette Samarütel

Tallinna 20. keskkooli ja 2. keskkooli endine õpetaja

80

Laivi Voormansk

Toila gümnaasiumi endine kauaaegne õpetaja

75

Rein Alev

Tallinna Tondi põhikooli õpetaja

70

Illi Viher

Tallinna Tuule lasteaia õpetaja

65

Erika Palo

Põlva ühisgümnaasiumi logopeed

60

Katrin Kirikal

Kiviõli Kannikese lasteaia õpetaja

Hillar Kuusik

Oskar Lutsu Palamuse gümnaasiumi õpetaja

55

Merike Tamm

Saverna põhikooli õpetaja

50

Leo Hansar

Kohila gümnaasiumi õpetaja

45

Kuuno Lille

Oskar Lutsu Palamuse gümnaasiumi direktor

www.koolidevarustus.ee
VAJALIK KOOLIDELE JA LASTEAEDADELE

PUHJA GÜMNAASIUM

võtab alates 1. oktoobrist konkursi korras tööle

- **huvijuhi** 1,0 koormusega,
- **raamatukoguhoidja** 0,5 koormusega.

Avaldus, CV ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiaid palume saata hiljemalt 22. septembriks e-aadressil kool@puhja.ee.

Lisainfo heidi@puhja.ee või tel 5884 4799.

TALLINNA ARTE GÜMNAASIUM

otsib oma kollektiivi

kehalise kasvatuse õpetajat

põhikoolis ja gümnaasiumis (üks ametikoht või osaline koormus).

Avaldus, CV, haridust tõendavate dokumentide koopiaid saata hiljemalt 30. septembriks aadressil E. Vilde tee 62, 13421 Tallinn või kantselei@arte.edu.ee.

Täiendav info tel 651 5460, 651 5461.

LOO LASTEAED PÄÄSUPESA

kuulub välja konkursi tasandusrühma

- **eripedagoogi,**
- **logopeedi**

ametikohtadele koormusega 1,0 ametikohta.

Erialane haridus võib olla omandamisel. Tööleasumine esimesel võimalusel.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiaid esitada 30. septembriks aadressil Saha tee 12, Loo alevik, 74201 Harjumaa või e-aadressil loopesa@gmail.com. Lisainfo telefonil 512 4107 või meili teel.

SAKU LASTEAED PÄIKESKILD

võtab konkursi korras tööle

lasteaiaõpetaja

(1,0 ametikohta, ajutiselt äraoleva töötaja asendamise ajaks).

Avaldus, elulookirjeldus, kvalifikatsiooni-nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiaid, isikut tõendava dokumendi koopia ning kandidaadi soovil teised tema poolt oluliseks peetavad materjalid esitada hiljemalt 16. septembriks Saku lasteaeda Päikesekild paikesekild@sakuvald.ee või postiaadressil Teaduse 14, Saku, 75501 Harjumaa.

Lisainfo tel 672 8722, 672 8596.

PÜÜNSI KOOL

otsib oma tegusasse kollektiivi

lasteaiaõpetajat (1 koht).

Tööleasumine esimesel võimalusel.

Avaldus ja CV saata hiljemalt 30. septembril aadressil Püünsi Kool, Kooli tee 33, Püünsi küla, Viimsi vald, 74013 Harjumaa või e-aadressil jekaterina@pyynsi.edu.ee.

JÕGEVAMAA GÜMNAASIUM

võtab tähtajaliselt (2015/2016. õppeaastaks) tööle

inglise keele õpetaja (0,5 ametikohta).

Tööle kandideerimiseks palume saata 17. septembriks avaldus ja CV aadressil alo.savi@gymnaasium.ee.

RAKVERE ROHUAIA LASTEAED

kuulub välja konkursi

- **õppealajuhataja,**
- **muusikaõpetaja**

ametikohtadele.

Info www.rla.edu.ee ja rla@rla.edu.ee või telefonil 5348 5855.

Kui soovid teha karjääri rahvusvahelises ettevõttes ning teenida motiveerivat töötasu, siis tule tööle Maximasse!

Ettevõtte MAXIMA Eesti OÜ ootab oma meeskonda

toredat ja asjatundlikku

EESTI KEELE ÕPETAJAT

Eesmärk

- ✓ pakkuda ettevõtte kaubandustöötajatele ametialase eesti keele omandamise ja täiendamise võimalust toimetulekuks igapäevastes suhtlusolukordades,
- ✓ uuendada, täiendada ja kinnistada töötajate eesti keele oskust,
- ✓ ametialase suhtluskeele arendamine.

Nõutav

- ✓ kõrgharidus,
- ✓ kvalifikatsioonile vastavus,
- ✓ varasem kogemus keeleõppe valdkonnas.

Täpsema info saamiseks saatke CV kristina.jurgenson@maxima.ee

Meil on tulevikku!

Õpetajal olgu tunniks ikka mitu varuplaani

„ESIMESEL AASTAL OLİ VAJA LUMI EEST LÜKATA, NÜÜD LÄHEN JUBA KINDLALT TEED PIDI JA TEAN, MIDA OODATA,” LAUSUB TARTU KIVILINNA KOOLI KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA OTT RIISENBERG, KEL ALGAS ÄSJA TEINE TÕOAASTA.

SIRJE PÄRISMAA

NOOR ÕPETAJA

Rõõmsaimeline ja sportliku rühiga Ott Riisenberg hakkas esimest korda silma mullu augustis ühel Tartu õpetajate koolitusel. Ülikoolipingist tulnud noormees andis välkintervjuu ja rääkis, et ootab põnevusega esimest kohtumist õpilastega. Sära silmades ja jutukus pole aastaga kadunud. Kohtume koolis päev enne uue aasta algust. Riisenberg istub koos oma kolleegi ja mentori Rena Kruusiga „koopas” – nii kutsuvad kehalise kasvatusõpetajad oma kitskest ja teistest kaugel asuvat tööruumi – ning seavad koos uue aasta plaane.

„Nüüd tean juba täpselt, mida oodata ja teha,” kõneleb Riisenberg. „Mõtteid on rohkem ja oskan neid paremini teostada. Algul läks ikka suur aur kogu koolisüsteemi tundmaõppimisele. Praegu vaatatakse kooli elu ja -tööd teise pilguga. Hea kolleeg Rena aitas mul seda teed rajada, nüüd oskan juba ise käia.”

Üks raskemaid asju oli alustavale õpetajale õpilaste nägude ja nimede selgeks saamine. Nägusid polnud just vähe, kehalise kasvatus tunde tuli anda enam kui kolmesajale lapsele, lisaks ringitunnid.

„Raske on kedagi korrale kutsuda, kui ei tea nime. Kui hõikad, et tule siia, roosa särkiga poiss, arvab kõnetatu, et kellelgi teisel veel on roosa särk, ega liigutagi end. Aga kui kutsud Joosepiti, tuleb too kohe. Kevadeks või veidi varemgi olid nimed selged. Võistlustelaagrites käimine aitas kaasa. Aga äärmused jäävad muidugi kõigepealt meelde,” muigab Riisenberg.

MITTE AINULT JALGPALL

Aega võttis ka e-kooli käppa saamine. Aega pole just palju, kui tund lõpeb. Päeva lõpus tagantjärele tunde täites ei mäleta enam kõike, seepärast on vaja sissekanded kohe teha.

„Oled alles roheline ja pidevas aja-puuduses, ühed õpilased lähevad tunnist, teine klass juba ootab, aga vaja on veel vestelda nendega, kellel tunnis probleem tekkis. Aja juhtimine oli katsumus, aga tulin toime,” kirjeldab Riisenberg.

Väike värin oli algul sees ka, muresin, kuidas tunnis hakkama saan. Riisenberg oli ülikooli ajal siin-seal tunde andnud ja lapsi ohjeldanud, aga kas nad ikka võtavad omaks?

„Väike säbelus oli, aga segadus kadus suhteliselt ruttu, esimeste tundidega. Kehaline on ju aine, mis

enamasti meeldib. Eriti mänguline tegevus. Aga ei saa ainult jalgpalli mängida, tuleb ka võrkpalli jt mängu harjutada. Kohe alguses ei ole siiski õige minna kõvasti oma rauda tampima, see ei toimi. Kõigepealt pead end kehtestama ja siis saad juba kõik plaanitu täide viia,” sõnab Riisenberg.

Taas kiidab noor õpetaja oma mentorit, kes ise ka alles noor õpetaja, neli aastat koolis töötanud. „Rena oskab näha, kui hakkab midagi valesti tegema, ja annab kohe jooksvalt nõu, ilma et jõuaksin küsida. Küsin muidugi ka ise, ta on hästi hooliv inimene.” Ka juhtkond on algajale õpetajale nõu andnud ja uurib, kuidas läheb.

Riisenbergi tööle tulek langes aega, mil Kivilinna gümnaasiumist sai põhikool ja ümberkorralduste tõttu oli majas algul segadus.

Üha enam käivad ka lapsed noore õpetaja juures oma muredest rääkimas. See ei tulnud mõistagi esimestest hetkedest, enne „testiti”, kas õpetajal on ikka aega kuulata.

„Kui laps saab kahe, võib sel olla igasuguseid põhjusi. Mõni häbeneb iseenast või oma teistest erinevaid riideid ega tee sellepärast tunnis kaasa ja saab halva hinde. Olen pärast nelja silma all välja selgitanud, mis viga. Isiklikke asju ei tohi kunagi klassi ees arutada,” sõnab Riisenberg.

„Nii-öelda pahad poisid suruvad teiste kiusamisega tihtipeale hoopis oma probleeme maha. Olen püüdnud neile läheneda teistmoodi ja sõlminud lepinguid. Näiteks leppisime ühe õpilasega kokku, et kui ta käitub terve päeva hästi, saab tunni eest viie või kiituse. Kiitusel võib olla suur mõju. Kui ta hakkas seda ära unustama, tuletasin meelde, et meil oli leping. Õpilane palus vabandust ja oli taas püüdlik. Mõnele mõjub see palju paremini kui muud meetodid.”

Sisseelamisele on kõvasti aida-

OTT RIISENBERGI SOOVITUSED ALUSTAVALE ÕPETAJALE

- MINE KOOLI HEA TUJUGA JA ENESEKINDLALT!
- SIRGET SELGA, AGA KA PAINDLIKKUST!
- ANALÜÜSIVÕIMET JA KIIRET ÜMBERORIENTEERUMIST! LISAKS PLAAN A-LE OLGU PLAAN B, C JA D-GI. ÕPETAJA EI SAA RAIUDA NAGU LÄBI RAUA.

nud kaasa Kivilinna koolis kasutusel olev LP-mudel (*learning environment and pedagogical analysis*), mis paneb õpetajaid klassitoas tekkivatele probleemidele lahendust otsima grupiaruteludes. See on olnud hea võimalus muresid lahendada ja ka kolleegidega suhelda. Selline arutelu aitab lapsi tundma õppida, saab tausta teada ka teistelt õpetajatelt. Et elu polegi mustvalge ega mõni paharet läbinisti paha.

ENAM ANALÜÜSI ÜLIKOOLI

Ülikooliteadmised on tulnud töös kasuks, leiab Riisenberg. Loengutes ja seminarides võinuks siiski olla rohkem analüüsimist. Kuid tudengi oma arvamuse esitamise asemel eelistavad õppejõud aruteludes teadlaste-ekspertide arvamusele toetumist.

„Teaduspõhine lähene-mine on vajalik, aga koolis ei saa sa öelda õpilasele, et see või teine teadlane ütles nii ja sina pead seepärast nii tegema. Õpilast huvitab ikka see, mida mina ütlen või arvan,” mõtiskleb Riisenberg.

Koolipraktikast oli palju kasu ja see andis ettekujutuse, mis võib koolis ees oodata. Riisenbergile meeldis eriti, et praktika ajal tuli päevikut pidada ja sai kirjutada, mida ise arvad või tunned, ei pidanud väljendama end ühe või teise autoriteedi arvamuse kaudu.

„Mul on ju oma arvamus, teadmised, voolav intelligentsus. Koolis on vaja isiksust, mitte liikuvat raamatut. Kui oled raamat, tõmmatakse lehed vahelt välja. Õpilastele meeldib intelligentne inimene, kes vajadusel annab ka järele. Ja kui õpilastel on paha tuju, mõistab ka seda ja üritab naljaga üle saada,” tõdeb Riisenberg.

Riisenberg annab õhtuti harrastajatele oma meelisala, võrkpalli treeninguid. Tema päev hakkab hommikul kella kuuest ja on õhtul üheteistkümmeni tegutsemist täis.

„Praegu pole ma veel pereinimene ja saan hakkama. Kaalukauss kaldub siiski kehalise kasvatusõpetaja ameti poole, mulle meeldib lastega tegelda. Kuid vaatame, mis elu toob. Ma pole kindlalt paika pannud, kui kaua koolis olen. Elame-näeme, võtan vabalt,” ütleb Riisenberg.

FOTO: SIRJE PÄRISMAA

MENTORI KOMMENTAAR

RENA KRUUS
mentor

Ott on hästi rahulik, ei lähe kohe põlema. Ajab oma rida. Kui lapsed ütlevad, et teeme parem midagi muud, annab neile võimaluse, aga teeb ära ka plaanitu.

Algul andsin talle nõu loovtööde juhendamisel. Poisid tulid palvega, et Ott neid juhendaks, aga ülikoolis seda vist ei õpetata.

Kraadodega hakkama saamiseks soovitasin nende nimesid kohe selgeks õppida.

Küsisin ka tema arvamust, kuidas kooli spordielu koos paremini arendades edasi minna. Spordiüritusi on koos hea teha. Korraldasime laagri, rääkisime enne läbi, mida teha.

Arendamist vajavad veel mõned piasjad: et ma ei pea kogu aeg meelde tuletama näiteks seda, et võistlus tulemas ja kas võistkond juba koos. Võistlusti on meeletult palju, igal nädalal, mõni päev lausa kolm tükki. Usun, et ta sel aastal juba teab ise.

Aga eks kõigil on midagi, mis vajab parandamist. Igatahes sain hea kolleegi enda kõrvale.

OTT RIISENBERGI CV

- Sündinud 9. juulil 1989 Tallinnas.
- 2008 lõpetas Varstu keskkooli ja astus Kuperjanovi pataljoni ajateenistusse.
- 2009–2013 Tartu ülikooli kehalise kasvatus ja spordi bakalaureuseõpe 2012–2014 Tartu ülikooli spordi eriala magistriõpe (kehalise kasvatusõpetaja/treener).
- 2014 läks tööle Tartu Kivilinna kooli.